

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25: MJU21

Nämdöskärgårdens nationalpark och naturvård

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner att ett mark- och vattenområde i Värmdö kommun förklaras som Nämdöskärgårdens nationalpark. Nämdöskärgårdens nationalpark blir Sveriges första marina nationalpark i Östersjön och syftar till att bevara ett för Östersjön representativt och variationsrikt havs- och skärgårdslandskap i väsentligen oförändrat skick.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsförslag om åtgärder inom naturvårdsarbetet. Motionerna handlar bl.a. om områdesskydd, havsmiljöfrågor, artskydd och invasiva främmande arter. Utskottet föreslår att riksdagen avslår förslagen främst med hänvisning till redan vidtagna eller pågående åtgärder.

I ärendet finns 56 reservationer (S, SD, V, C, MP) och två särskilda yttranden (S, SD).

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:142 Nämdöskärgårdens nationalpark.

Cirka 180 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut5

Redogörelse för ärendet13

 Ärendet och dess beredning.....13

Utskottets överväganden.....14

 Nämdöskärgårdens nationalpark14

 Utgångspunkter för arbetet med biologisk mångfald.....15

 Miljöövervakning20

 Områdesskydd.....28

 Vattenvård och havsmiljöfrågor42

 Skydd av friluftslivets förutsättningar64

 Artskydd.....71

 Invasiva främmande arter87

 Sanering av förorenade områden.....96

Reservationer103

 1. Genomförande av konventionen om biologisk mångfald, punkt 2 (C)103

 2. Genomförande av konventionen om biologisk mångfald, punkt 2 (MP)103

 3. Genomförande av naturrestaureringsförordningen, punkt 3 (C)104

 4. Genomförande av naturrestaureringsförordningen, punkt 3 (MP)105

 5. Organisering och finansiering av miljöövervakning, punkt 4 (S).....106

 6. Organisering och finansiering av miljöövervakning, punkt 4 (MP) ...106

 7. Miljöövervakning inom olika områden, punkt 5 (SD).....108

 8. Miljöövervakning inom olika områden, punkt 5 (C)108

 9. Miljöövervakning inom olika områden, punkt 5 (MP)109

 10. Nya siffrsatta mål för skydd av natur, punkt 6 (V, MP).....110

 11. Nationalparker, naturreservat och Natura 2000-områden, punkt 7 (S)111

 12. Nationalparker, naturreservat och Natura 2000-områden, punkt 7 (MP)111

 13. Skydd av fjällnära skog, punkt 8 (V, MP)112

 14. Biotopskyddsområden, punkt 9 (MP)113

 15. Vattenskyddsområden, punkt 10 (SD).....114

 16. Vattenskyddsområden, punkt 10 (MP)114

 17. Marina skyddade områden, punkt 11 (C)115

 18. Marina skyddade områden, punkt 11 (MP)116

 19. Ekonomisk ersättning till markägare vid skydd av natur och andra naturvårdande insatser, punkt 12 (C).....116

 20. Ekonomisk ersättning till markägare vid skydd av natur och andra naturvårdande insatser, punkt 12 (MP).....117

 21. Utbetalning till markägare i rimlig tid, punkt 13 (V, MP)118

 22. Genomförande av vattendirektivet, punkt 14 (SD)118

 23. Genomförande av vattendirektivet, punkt 14 (MP)119

 24. Genomförande av avloppsdirektivet och dricksvattendirektivet, punkt 15 (S)120

 25. Genomförande av avloppsdirektivet och dricksvattendirektivet, punkt 15 (SD)120

26. Genomförande av avloppsdirektivet och dricksvattendirektivet, punkt 15 (MP)	121
27. Statligt stöd till vattenverk för rening av PFAS, punkt 16 (V, MP)....	122
28. Miljökvalitetsnormer och framtagande av åtgärdsprogram, punkt 17 (MP)	123
29. Återvätning av dikade våtmarker och andra restaureringsåtgärder, punkt 18 (S, V)	124
30. Återvätning av dikade våtmarker och andra restaureringsåtgärder, punkt 18 (C).....	125
31. Återvätning av dikade våtmarker och andra restaureringsåtgärder, punkt 18 (MP)	126
32. Synergieffekter vid anläggandet av våtmarker och bevattningsdammar i jordbrukslandskapet, punkt 19 (SD).....	127
33. Åtgärder för att minska fritidsbåtars miljöpåverkan, punkt 20 (SD) ..	128
34. Åtgärder för att minska fritidsbåtars miljöpåverkan, punkt 20 (MP) ..	128
35. Specifika åtgärder för att skydda Östersjöns känsliga ekosystem, punkt 21 (SD)	129
36. Specifika åtgärder för att skydda Östersjöns känsliga ekosystem, punkt 21 (C).....	130
37. Specifika åtgärder för att skydda Östersjöns känsliga ekosystem, punkt 21 (MP)	131
38. Regleringen av allemansrätten, punkt 22 (S)	131
39. Regleringen av allemansrätten, punkt 22 (SD)	132
40. Tätortsnära natur, punkt 23 (MP)	133
41. Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige, punkt 25 (S)	134
42. Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige, punkt 25 (V, MP).....	135
43. Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige, punkt 25 (C)	136
44. Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven, punkt 26 (SD) ..	137
45. Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven, punkt 26 (C) ...	138
46. Rödlistade arter och återintroducering, punkt 27 (SD)	139
47. Handel med hotade arter och övriga artskyddsfrågor, punkt 28 (SD) ..	140
48. Myndigheternas insatser mot invasiva främmande arter, punkt 29 (S)	141
49. Myndigheternas insatser mot invasiva främmande arter, punkt 29 (V, MP).....	141
50. Myndigheternas insatser mot invasiva främmande arter, punkt 29 (C)	142
51. Kommunalt och lokalt åtgärdsarbete, punkt 30 (SD)	143
52. Artspecifika frågor, punkt 31 (S).....	144
53. Det nationella arbetet med efterbehandling av förorenade sediment, punkt 32 (S)	145
54. Det nationella arbetet med efterbehandling av förorenade sediment, punkt 32 (V, MP).....	146
55. Det nationella arbetet med efterbehandling av förorenade sediment, punkt 32 (C).....	146
56. Omhändertagande av miljöfarliga vrak och dumpade stridsmedel, punkt 33 (SD)	147
Särskilda yttranden	149
1. Nämndöskärgårdens nationalpark, punkt 1 (S).....	149

2. Myndigheternas insatser mot invasiva främmande arter, punkt
29 (SD) 149

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag 150

 Propositionen 150

 Motioner från allmänna motionstiden 2024/25 150

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Regeringens proposition

1. Nämndöskärgårdens nationalpark

Riksdagen godkänner att de mark- och vattenområden som tillhör staten inom det angivna området i Värmdö kommun förklaras som Nämndöskärgårdens nationalpark (avsnitt 4 i propositionen).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:142.

Utgångspunkter för arbetet med naturvård och biologisk mångfald

2. Genomförande av konventionen om biologisk mångfald

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 15, 16 och 103.

Reservation 1 (C)

Reservation 2 (MP)

3. Genomförande av naturrestaureringsförordningen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 7,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 91 och 92 samt

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 35.

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (MP)

Miljöövervakning

4. Organisering och finansiering av miljöövervakning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 175 och 177–183 samt

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 71.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (MP)

5. Miljöövervakning inom olika områden

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 6,

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10,

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 10 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 53, 102, 128 och 176.

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (C)

*Reservation 9 (MP)**Områdesskydd***6. Nya siffersatta mål för skydd av natur**

Riksdagen avslår motion

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 176.

*Reservation 10 (V, MP)***7. Nationalparker, naturreservat och Natura 2000-områden**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:487 av Mikael Larsson (C),

2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 2 i denna del,

2024/25:1776 av Åsa Hartzell (M),

2024/25:2403 av Magnus Resare och Jesper Skälberg Karlsson (båda M) yrkande 2,

2024/25:2830 av Sten Bergheden (M),

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 104 och

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 65.

*Reservation 11 (S)**Reservation 12 (MP)***8. Skydd av fjällnära skog**

Riksdagen avslår motion

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 177.

*Reservation 13 (V, MP)***9. Biotopskyddsområden**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1191 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 1,

2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 2 i denna del,

2024/25:2826 av Sten Bergheden (M) och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 105.

*Reservation 14 (MP)***10. Vattenskyddsområden**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3,

2024/25:1373 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 23 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 122, 127, 129 och 130.

*Reservation 15 (SD)**Reservation 16 (MP)*

11. Marina skyddade områden

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:890 av Magnus Manhammar (S) yrkandena 2 och 3,

2024/25:1196 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 2,

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 5 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 99.

Reservation 17 (C)

Reservation 18 (MP)

12. Ekonomisk ersättning till markägare vid skydd av natur och andra naturvårdande insatser

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:926 av Tomas Eneroth (S),

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 3 och

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 178 och 179.

Reservation 19 (C)

Reservation 20 (MP)

13. Utbetalning till markägare i rimlig tid

Riksdagen avslår motion

2024/25:2634 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 21 (V, MP)

Vattenvård och havsmiljöfrågor

14. Genomförande av vattendirektivet

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1153 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3,

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 27, 30 och 31,

2024/25:1457 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 10 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 126 och 193.

Reservation 22 (SD)

Reservation 23 (MP)

15. Genomförande av avloppsdirektivet och dricksvattendirektivet

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 26 och 29,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 141 och

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 63.

Reservation 24 (S)

Reservation 25 (SD)

Reservation 26 (MP)

16. Statligt stöd till vattenverk för rening av PFAS

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:875 av Magnus Manhammar (S),
2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 10 och
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 142.

Reservation 27 (V, MP)

17. Miljö kvalitetsnormer och framtagande av åtgärdsprogram

Riksdagen avslår motion

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 24, 26, 27, 44,
65, 111 och 115.

Reservation 28 (MP)

18. Återvätning av dikade våtmarker och andra restaureringsåtgärder

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 4 och 6,
2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 173–175,
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 43 och
2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 55.

Reservation 29 (S, V)

Reservation 30 (C)

Reservation 31 (MP)

19. Synergieffekter vid anläggandet av våtmarker och bevattningsdammar i jordbrukslandskapet

Riksdagen avslår motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 29.

Reservation 32 (SD)

20. Åtgärder för att minska fritidsbåtars miljöpåverkan

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1369 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1,
2024/25:2980 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 och
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 167.

Reservation 33 (SD)

Reservation 34 (MP)

21. Specifika åtgärder för att skydda Östersjöns känsliga ekosystem

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:896 av Magnus Manhammar (S),
2024/25:986 av Louise Eklund (L) yrkande 1,
2024/25:1190 av Niels Paarup-Petersen (C),
2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 4,
2024/25:1725 av Julia Kronlid (SD) yrkandena 1 och 2,
2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 11.1,

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 44.1 och
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 64.

Reservation 35 (SD)

Reservation 36 (C)

Reservation 37 (MP)

Skydd av friluftslivets förutsättningar

22. Regleringen av allemansrätten

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 25–27,

2024/25:1613 av Ulrika Heie (C) yrkande 4,

2024/25:2607 av Borianana Åberg (M),

2024/25:2932 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3,

2024/25:2936 av Sten Bergheden (M),

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 72 och

2024/25:3172 av Bo Broman (SD).

Reservation 38 (S)

Reservation 39 (SD)

23. Tätortsnära natur

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 8,

2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 15 och

2024/25:3068 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkandena 34–39.

Reservation 40 (MP)

Artskydd

24. Vargens skyddsstatus

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkande 3,

2024/25:2910 av Sten Bergheden (M) och

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 64.

25. Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:838 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S),

2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,

2024/25:1566 av Daniel Bäckström (C) yrkande 2,

2024/25:1647 av Erik Ezelius (S),

2024/25:1748 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP),

2024/25:2696 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M),

2024/25:2807 av Sten Bergheden (M),

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 37 och

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 62.

Reservation 41 (S)

*Reservation 42 (V, MP)**Reservation 43 (C)***26. Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:681 av Eric Palmqvist (SD) yrkande 3,

2024/25:1369 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 17 och 18,

2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 46,

2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 12,

2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkandena 1, 2 och 15 samt

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 36.

*Reservation 44 (SD)**Reservation 45 (C)***27. Rödlistade arter och återintroducering**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:623 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1027 av Anders W Jonsson (C),

2024/25:1297 av Runar Filper (SD),

2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 42 och

2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4.

*Reservation 46 (SD)***28. Handel med hotade arter och övriga artskyddsfrågor**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1369 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 53,

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 30 och

2024/25:2813 av Sten Bergheden (M).

*Reservation 47 (SD)**Invasiva främmande arter***29. Myndigheternas insatser mot invasiva främmande arter**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 21–23,

2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkande 27,

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 11 och 12,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 101 och

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 67.

*Reservation 48 (S)**Reservation 49 (V, MP)**Reservation 50 (C)***30. Kommunalt och lokalt åtgärdsarbete**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:769 av Peter Hedberg och Anna-Belle Strömberg (båda S),
2024/25:991 av Rickard Nordin (C),
2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 32 och
2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 24.

Reservation 51 (SD)

31. Artspecifika frågor

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:27 av Magnus Jacobsson (KD),
2024/25:954 av Mikael Larsson och Stina Larsson (båda C),
2024/25:1026 av Anders W Jonsson och Catarina Deremar (båda C),
2024/25:1887 av Anne-Li Sjölund (C),
2024/25:2097 av Lars Beckman (M),
2024/25:2316 av Åsa Eriksson m.fl. (S),
2024/25:2322 av Sanne Lennström m.fl. (S) yrkandena 1 och 2 samt
2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 68.

Reservation 52 (S)

Sanering av förorenade områden

32. Det nationella arbetet med efterbehandling av förorenade sediment

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 7 och 11,
2024/25:2083 av Lars Beckman (M),
2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 6,
2024/25:2528 av Jörgen Berglund (M),
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 131 och 132 samt
2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 24 och 69.

Reservation 53 (S)

Reservation 54 (V, MP)

Reservation 55 (C)

33. Omhändertagande av miljöfarliga vrak och dumpade stridsmedel

Riksdagen avslår motion

2024/25:1394 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 11.

Reservation 56 (SD)

Stockholm den 10 juni 2025

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Anna-Caren Säterberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna-Caren Säterberg (S), John Widegren (M), Joakim Järrebring (S), Staffan Eklöf (SD), Helena Storckenfeldt (M), Mattias Eriksson Falk (SD), Jytte Guteland (S), Marlène Lund Kopparklint (M), Victoria Tiblom (SD), Elin Nilsson (L), Sofia Skönnbrink (S), Andrea Andersson Tay (V), Helena Lindahl (C), Josef Fransson (SD), Roland Utbult (KD), Linus Lakso (MP) och Björn Petersson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2024/25:142 Nämndöskärgårdens nationalpark. Regeringens förslag till riksdagsbeslut redovisas i bilagan.

I ärendet behandlar utskottet även ca 180 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25 som handlar om det naturvårdspolitiska arbetet, bl.a. områdesskydd, havsmiljöfrågor, artskydd och invasiva främmande arter. Motionerna redovisas i bilagan.

Vid utskottets sammanträde den 18 mars 2025 berättade miljökommissionär Jessica Roswall om kommissionens planerade arbete med naturvård, vattenresiliens och en konkurrenskraftig cirkulär ekonomi. Kommissionären berättade bl.a. om betydelsen av att lyfta de vattenrelaterade miljöfrågorna på den politiska agendan, kommissionens arbete för att hitta lösningar på föroreningar av bl.a. PFAS i akvatiska miljöer samt nödvändigheten av att vidta åtgärder för att rädda Östersjöns känsliga ekosystem. Kommissionären framhöll också att det är angeläget att åtgärder vidtas så att EU fullgör sina internationella åtaganden om biologisk mångfald enligt Kunming–Montreal-ramverket. Kommissionären redogjorde för kommissionens arbetsprogram för 2025 i dessa avseenden.

Utskottets överväganden

Nämdöskärgårdens nationalpark

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner att det land- och vattenområde som framgår av propositionens bilaga 2 förklaras som Nämdöskärgårdens nationalpark.

Jämför särskilt yttrande 1 (S).

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner att det mark- och vattenområde som framgår av propositionens bilaga 2 förklaras som Nämdöskärgårdens nationalpark.

Som skäl för sitt förslag redovisar regeringen att området som avses ingå i nationalparken har mycket höga kvaliteter i form av en oexploaterad, representativ och biologiskt värdefull havs- och skärgårdsmiljö. Området omfattar 25 300 hektar, varav 24 460 hektar vatten och 840 hektar land. Nämdöskärgårdens nationalpark blir Sveriges första marina nationalpark i Östersjön och syftar till att bevara ett för Östersjön representativt och variationsrikt havs- och skärgårdslandskap i väsentligen oförändrat skick. Den nya nationalparken innebär ett utökat och förstärkt skydd av den marina miljön och den biologiska mångfalden i området.

Regeringen framhåller att det finns goda förutsättningar att besöka området. Regeringen förväntar sig att nationalparken kommer att bidra till en hållbar lokal och regional utveckling.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts något alternativt förslag med anledning av regeringens proposition. Utskottet ansluter sig således till regeringens bedömning om betydelsen av att skydda unika naturvärden för att värna den biologiska mångfalden i Östersjön samt för att säkra framtida generationers tillgång till orörd natur. Utskottet instämmer också i regeringens bedömning att den föreslagna nationalparken även är ett viktigt bidrag till en levande skärgård och för turism och rekreation. Vidare ser utskottet positivt på att regeringen klargör att jakt bör få bedrivas enligt gällande jaktlagstiftning i delar av området samt att skyddsjakt bör vara tillåten inom hela nationalparken för att skydda sårbara fiskbestånd och bidra till deras återhämtning, om det inte motverkar de värden som nationalparken skyddar.

Därmed ställer sig ett enigt utskott bakom regeringens förslag om att riksdagen godkänner att de mark- och vattenområden som tillhör staten inom det

angivna området i Värmdö kommun förklaras som Nämndöskärgårdens nationalpark.

Utgångspunkter för arbetet med biologisk mångfald

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om åtgärder för att genomföra dels konventionen om biologisk mångfald, dels naturrestaureringsförordningen.

Jämför reservation 1 (C), 2 (MP), 3 (C) och 4 (MP).

Motionerna

Genomförande av konventionen om biologisk mångfald

Kommittémotion 2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1 handlar om Sveriges engagemang i internationellt samarbete om biologisk mångfald. Enligt motionärerna är det centralt att den nationella strategin och handlingsplanen för konventionen om biologisk mångfald (Convention on Biological Diversity, CBD) är ambitiös, att arbetet följs upp och att revideringar görs om det är nödvändigt.

Enligt partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 15 finns det behov av ett riksdagsbundet övergripande mål om att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald till 2030, i enlighet med det övergripande målet i CBD. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett sådant förslag. Motionärerna tillägger i yrkande 16 att regeringen även bör anta etappmål för biologisk mångfald och ekosystemens återhämtning inom de vattenrelaterade miljömålen Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård. För att möjliggöra en effektivare målstyrning i stort krävs det ett sådant etappmål. Enligt yrkande 103 bör regeringen dessutom ge Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket i uppdrag att utifrån CBD:s definition och EU:s riktlinjer klargöra vilka rättsliga verktyg som kan klassas som andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder, s.k. OECM, och dessa ska räknas in i etappmålets första strecksats.

Genomförande av naturrestaureringsförordningen

I kommittémotion 2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 7 framhålls betydelsen av att regeringen hindrar överimplementering av naturrestaureringsförordningen. Anpassning till förordningen behöver ske på ett varsamt sätt för att respektera markägares ägande- och brukanderätt. Referensarealerna bör baseras på läget vid Sveriges EU-inträde 1995 och fokus bör vara att restaurera och bevara befintliga naturtyper snarare än att återskapa förindustriella förhållanden. De vars brukande inskränks till följd av restaureringskrav måste erbjudas skälig kompensation.

I partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 91 uppmanas regeringen att dels göra omfattande satsningar i närtid, på EU-nivå såväl som nationell nivå, för att i linje med naturrestaureringsförordningen återskapa förstörda naturvärden, dels verka för att det på EU-nivå inrättas en naturfond. Miljöpartiet tillägger i yrkande 92 att regeringen också måste se till att alla ansvariga myndigheter har tillräckligt med resurser för att skyndsamt ta fram nationella naturrestaureringsplaner i enlighet med förordningen så att det praktiska arbetet med att återskapa förstörda naturvärden kan påbörjas utan dröjsmål.

I kommittémotion 2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 35 framhålls betydelsen av att regeringen garanterar långsiktiga anslag till naturrestaurering. Ekonomiska satsningar på skydd och skötsel av värdefull natur måste stärkas och markägares ekonomiska situation ska vara långsiktigt hållbar.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Genomförande av konventionen om biologisk mångfald

Vid FN:s konferens om biologisk mångfald i december 2022, COP 15, enades världens länder om ett nytt globalt ramverk för biologisk mångfald (nedan CBD), även kallad Kunming–Montreal-ramverket. CBD innehåller mål för att vända den negativa trenden för biologisk mångfald och för att stoppa utrotningen av djur och växter. Dessutom innehåller ramverket mål om genomförandeåtgärder såsom finansiering och olika aktörers deltagande. Ramverket omfattar mål och åtgärder som vänder sig till staten, näringslivet, akademien, civilsamhället och allmänheten. I konventionens bestämmelser och arbetsprogram beskrivs övergripande riktlinjer för hur varje part ska arbeta med biologisk mångfald i det egna landet.

På EU-nivå genomförs konventionens åtaganden bl.a. genom arbetet med EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030. Sveriges nationella genomförande av åtaganden i konventionen sker framför allt genom miljöarbetet med nationella miljökvalitetsmål och etappmål.

I regleringsbrevet för 2022 fick Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram ett förslag till nationell strategi och handlingsplan kopplat till CBD, med utgångspunkt i det globala ramverk till 2030 som beslutats vid COP 15. Arbetet skulle bedrivas tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Energimyndigheten, Trafikverket, Sametinget och Boverket och i dialog med intressenter.

Uppdraget redovisades i november 2023 (NV-09908-21). Förslaget till nationell strategi och handlingsplan innehåller ett övergripande mål för perioden 2023–2030: Sverige har stoppat och vänt förlusten av biologisk mångfald senast 2030. För att nå det övergripande målet föreslår Naturvårdsverket att arbetet bedrivs inom tre strategiska temaområden: Minska hoten mot biologisk mångfald genom bevarande, restaurering och samhällsplanering; Hållbart samhälle och nyttodelning av biologisk mångfald samt Kunskap, bred

delaktighet och gemensamt genomförande. De strategiska temaområdena innehåller i sin tur förslag på 21 åtgärdsområden. Naturvårdsverket konstaterar att det krävs ytterligare steg för att fullt ut leva upp till ramverket. Fortsatt arbete behövs för att bl.a. utveckla konkreta åtgärder och indikatorer för uppföljning.

Förslaget till strategi bereds inom Regeringskansliet. Regeringen avser att under 2025 ta fram en nationell strategi och handlingsplan för biologisk mångfald i enlighet med åtagandena i CBD.

I augusti 2022 fick Miljömålsberedningen i uppdrag att föreslå en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) (dir. 2022:126). I februari 2025 lämnade Miljömålsberedningen sitt delbetänkande (SOU 2025:21) i vilket det bl.a. föreslås etappmål, styrmedel och åtgärder som bidrar till Sveriges åtaganden inom EU och internationellt för naturvård och biologisk mångfald. Åtagandena har som sammantaget syfte att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald. Samtliga förslag bidrar till att generationsmålet och de nationella miljökvalitetsmålen kan nås.

Miljömålsberedningen föreslår även hur Sverige ska utveckla sin tillämpning av andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder, s.k. OECM, och därigenom rapportera fler områden än i dag som skyddade till Europeiska miljöbyrån. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Arbetet med genomförandet av CBD följdes upp vid det 16:e partsmötet, COP 16, i november 2024. Parterna samlades även i Rom i februari 2025 för att slutföra de förhandlingar som inletts på COP 16. En prioriterad fråga för den svenska delegationen var ramverkets genomförande, dvs. att mötet fattar beslut om ett uppdaterat system för övervakning och en transparent process för uppföljning av de globala målen, inklusive rapportering. Parterna enades om hur man ska följa upp och utvärdera att arbetet med genomförandet av CBD går åt rätt håll. Enligt regeringen är det nu tydligare för länderna vad de ska rapportera, och under 2026 kommer en global rapport att tas fram som ska visa vilka framsteg som gjorts och behovet av ytterligare arbete. Ett annat beslut var att sätta en riktning och ambition i arbetet med att mobilisera nödvändiga resurser för att hejda och vända förlusten av biologisk mångfald. Parterna kom överens om en resursmobiliseringsstrategi som lyfter fram behovet av en bred mobilisering för att nå de finansieringsmål som finns i ramverket.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg. omr. 20) presenterade regeringen en satsning på totalt 260 miljoner kronor för miljöåtgärder som ska stärka den biologiska mångfalden. Satsningen består av ett antal olika åtgärder, bl.a. insatser för att minska övergödningen och förekomsten av invasiva främmande arter. Riksdagen biföll regeringens förslag.

Genomförande av naturrestaureringsförordningen

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1991 om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869 (naturrestaureringsförordningen) syftar till att återställa ekosystem och livsmiljöer för arter som annars riskerar att försvinna eller dö ut. En mängd olika åtgärder ska leda till en varaktig motståndskraftig natur med rik biologisk mångfald i hela EU. Naturrestaureringsförordningen innehåller tidsatta och bindande mål som gäller alla medlemsstater.

Medlemsstaterna har från det att förordningen trädde i kraft i augusti 2024 två år på sig att ta fram en nationell naturrestaureringsplan. I den första versionen av planerna ska medlemsstaterna redovisa vilka åtgärder som behövs och planeras för att nå mål till 2030. Planerna ska också beskriva hur målkonflikter ska hanteras. Tiden bortom 2032 ska beskrivas översiktligt. Planerna ska sedan uppdateras efterhand för att förtydliga vad som behövs för att nå målen till 2040 respektive 2050. Under 2024 och början av 2025 tog kommissionen fram ett utkast till gemensamt format för vad planerna ska innehålla.

I september 2024 fick Naturvårdsverket i uppdrag att tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och Boverket utarbeta ett förslag till nationell naturrestaureringsplan. En konsekvensutredning av planförslaget ska lämnas. Förslaget ska utarbetas utifrån inhämtad kunskap och synpunkter från länsstyrelserna. I uppdraget ingår även att analysera och föreslå nödvändiga författningsändringar till följd av förordningen. Förslaget till plan och eventuella författningsförslag ska inte gå utöver miniminivån i förordningen. Därutöver ska den flexibilitet som finns i förordningen analyseras och nyttjas till fullo där det är möjligt; förslaget till plan och eventuella författningsändringar ska inte medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms nödvändigt.

Kraven i förordningen berör många samhällsintressen, medborgare, organisationer, näringslivet och myndigheter i Sverige. Från april till början av juni 2025 kommer myndigheterna att genomföra dialogmöten med ett stort antal aktörer. Syftet är att berörda aktörer tidigt får möjlighet att delta i arbetet med att ta fram naturrestaureringsplanen samt får förståelse för hur de själva kan påverka och bidra. Myndigheterna kommer att lyssna in aktörers kunskap, perspektiv och olika knäckfrågor.

Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 27 februari 2026. I slutredovisningen ska följande ingå:

1. ett förslag till nationell restaureringsplan utformad på en miniminivå och enligt EU-kommissionens format
2. en konsekvensutredning av förslaget till plan
3. en miljökonsekvensbeskrivning av förslaget till plan
4. en analys av nödvändiga författningsändringar till följd av förordningen, eventuella nödvändiga författningsändringar och en konsekvensutredning av dessa.

Samtidigt som naturrestaureringsplanen arbetas fram ska det göras en strategisk miljöbedömning enligt kap. 6 miljöbalken. Under den processen ska ett avgränsningssamråd hållas med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen. En enkät skickas ut under våren för att de som berörs av avgränsningssamrådet enkelt ska kunna besvara den skriftligt, och under hösten fångas inspel upp i de ovannämnda dialogmötena även kring miljöbedömningen. Samrådet pågick under april 2025.

Som redovisas ovan presenterade regeringen i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) en satsning på totalt 260 miljoner kronor för miljöåtgärder som ska stärka den biologiska mångfalden. Satsningen består av ett antal olika åtgärder, bl.a. restaurering av betesmarker och slåtterängar. Regeringen påpekar att dessa naturtyper har sämst status i Sverige och att närmare hälften av de inhemska hotade arterna är knutna till dessa marker. Regeringen framhåller att det finns många lantbrukare och markägare som önskar stöd för naturrestaureringsåtgärder på sina marker som gör att en igenvuxen ängsmark eller betesmark kan slås eller betas. Regeringen föreslog därför en flerårig satsning på skötsel och restaurering av ängs- och betesmarker och att 30 miljoner kronor skulle avsättas för detta ändamål för 2025. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del.

Utskottets ställningstagande

Genomförande av konventionen om biologisk mångfald

Sedan det nya globala ramverket för biologisk mångfald antogs i december 2022 har ett aktivt arbete bedrivits inom Regeringskansliet och vid de ansvariga myndigheterna för att undersöka hur Sverige på ett effektivt och ändamålsenligt sätt ska leva upp till de åtaganden som regelverket medför. Utskottet konstaterar att de ansvariga myndigheterna har lämnat ett förslag till nationell strategi och handlingsplan som bereds inom Regeringskansliet och att regeringen avser att presentera en slutlig produkt senare i år.

Således bedömer utskottet att de presenterade motionsförslagen om olika åtgärder för att säkerställa ett effektivt svenskt genomförande av konventionen i allt väsentligt är att betrakta som tillgodosedda. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2024/25:2485 (C) yrkande 1 och 2024/25:3037 (MP) yrkandena 15, 16 och 103.

Genomförande av naturrestaureringsförordningen

När det gäller genomförandet av naturrestaureringsförordningen noterar utskottet att Naturvårdsverket tillsammans med övriga ansvariga myndigheter har fått i uppdrag att utarbeta ett förslag till nationell naturrestaureringsplan. Kraven i förordningen berör många samhällsintressen, och utskottet ser därför mycket positivt på att myndigheterna under våren 2025 genomför dialogmöten med ett stort antal aktörer. Utskottet ser ingen anledning att föregripa det

arbete som pågår. Därmed lämnas motionerna 2024/25:2953 (C) yrkande 7, 2024/25:3037 (MP) yrkandena 91 och 92 samt 2024/25:3071 (MP) yrkande 35 utan vidare åtgärd.

Miljöövervakning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om organiseringen och finansieringen av miljöövervakning samt om åtgärder för att utveckla miljöövervakningen inom olika områden.

Jämför reservation 5 (S), 6 (MP), 7 (SD), 8 (C) och 9 (MP).

Motionerna

Organiseringen och finansieringen av svensk miljöövervakning

I kommittémotion 2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 71 framhålls av att regeringen behöver stärka arbetet med miljöövervakning genom exempelvis nya metoder för övervakning och mätning av biologisk mångfald. Motionärerna anför att miljöövervakningen är avgörande för att kunna ge politiska beslutsfattare relevanta underlag för välgrundade beslut och mäta om den förda miljöpolitiken får effekt.

Enligt partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) behöver regeringen förtydliga vilken myndighet som är ansvarig när det gäller försörjningen av miljödata samt finansiering. Enligt yrkande 175 behöver regeringen öka dels omfattningen och finansieringen av den marina miljöövervakningen, dels forskningen om havens ekosystem i ett förändrat klimat. Enligt yrkande 177 ska regeringen ge Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten samt Sveriges geologiska undersökning (SGU) i uppdrag att, i samråd med länsstyrelserna och vattenmyndigheterna, ta fram en långsiktig plan för att utveckla en mer sammanhållen miljödataförvaltning och förbättrad kunskapsförsörjning om miljöfarliga utsläpp till vatten. Enligt yrkande 178 bör regeringen dessutom ta ett inriktningsbeslut för att säkerställa en långsiktig finansiering av akvatisk övervakning, dvs. av grund- och ytvatten, inklusive förvaltning av dessa data.

I yrkande 179 föreslår motionärerna dels att Havs- och vattenmyndigheten tilldelas nationellt ansvar för att se till att miljöövervakningsdata om undervattensbuller lagras och tillgängliggörs, dels att detta arbete finansieras genom anslag i stället för ettåriga kontrakt. Enligt motionärerna är det otydligt vilken myndighet som har ansvar för undervattensbuller. Motionärerna föreslår att Havs- och vattenmyndigheten får ett övergripande ansvar för samordning av undervattensbuller och dess påverkan på marina ekosystem, att ansvaret ska omfatta allt buller orsakat av mänsklig verksamhet och att detta ska framgå av myndighetens instruktion.

Miljöpartiet tillägger i yrkande 180 att Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för den akvatiska övervakningen inklusive miljögifter samt arter i den akvatiska miljön med undantag för grundvatten. Enligt yrkande 181 ska Havs- och vattenmyndigheten även ansvara för att dels tillhandahålla aktuella metodanvisningar för miljöövervakning inom myndighetens ansvarsområde, dels vägleda de myndigheter och organisationer, inklusive utförare av recipientkontroll som bedriver miljöövervakning, i arbetet med att ta fram underlag för en samlad bedömning och rapportering av miljötillstånd.

Därutöver föreslås det att Havs- och vattenmyndigheten ska vara nationell datavärd för badvatten (yrkande 182). Motionärerna tillägger i yrkande 183 att SGU ska vara nationell datavärd för miljögifter i sediment och biota samt för screening av miljögifter.

Miljöövervakning inom olika områden

I kommittémotion 2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10 framhålls vikten av att öka övervakningen och rapporteringen av näringsläckage från jordbruksmark och andra källor för att identifiera och vidta åtgärder mot övergödning. Genom att systematiskt samla in och analysera sådana data kan myndigheter och beslutsfattare rikta åtgärder dit de behövs mest. Motionärerna efterlyser därför en förbättrad övervakning och rapportering av näringsläckage i syfte att bekämpa övergödning och skydda våra vattendrag och havsmiljöer.

När det gäller pollinatörer föreslås det i kommittémotion 2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 10 att regeringen skapar förutsättningar för en ändamålsenlig pollinatörsövervakning. Motionärerna påpekar att det finns planer för pollinatörsövervakning i EU. Det behövs god kunskap om pollinatörer i Sverige för att kunna påverka att övervakningen i EU blir ändamålsenlig för svenska förhållanden.

I partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) lämnas ett antal förslag om att samla in och analysera miljödata över specifika områden. Enligt yrkande 53 behöver regeringen ge i uppdrag åt relevanta myndigheter att genom markkartering kartlägga näringsämnen i mark och områden med hög läckagerisk. Uppdraget ska finansieras av staten. Att sätta in åtgärder mot näringsläckage där de har mest effekt kräver ökad kunskap om näringsämnen i marken.

Enligt yrkande 102 bör Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten skyndsamt utveckla systemet för övervakning av invasiva arter med information om utbredning, vidtagna åtgärder och fastställda hanteringsåtgärder. Motionärerna påminner om att Riksrevisionen påtalat stora brister i statens insatser mot invasiva främmande arter, och att det är oklart vad som behöver göras för att inte tappa styrfart. Ytterligare övervakning är därför nödvändigt.

Vidare lämnar Miljöpartiet förslag när det gäller övervakning av vatten. Enligt yrkande 128 behövs det ökad kunskap om och kartläggning av var

PFAS släpps ut i vattenmiljön. Det behöver även upprättas systematiserad information om dessa utsläpp. Vidare behöver miljöövervakningen inom vattenförvaltningens område stärkas, t.ex. genom provtagning av mark nära vatten och genom att skärpa tillsynen av dricksvattentäkter (yrkande 176). Likalydande förslag presenteras även i kommittémotion 2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 1 respektive yrkande 6.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Organiseringen och finansieringen av svensk miljöövervakning

Miljöövervakning ger en lägesbeskrivning av tillståndet i miljön och varnar för störningar. Arbetet bygger på återkommande systematiskt upplagda undersökningar som visar miljötillståndet genom att registrera eventuella förändringar i naturmiljön. Resultaten från miljöövervakningen är grundläggande för miljöarbetet i stort genom att arbetet med att utforma och prioritera miljöpolitiken baseras på miljöövervakningens resultat.

Kraven på miljöövervakning och rapportering följer av såväl internationella och EU-gemensamma som nationella regelverk. I de miljöpolitiska propositionerna (prop. 1990/91:90 och prop. 1997/98:145) beskrivs formerna för en effektiv miljöövervakning. Det ska vara möjligt att

- beskriva tillståndet i miljön
- bedöma hotbilder
- lämna underlag för åtgärder
- följa upp beslutade åtgärder
- ge underlag för analys av olika utsläppskällors nationella och internationella miljöpåverkan.

Delar av den svenska miljöövervakningen samordnas av Naturvårdsverket tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten. Naturvårdsverket ansvarar för såväl den nationella som den regionala miljöövervakningen vilken organiseras enligt tio programområden som i sin tur omfattar flera delprogram. Den internationella rapporteringen tillsammans med miljömålsuppföljningen styr i stor utsträckning Naturvårdsverkets prioritering av vilka data som samlas in inom bl.a. miljöövervakningen. Data hämtas också från inventeringar, företag, myndigheter och kommuner. Mottagare av informationen är bl.a. riksdagen, regeringen, kommissionen, FN och andra internationella samarbetsorgan.

För att underlätta samordningen av olika verksamheter inom landet har Naturvårdsverket tagit fram följande verktyg:

- övervakningsmanualer som innehåller rekommenderade metoder för miljöövervakningen
- råd om hur man lägger upp, presenterar och utvärderar miljöövervakningsprojekt
- gemensamma datalager hos nationella datavärddar

- kvalitetssäkringssystem och checklista för kvalitetssäkring
- möjligheter till samarbete genom gemensamma delprogram.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har upprättat ett system med nationella datavårdar. Datavårdskap har inrättats vid olika myndigheter och de har i uppdrag att ta emot och kontrollera dataleveranser samt lagra och presentera svenska miljöövervakningsdata. Målet är en effektiv datahantering där data från olika undersökningar bevaras för framtiden och görs tillgängliga.

För de vattenrelaterade datavårdarna (utom miljögifter) är Havs- och vattenmyndigheten beställare. När det gäller badvattendata är Havs- och vattenmyndigheten själv nationell datavård. Kommunerna rapporterar in provresultat. Nationellt datavårdskap för impulsivt undervattensbuller saknas; tills vidare lagrar Havs- och vattenmyndigheten de rådata som samlas in och levererar dem till Internationella havsforskningsrådet (Ices) som fungerar som internationell datavård för impulsivt undervattensbuller.

För övriga datavårdar inklusive metaller och organiska miljögifter i sediment samt screening av miljögifter och miljögifter i biota är Naturvårdsverket beställare. SGU är på uppdrag av Naturvårdsverket nationell datavård för miljögifter, vilket omfattar organiska föroreningar och grundämnen insamlade inom den nationella och regionala miljöövervakningen. Datavårdskapet för miljögifter innehåller främst data för biota, sediment och vatten, samt för matriser där screeningar av miljögifter utförts (t.ex. slam, grundvatten och livsmedel). För vissa ämnesgrupper finns data även i andra datavårdskap, främst grundämnen och pesticider i datavårdskapen för sjöar och vattendrag respektive för jordbruksmark hos Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), samt näringsämnen i datavårdskapet för oceanografi och marinbiologi hos Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI).

Våren 2017 tillsattes en utredning för att göra en översyn av miljöövervakningen på lokal, regional och nationell nivå, föreslå en lämplig avgränsning mellan miljöövervakning och närliggande verksamheter samt bedöma behovet av framtida miljöövervakning (dir. 2017:58). Syftet var att identifiera synergier och lösningar som kan leda till en mer kostnads- och resurseffektiv miljöövervakning, hur övrig miljöinformation skulle kunna komplettera miljöövervakningen och hur miljöinformationen ska bli mer tillgänglig.

Uppdraget redovisades våren 2019 (SOU 2019:22). I betänkandet framträder ett förändringsbehov i systemet för miljöövervakning; det saknas en överblick över miljöövervakningen som bedrivs hos olika aktörer och det är därmed oklart både hur väl verksamheten fyller behoven och hur effektivt resurserna används. Flera myndigheter menar att det behövs ytterligare resurser för att tillgodose ökade behov av miljöövervakning inom ett antal områden, särskilt inom vattenförvaltningen och den hälsorelaterade övervakningen. Därför föreslår utredningen att regeringen beslutar om en strategisk plan för miljöövervakningen som uppdateras vart fjärde år. Det föreslås även att regeringen inrättar ett miljöövervakningsråd vid Naturvårdsverket och att man ändrar sättet på vilket miljöövervakning finansieras, bl.a.

att länsstyrelsernas arbete med övervakning ska finansieras genom anslag i stället för bidrag. Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Som svar på interpellation 2022/23:75 anförde klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari (L) bl.a. följande den 27 januari 2023:

Regeringen anser att miljöövervakningen har, och även fortsatt ska ha, en central roll i det svenska miljöarbetet. [...] Valet av hur uppföljningen av nämnda miljö- och klimatparametrar ska prioriteras inbördes styrs dels av utpekade programområden och tilldelade myndighetsansvar där kontinuitet är viktigt, dels av nya och ofta tidsbegränsade satsningar som regeringen också beslutar om. Jag vill se en kostnadseffektiv miljöövervakning som ger svar på de viktigaste frågeställningarna om landets miljö- och klimattillstånd. En sådan ansats medger ett fortsatt fokus på de överhängande miljö- och klimatrelaterade utmaningarna och ger vägledning för myndigheternas arbete och näringslivets möjlighet att bidra till att Sverige når miljömålen.

— — —

Jag vill också nämna att miljöövervakningsutredningen presenterade sitt betänkande Sveriges miljöövervakning - dess uppgift och organisation för en god miljöförvaltning våren 2019. Förslagen i betänkandet bereds just nu i Regeringskansliet. Jag får kanske därför anledning att längre fram informera hur regeringen avser att ta de förslag som kommer av utredningen vidare.

På EU-nivå pågår det ett arbete för att stödja den nationella och internationella miljöövervakningen och rapporteringen inom ramen för internationella konventioner och EU-gemensamma åtaganden. Copernicus är EU:s jordobservationsprogram som inrättades 2014 (förordning (EU) 377/2014) och som utvecklar informationstjänster baserade på data via satellit och fältdata inom områdena hav, land, luft, katastrofhantering, säkerhet och klimat. Copernicus har utvecklats utifrån två målsättningar: dels skapa möjligheter för innovation och sysselsättning genom fria satellitdata, dels förse användarna inom miljö och säkerhet med relevanta tjänster, data och information. Inom ramen för programmet kommer även ett antal satelliter för miljö- och säkerhetsövervakning att sändas upp. Flera av dessa satelliter kommer att samla in data av betydelse för bl.a. hav och vatten.

Utskottet har behandlat förslag i motioner om miljöövervakning vid tidigare tillfällen under mandatperioden. I betänkande 2023/24: MJU12 Naturvård (s. 17 f.) anförde utskottet bl.a. följande:

Miljöövervakning är en grundbult i arbetet med att såväl identifiera och vidta åtgärder som för att kunna utvärdera hur miljöarbetet fortlöper. Miljöövervakningen är också en förutsättning för regeringens redovisning av resultat i förhållande till miljömålen, och i förlängningen, riksdagens framtida beslut om politikens inriktning och dimensionering. Utskottet bedömer att systemet för att dokumentera tillståndet i miljön och dess förändringar är väl utbyggt och noterar särskilt de unika tidsseriedata som tydliggör t.ex. förändringar i vattenmiljöer. Utskottet vill även uppmärksamma de metodologiska framsteg som tagits under senare år i fråga om att identifiera källor till övergödning i Östersjön och Västerhavet.

Inte desto mindre behöver miljöövervakningen fortsätta att utvecklas. Utskottet har tidigare under riksmötet påtalat att det för knappt hälften av

miljökvalitetsmålen saknas adekvata underlag för att kunna bedöma i vilken riktning miljöarbetet går. Utskottet ser fram emot att ta del av resultatet av de data och samhälleliga tjänster som utvecklas inom Copernicusprogrammet. Utskottet påminner därutöver om att den svenska miljöövervakningens uppgift och organisation för en god miljöförvaltning har utretts och att resultatet av detta arbete nu bereds inom Regeringskansliet.

Miljöövervakning inom olika områden

SLU har det nationella datavärdskapet för jordbruksmark som bl.a. innefattar miljöövervakning av växtnäringsoförluster från jordbruksmark. Två delprogram inom miljöövervakningen – Observationsfält på åkermark och Typområden på jordbruksmark – undersöker förekomsten av kväve och fosfor i vatten som rinner från åkermark. Observationsfält på åkermark fokuserar på dräneringsvattnet från enskilda fält, s.k. observationsfält på ca 4–34 hektar, medan Typområden på jordbruksmark bedrivs på större skala med fokus på vatten drag som avvattnar jordbruksområden, s.k. typområden, ca 200–3 500 hektar. Naturvårdsverket finansierar undersökningarna och institutionen för mark och miljö på SLU ansvarar för utförandet. Data från undersökningarna ger kunskap om hur jordbrukets läckage av växtnäring varierar med odlingsåtgärder, klimat och jordart. Sådan kunskap är viktig för att regler, miljöstöd och rådgivning ska kunna utformas så att de ger god effekt, vilket i sin tur är en förutsättning för att kunna nå miljömålet Ingen övergödning. Efterfrågan på mätvärden har också ökat i samband med myndigheternas arbete med målet om god vattenstatus enligt EU:s ramdirektiv för vatten.

När det gäller invasiva främmande arter följer det av såväl internationella konventioner som EU-gemensamma regler samt av den nationella förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter att det ska finnas övervakningssystem för att samla in och registrera uppgifter om förekomst och utbredning. Enligt den svenska förordningen om invasiva främmande arter är Havs- och vattenmyndigheten den nationellt ansvariga myndigheten för vattenlevande arter, medan Naturvårdsverket ansvarar för landlevande arter. Myndigheterna har enligt den svenska förordningen i uppdrag att utföra riskbedömningar, vidta åtgärder om arters spridningsvägar och upprätta övervakningssystem samt enligt EU-förordningen anmäla och informera när en invasiv art upptäcks. Syftet är att tidigt kunna upptäcka nya invasiva främmande arter som etablerar sig i vattenmiljöer och att upptäcka förändring i utbredningen av de arter som redan har etablerat sig.

Som en följd av internationella och EU-gemensamma regler har Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten tagit fram ett övervakningssystem för invasiva främmande arter. SLU Artportalen, som är den databas som utgör grunden till övervakningssystemet, bygger på medborgarrapportering. Artportalen har i första hand utvecklats för att snabbt kunna uppmärksamma nya fynd av invasiva främmande arter och har en varningsfunktion för att få till stånd snabba åtgärder mot dessa. Enligt Naturvårdsverket

är inrapportering från allmänheten mycket viktigt i arbetet med att hindra förekomsten och spridningen av invasiva främmande arter.

Enligt Riksrevisionens granskning av statens insatser mot invasiva främmande arter (RiR 2022:12) finns det ett antal brister i myndigheternas arbete med övervakning av invasiva arter. Riksrevisionen bedömer att systemet är bristfälligt när det gäller rapporteringens utsträckning; det är oklart i vilken utsträckning statliga myndigheter, fastighetsägare och andra aktörer rapporterar in information om utbredning från t.ex. inventeringar. Det saknas också överföring av data till Artportalen från flera befintliga miljöövervakningsprogram, framför allt för landlevande arter. Sammantaget innebär detta att informationen om framför allt utbredning av invasiva främmande arter är begränsad.

Från och med budgetåret 2024 har regeringen ökat anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur inom utgiftsområde 20 med 50 miljoner kronor per år för att bekämpa att invasiva främmande arter introduceras och förebygga att de sprids i vår natur. Arbetet kommer bl.a. att ligga i att stärka koordineringen av nationella insatser och vägledning och ta fram kommunikationsinsatser som innebär ökad kännedom hos allmänheten om nya och etablerade invasiva främmande arter. Regeringen framhåller att de ansvariga myndigheterna är beroende av att allmänheten bidrar genom att rapportera in fynd av invasiva främmande arter som man träffar på ute i naturen.

När det gäller PFAS har Naturvårdsverket ansvaret för den nationella miljöövervakningen. Detta kompletteras av regional övervakning utförd av länsstyrelser, kommunal miljöövervakning och övervakning av vattenvårdsförbund och verksamhetsutövare.

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2022 i uppdrag att under 2022–2024 med stöd av Livsmedelsverket och Jordbruksverket förbättra kunskapen om hur PFAS i miljön påverkar halter i svenska livsmedel och därigenom exponering för människor. Resultatet av uppdraget slutredovisades i februari 2025 (NV-09898-21). Resultaten visar att exponeringen för PFAS via livsmedel har minskat sedan 1999, och myndigheterna framhåller att det behövs en stabil övervakning av PFAS i människa, miljö och livsmedel. Ett kontinuerligt arbete med ett robust övervakningssystem är en förutsättning för kunskapsförsörjningen och för att förhindra negativa effekter på miljön och folkhälsan. Myndigheterna ser möjligheter för att utveckla miljöövervakningen av PFAS; screeningundersökningar behöver utvecklas och stärkas för att öka möjligheterna att upptäcka nya risker med PFAS. Redovisningen och de föreslagna åtgärderna bereds inom Regeringskansliet.

När det gäller övervakning av pollinatörer presenterade kommissionen i januari 2023 en ny giv för pollinatörer (COM(2023) 35 final) för att ta itu med minskningen av pollinerande insekter i Europa. Det förnyade initiativet, som ersätter EU-initiativet om pollinatörer från 2018, omfattar åtgärder som EU och medlemsstaterna ska vidta för att vända minskningen av pollinatörer senast 2030. Given är en del av strategin för biologisk mångfald tillsammans med bl.a. kommissionens förslag till restaureringsförordning (COM(2022)

304 final). I given fastställs mål för 2030 och åtgärder enligt tre prioriteringar, bl.a. att förbättra bevarandet av pollinatörer och ta itu med orsakerna till minskningen av dem. Åtgärderna innebär bl.a. att det inrättas ett omfattande övervakningssystem på medlemsstatsnivå med planerad start under 2026. Under 2020–2022 beviljades Naturvårdsverket särskilda anslag för att förstärka förutsättningarna för vilda pollinatörer. Bland annat fick myndigheten i regleringsbrevet för 2020 i uppdrag att samordna och vägleda de myndigheter som har verksamheter som direkt eller indirekt påverkar förutsättningarna för vilda pollinatörer. Naturvårdsverket skulle även bistå länsstyrelserna i deras kommunikationsinsatser riktade till kommuner, allmänhet och markägare.

I februari 2023 redovisade Naturvårdsverket resultatet av uppdraget (NV-00097-20). I fråga om övervakning av pollinatörer anges att det är viktigt att kunna kartlägga vilda pollinatörers utbredning, tillstånd och utveckling för att kunna vidta och följa upp effektiva åtgärder. Satsningen under 2020–2022 gjorde det möjligt för myndigheten att ta fram ett förslag till övervakning av vilda pollinatörer. Detta utvecklingsarbete behöver enligt myndigheten fortsätta så att Sverige kan svara upp mot förväntningarna i EU:s reviderade initiativ om pollinatörer, t.ex. i fråga om övervakning av pollinatörer på medlemsstatsnivå. Den riktade satsningen för att starta ett nationellt övervakningsprogram för pollinatörer har inte förnyats.

Utskottets ställningstagande

Organisering och finansiering av miljöövervakning

I likhet med motionärerna ser utskottet en väl utvecklad miljöövervakning som en grundläggande förutsättning för miljöarbetet. Nu liksom tidigare år framhåller utskottet vikten av att organisera och finansiera miljöövervakningen på ett sådant sätt att det går att identifiera och vidta åtgärder och utvärdera hur miljöarbetet fortlöper. Miljöövervakningen är också en förutsättning för regeringens redovisning av resultat i förhållande till miljömålen och, i förlängningen, riksdagens framtida beslut om politikens inriktning och dimensionering. Utskottet påminner om att den svenska miljöövervakningens uppgift och organisation för en god miljöförvaltning har utretts och att resultatet av detta arbete nu bereds inom Regeringskansliet. Utskottet lämnar därmed motionerna 2024/25:3037 (MP) yrkandena 175 och 177–183 samt 2024/25:3109 (S) yrkande 71 utan vidare åtgärd.

Miljöövervakning inom olika områden

Analogt med vad utskottet anför ovan är det viktigt att miljöövervakningen ständigt utvecklas så att tillståndet i miljön och dess förändringar dokumenteras. Samtidigt som utskottet ser möjligheter till förbättring vill utskottet påpeka att svensk miljöövervakning är förhållandevist väl utbyggd och noterar särskilt de unika tidsseriedata som tydliggör t.ex. förändringar i vattenmiljöer. Utskottet vill även uppmärksamma de metodologiska framsteg som gjorts

under senare år i fråga om att identifiera källor till övergödning i Östersjön och Västerhavet. Utskottet ser också med tillförsikt på det kommande resultatet av de data och samhälleliga tjänster som utvecklas inom Copernicusprogrammet.

Med hänvisning till det arbete som redan pågår ser utskottet inget skäl att förorda något av de förslag som presenteras i motionerna 2024/25:1313 (MP) yrkandena 1 och 6, 2024/25:1372 (SD) yrkande 10, 2024/25:2485 (C) yrkande 10 och 2024/25:3037 (MP) yrkandena 53, 102, 128 och 176. Yrkandena avstyrks.

Områdesskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om nya mål för skydd av natur, regleringen och användningen av olika former av formellt områdesskydd samt åtgärder när det gäller ekonomisk ersättning till markägare.

Jämför reservation 10 (V, MP), 11 (S), 12 (MP), 13 (V, MP), 14 (MP), 15 (SD), 16 (MP), 17 (C), 18 (MP), 19 (C), 20 (MP) och 21 (V, MP).

Motionerna

Nya mål för skydd av natur

I kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 176 anförs kolinbindningen behöver öka genom att det antas ett nationellt riksdagsbundet mål om att skydda 30 procent av våra landområden, hav och sötvatten med utgångspunkt i ett representativt urval av naturtyper och ekologisk funktion. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett sådant förslag.

Nationalparker, naturreservat och Natura 2000-områden

I kommittémotion 2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 65 anförs att det är viktigt att bevara förekomsten av sammanlänkade skyddade naturområden. Förstörelse av livsmiljöer och fragmentering är två betydande orsaker till hotet mot den biologiska mångfalden. För att rädda den biologiska mångfalden är en viktig metod att sammankoppla skyddade naturområden. När klimatet förändras i ett område blir det enklare för arter att förflytta sig till nya lämpliga livsmiljöer i ett annat område.

I partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. yrkande 104 föreslår Miljöpartiet att 7 kap. 4 § miljöbalken kompletteras så att ett naturreservat kan bildas med syftet att bevara ett opåverkat område eller med syftet att bidra till klimatanpassning. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett sådant förslag.

I kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 177 anfördes att regeringen dels omgående bör skydda de sista resterna naturskog i hela landet, däribland det sammanhängande bältet av fjällnära skog som pekades ut av skogsutredningen, dels bör avsätta tillräckliga medel för detta arbete.

I kommittémotion 2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 2 i denna del framhålls betydelsen av kommunernas ansvar för att öka andelen skyddad natur. Till följd av restaureringslagen kommer nationella restaureringsplaner att tas fram, men arbetet kommer att utföras på lokal nivå.

I ett antal enskilda motioner föreslås en översyn av ändamålsenligheten med redan skyddade områden. I motion 2024/25:487 av Mikael Larsson (C) föreslås att regeringen snarast ser över reglerna för Natura 2000-områden. Målet ska vara att revidera reglerna och på så sätt möjliggöra byggande i Natura 2000-områden. Enligt motion 2024/25:1776 av Åsa Hartzell (M) ska regeringen se över om det går att förenkla möjligheterna ändrade gränserna eller upphäva naturreservat som inte längre är skyddsvärda. I motion 2024/25:2830 av Sten Bergheden (M) uppmanas regeringen att utvärdera Sveriges naturreservat i syfte att se över om skyddad skogsmark som inte uppfyller bevarandekriterierna kan återgå till att bli produktiv mark igen. När det gäller nationalparker föreslås det i motion 2024/25:2403 av Magnus Resare och Jesper Skalberg Karlsson (båda M) yrkande 2 att regeringen ser över hur beslut om en ny nationalpark på Gotland förhåller sig till behovet av kalkförsörjning.

Biotopskyddsområden

Enligt partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 105 bör det inrättas ett generellt biotopskydd för ålgräsängar utefter hela Sveriges kuststräcka. Inte bara skuggande bryggor utan också det ökande antalet fritidsbåtar med hastigt uppkomna, mycket höga, ljud är förödande för ålgräsängarna som utgör livsviktiga barnkammare för mycket av livet i haven.

I kommittémotion 2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 2 i denna del framhålls betydelsen av kommunernas ansvar för att öka antalet skyddade biotoper.

I motion 2024/25:1191 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 1 uppmanas regeringen att avskaffa biotopskyddet av temporära stenhögar. Undantagen från biotopskyddet bör kraftigt utökas för att undvika orimliga situationer. Även enligt motion 2024/25:2826 av Sten Bergheden (M) bör regeringen överväga att se över biotopskyddet i syfte att underlätta för landets privata markägare.

Vattenskyddsområden

I kommittémotion 2024/25:1373 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 23 framhålls vikten av rent vatten och oförorenade vattentäkter. Vi har en stor tillgång till vatten, men det finns hot mot våra vattentäkter som måste hanteras.

Enligt partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 122 måste åsar och naturgrusavlagringar i större utsträckning förvaltas som dricksvattenreserver och inte exploateras eller förorenas. Motionärerna tillägger i yrkande 127 att uppströmsarbetet för att förhindra förorening av grund- och ytvatten behöver öka och enligt yrkande 129 behöver regeringen vidta åtgärder för att införa regler för vilka kemiska ämnen som inte ska få hanteras nära dricksvattentäkter. Enligt yrkande 130 behöver regeringen dessutom stärka skyddet av yt- och grundvatten genom att införa en reglering av dessa i miljöbalken. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett sådant lagförslag. Likalydande förslag har även väckts i kommittémotion 2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 2 respektive yrkande 3.

Marina skyddade områden

I kommittémotion 2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 5 framhålls vikten av skydd av marina ekosystem; att öka mängden hav och kustnära områden som är fredade från storskaliga aktiviteter är bland det viktigaste vi kan göra för haven. Motionärerna påpekar att skyddade områden också stärker havens biologiska mångfald, ger skydd åt hotade arter och bidrar till en mycket effektiv koldioxidinlagring som bromsar klimatförändringarna.

I partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 99 föreslås att de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken ska bilda ett representativt, ekologiskt sammanhängande samt funktionellt nätverk, nationellt och för vart och ett av de tre skyddade havsområdena. Det är också nödvändigt att regeringen anslår tillräckliga medel för att de skyddade områdena ska kunna inrättas på utsatt tid.

I motion 2024/25:890 av Magnus Manhammar (S) yrkande 2 uppmanas regeringen att vidta åtgärder för att stärka tillsynen av att skyddet av marina områden efterlevs, med särskilt fokus på att motverka olagligt fiske och annan miljöskadlig verksamhet. Enligt yrkande 3 ska regeringen även säkerställa att marina skyddade områden förvaltas på ett sätt som gynnar både biologisk mångfald och hållbart nyttjande av marina resurser.

Enligt motion 2024/25:1196 av Niels Paarup-Petersen (C) ska regeringen vidta åtgärder för att göra Öresund till dels ett marint skyddsområde (yrkande 1), dels ett biosfärområde (yrkande 2).

Ekonomisk ersättning till markägare vid skydd av natur och andra naturvårdande insatser

Enligt kommittémotion 2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 3 behöver regeringen se över möjligheterna att införa ett nytt stöd för skydd av hotade arter på enskilt ägd mark. Motionärerna anser att det inom arbetet med biologisk mångfald behövs fler metoder som bygger på frivillighet. Ett sätt vore att utreda ett stöd som ger ersättning till privata skogsägare som har

hotade arter på sina marker så länge den hotade arten finns kvar. Då blir förekomsten av hotade arter en tillgång samtidigt som marken kan fortsätta att brukas.

Enligt kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 178 bör regeringen öka och utveckla ersättningarna till naturvårdande insatser för att uppnå en ökad kolinbindning. Det måste finnas tillräckligt med medel avsatta i framtida budgetanslag för att nödvändiga ersättningar till markägare ska kunna betalas ut. Den markägare som tar ansvar för naturvården ska kunna kombinera detta med god ekonomi för sin näringsverksamhet. Dessutom bör regeringen enligt yrkande 179 utreda en kontinuerlig utbetalningsmodell för markägare som ingått någon typ av skogsskyddsavtal. Motionärerna beklagar att markägare som har ingått ett skyddsavtal med staten måste vänta länge på utbetalningen, vilket skapar frustration, bristande tillit till staten och ibland även en ohållbar ekonomisk situation.

På liknande sätt anförs det i kommittémotion 2024/25:2634 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkande 2 att regeringen behöver finansiera skyddet av natur så att berörda markägare får ersättning inom rimlig tid.

Enligt motion 2024/25:926 av Tomas Eneroth (S) bör regeringen redovisa effekterna av besparingarna på naturvården; neddragningarna av anslagen för t.ex. åtgärder för värdefull natur behöver synliggöras.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Nya mål för skydd och restaurering av natur

Våren 2020 presenterade kommissionen en strategi för biologisk mångfald till 2030 (COM(2020) 380). Strategin beskriver mål och åtgärder för att skydda och återställa naturen i unionen genom att utvidga nätverket av skyddade områden och utarbeta en plan för återställande av natur och restaurering av ekosystem på land och i havet. Centrala åtaganden för naturskydd till 2030 inkluderar

- att rättsligt skydda minst 30 procent av EU:s landyta och 30 procent av havsområdet och integrera ekologiska korridorer som en del av det trans-europeiska nätverket; fokus bör ligga på områden med mycket högt värde eller mycket hög potential för biologisk mångfald
- att strikt skydda minst 30 procent av EU:s skyddade areal
- att effektivt förvalta alla skyddade områden genom att definiera tydliga bevarandemål och bevarandeåtgärder för vart och ett av dem och övervaka dem på lämpligt sätt.

I oktober 2020 godkände rådet slutsatser om strategin (11829/20). Rådet ställde sig bakom målen i strategin och målen om skydd och återställande av natur. Rådet välkomnade målet att skapa ett sammanhängande nätverk av väl förvaltade skyddade områden och att skydda minst 30 procent av EU:s landyta och 30 procent av dess havsområden. Rådet betonade att detta är ett mål som ska uppnås gemensamt av medlemsländerna och att varje medlemsstat deltar i

den gemensamma insatsen samtidigt som hänsyn tas till nationella förhållanden.

Att skydda naturområden och sköta dessa ingår även i Sveriges internationella åtaganden för biologisk mångfald inom ramen för CBD. Det är även en del i det nationella arbetet för att nå de 16 nationella miljökvalitetsmålen och Sveriges friluftslivsmål.

I maj 2023 redovisade Naturvårdsverket ett uppdrag om rapportering av utfästelser för skydd och återställande enligt EU:s strategi för biologisk mångfald (NV-02553-23). Syftet med uppdraget var att skydda EU:s natur och stoppa försämringen av ekosystemen inom EU till nytta för människor och klimatet. Uppdraget genomfördes i nära samarbete med Havs- och vattenmyndigheten och rapporterades enligt scenario 1 i det underlag myndigheten hade lämnat till regeringen i november 2022. Utfästelserna om skydd av natur innebär att arealen av Sveriges formellt skyddade områden ökar från 15,5 procent till 17,7 procent 2022–2030. De arealer som kommer att uppfylla detta scenario består i stor utsträckning av pågående och planerade områden för formellt skydd och utgår från en fortsatt inriktning med ett värdebaserat skydd, funktionalitet och prioriterade naturtyper.

I februari 2025 presenterade Miljömålsberedningen sitt delbetänkande SOU 2025:21 med förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) till 2030. Miljömålsberedningen lämnar förslag om bl.a. skydd, förvaltning och restaurering av biologisk mångfald. I naturvårdsarbetet till 2030 föreslås att områden med naturtyp enligt restaureringsförfordningen ska prioriteras. Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet har behandlat förslag i motioner om siffrsatta mål för skydd av natur tidigare under mandatperioden. I betänkande 2022/23: MJU17 Naturvård och biologisk mångfald anförde utskottet bl.a. följande (s. 40):

Utskottet vill framhålla de siffrsatta mål för skydd av natur som finns både i EU:s strategi för biologisk mångfald och i det nya globala ramverket för den biologiska mångfalden. Det senare innehåller bl.a. ett tydligt mål om att 30 procent av områden på land och till havs ska skyddas till 2030. Utskottet konstaterar att regeringen arbetar med att analysera den globala avsiktsförklaringen och vilka nationella åtgärder som krävs för att förverkliga de uppsatta målen. Utskottet ser därför inget skäl att i nuläget förorda något av de förslag som väckts.

Nationalparker, naturreservat och Natura 2000-områden

Naturreservat bildas enligt 7 kap. 4–8 §§ miljöbalken efter beslut av länsstyrelsen eller kommunen. Syftet med naturreservat är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet (7 kap. 4 §). Naturreservat består ofta av sammanhängande värdefull natur där naturskog, vattendrag, marina miljöer, öppna kulturlandskap och myrar kan ingå.

Reservat är den vanligaste skyddsformen i Sverige och utgör ca 85 procent av den totala yta som är skyddad med stöd av miljöbalken. Vid årsskiftet 2022/23 var det totala antalet naturreservat i Sverige 5 440 stycken, av vilka 4 968 var statliga naturreservat och övriga kommunala. Den totala arealen för Sveriges alla gällande naturreservat var därmed 5 148 009 hektar.

I den s.k. skogspropositionen anges inriktningen för svensk skogspolitik. För att stärka ägande- och brukanderätten och erbjuda skogsägare alternativ när värdefull skog skyddas föreslogs nya ersättningsmarker och ett utökat markförsäljningsprogram från Sveaskog. Regeringen bedömde att ett förslag till nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen bör tas fram. Målets fokus bör ligga på ökad tillväxt i biomassa genom förbättrad skogsskötsel, samtidigt som klimatanpassningar och den biologiska mångfalden ökar. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2021/22:58, bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206–207).

Naturvårdsverket fick i juni 2022 i uppdrag att arbeta för att värdefulla skogar ovanför och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog, på fastigheter som ägs av Statens fastighetsverk och Sveaskog AB, få ett långsiktigt formellt skydd. I uppdraget ingår att avgränsa de områden som ska få ett formellt skydd så att deras naturvärden bevaras och de kan förvaltas långsiktigt samt även i övrigt får ändamålsenliga gränser. Naturvårdsverket ska i sin årliga redovisning av arbetet med naturvård och biologisk mångfald redovisa hur arbetet med uppdraget har genomförts.

Utskottet har behandlat förslag i motioner om skyddsformen naturreservat tidigare under mandatperioden. I betänkande 2022/23:MJU17 Naturvård och biologisk mångfald anförde utskottet bl.a. följande (s. 40):

Riksdagen och regeringen har beslutat om flera olika mål för hur mycket mer skog, våtmarker, marina miljöer, sjöar och vattendrag som behöver skyddas. Utskottet påminner om att detta arbete är långsiktigt och att varje ny hektar som skyddas är ett steg mot att nå det målet. När det gäller naturreservat har arealen som skyddas av denna skyddsform ökat stadigt under de senaste åren, och det mesta av utökningen, närmare 133 000 hektar, är marina reservat. Utskottet vill understryka att det är på kommunal och regional nivå som beslut om nya reservat fattas.

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden i hela EU. I Sverige finns drygt 4 100 olika Natura 2000-områden med en areal på drygt 7,8 miljoner hektar. En del av dem är också naturreservat eller nationalparker. Urvalet av Natura 2000-områden är en viktig grund för att bevara ett representativt urval av naturmiljöer i Sverige. Arbetet med Natura 2000 bidrar också till att bevara viktiga ekosystemtjänster som vi människor är beroende av. Många områden är utvalda för att de är viktiga livsmiljöer för hotade arter.

Det är länsstyrelserna som tar fram förslag på nya Natura 2000-områden. Naturvårdsverket granskar urvalet och föreslår områden till regeringen. Det är därefter regeringen som beslutar att föreslå för kommissionen att dessa områden ska upptas i Natura 2000-nätverket.

I mars 2024 beslutade regeringen om ändringar i förordningen (1992:1226) om Sveriges ekonomiska zon, förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen och förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. för att förtydliga reglerna om Natura 2000-områden. Genom förordningsändringarna tydliggörs det dels att myndigheternas skyldigheter att skydda Natura 2000-områden också innefattar en skyldighet att förhindra att skyddade livsmiljöer försämrats och att skyddade arter utsätts för en betydande störning, dels att myndigheternas skyldigheter i fråga om Natura 2000-områden även gäller i Sveriges ekonomiska zon.

När det gäller en ny nationalpark på norra Gotland ingår Bästeträsk i Naturvårdsverkets förslag till nya nationalparker. Arbetet med att bilda Bästeträsk nationalpark sker i form av ett projekt i samverkan mellan Region Gotland, Länsstyrelsen i Gotlands län, Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket. Flera ytterligare aktörer involveras i processen att bilda en nationalpark. I december 2024 genomförde Naturvårdsverket den sista markaffären som behövdes för att ett förslag till Bästeträsk nationalpark ska kunna skickas till regeringen. Kartan över nationalparksförslaget har därmed uppdaterats; bl.a. har den allmänna farleden från Strå hamn samt några samfälliga mark- och vattenområden strukits från nationalparksförslaget. Naturvårdsverket avser att i juni 2025 skicka nationalparksförslaget till regeringen.

Riksdagens tillkännagivande

Flexibla skyddsformer

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en regelbunden översyn av formellt skyddade områden med möjligheter till förändringar (bet. 2021/22:58, bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206). Regeringen redovisar i skrivelse 2024/25:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024 att tillkännagivandet inte är slutbehandlat.

Biotopskyddsområden

Biotopskyddsområde är en skyddsform som regleras i främst 7 kap. 11 § miljöbalken och förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och används för små mark- och vattenområden, t.ex. småvatten och stenmurar i jordbruksmark, s.k. biotoper. Syftet med att skydda sådana biotoper är att långsiktigt bevara och utveckla naturmiljöer som har särskilt stora värden för djur- och växtarter. Det kan handla om biotoper som innehåller strukturer och funktioner som är viktiga för arter eller som utgör tillflyktsorter, restbiotoper och spridningskorridorer i ett i övrigt ensartat eller fragmenterat landskap. Biotopskyddsområden skiljer sig från t.ex. naturreservat genom att det är ett antal namngivna biotop typer som får skyddas som biotopskyddsområden.

I skogspropositionen bedömde regeringen att den formella skyddsformen biotopskyddsområden bör ses över i syfte att göra den mer flexibel, ändamålsenlig och attraktiv. Berörda myndigheter borde enligt regeringen få i uppdrag

att utreda och lämna förslag på ändringar av biotopskyddsinstrumentet. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2021/22:58, bet. 2021/22: MJU18, rskr. 2021/22:206–207).

Som en följd av skogspropositionen fick Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i juni 2022 i uppdrag att tillsammans utreda och lämna förslag på ändringar av skyddsformen biotopskyddsområden (M2022/01190). I enlighet med vad som framhölls i skogspropositionen är syftet att göra skyddsformen mer flexibel, ändamålsenlig och attraktiv, bl.a. i fråga om huruvida det ska vara möjligt att erbjuda markägare tidsbegränsade biotopskyddsområden som ett alternativ till ordinarie biotopskydd eller andra skyddsformer. I uppdraget ingick även att utreda mer flexibla skydds- och ersättningsformer särskilt anpassade för det fjällnära området som kan vara attraktiva för markägare, t.ex. större biotopskyddsområden eller avtal för anpassat brukande. Uppdraget redovisades i juni 2023 (rapport 2023/09). När det gäller tidsbegränsade biotopskydd bedömer myndigheterna att det inte skulle vara ändamålsenligt att införa ett sådant tidsbegränsat områdesskydd. Myndigheterna lämnar nio förslag till åtgärder, bl.a. att ett biotopskyddsområde ska kunna omfatta flera biotopskyddstyper. Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Möjligheten att införa tidsbegränsade biotopskydd har också utretts av Artskyddsutredningen (M 2020:03). Förslagen i utredningens betänkande (SOU 2021:51) bereds inom Regeringskansliet.

I regleringsbrevet för 2025 fick Jordbruksverket i uppdrag att bl.a. analysera och lämna förslag till hur hanteringen av ärenden om det generella biotopskyddet kan förenklas utan att förutsättningarna för att bevara naturvärden försämrats. Syftet är att underlätta jordbrukarnas fältarbete, minska regelbördan för jordbruksföretagen och främja ett aktivt brukande av jordbruksmarken för att öka den svenska livsmedelsproduktionen.

Vattenskyddsområden

Vattenskyddsområde är en typ av nationellt områdesskydd som regleras i 7 kap. 21 och 22 §§ miljöbalken. Av bestämmelserna framgår att en länsstyrelse eller kommun får förklara ett mark- eller vattenområde som vattenskyddsområde för att skydda en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas, eller kan antas komma att utnyttjas, för vattentäkt. Ett vattenskyddsområde syftar till att ge vattentäkten ett skydd mot verksamheter eller åtgärder som kan förorena vattentäkten. Skyddet kan gälla för både grundvattentäkter, grundvattentäkter med infiltration och ytvattentäkter.

Ett beslut om vattenskyddsområde ska innehålla de forskrifter som behövs för att tillgodose syftet med området. Det kan innebära begränsningar av hur marken får användas och hur t.ex. kemiska produkter och avfall får hanteras. För en verksamhet eller åtgärd kan det gälla förbud, tillstånd eller anmälningsplikt. Processen för att inrätta vattenskyddsområden inleds normalt med ett ansökningsförfarande. Förfarandet är inte författningsreglerat men beskrivs i

Havs- och vattenmyndighetens vägledning om vattenskyddsområden (rapport 2021:4).

När det gäller den geografiska avgränsningen av ett vattenskyddsområde anges det i förarbetena att ett sådant område normalt bör få en sådan omfattning att det garanteras att råvattnet efter ett normalt reningsförfarande kan användas för sitt ändamål. När det gäller ytvatten framhålls det i förarbetena att de höga strömningshastigheterna i ytvatten gör att ett fullt effektivt skydd kan uppnås endast om skyddsområdet får en sådan omfattning att det omfattar hela eller väsentliga delar av tillrinningsområdet. Ett godtagbart skydd kan dock ofta skapas även om skyddsområdet får en mer begränsad omfattning (prop. 1997/98:45 del 2 s. 93 och 730).

Utöver vattenskyddsområden omfattas arbetet med att skydda vattentäkter av EU:s nya dricksvattendirektiv, dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten. Direktivet ställer ökade kvalitetskrav på dricksvatten, bl.a. i fråga om gränsvärden för PFAS. Till följd av detta har Livsmedelsverket beslutat om nya gränsvärden för fyra PFAS-ämnen, arsenik, bly och kadmium i dricksvatten. För PFAS sätts ett så strängt gränsvärde som det är möjligt att göra (LIVSFS 2022:12). I direktivet föreskrivs även en ny riskbaserad metod för vattensäkerhet (se artikel 8) som omfattar alla faser i vattenproduktionskedjan, inklusive tillrinningsområdena för uttagspunkter för dricksvatten, och som utgår från den kunskap som hämtats in och de åtgärder som genomförts inom ramen för vattendirektivet (2000/60/EG). Det ska även tas hänsyn till hur klimatförändringarna påverkar vattenresurserna. Med den riskbaserade metoden införs ett tydligare uppströmsperspektiv i dricksvattenberedningen; risker ska i möjligaste mån hanteras redan där föroreningen av vattnet kan uppstå och inte först i samband med beredningen av dricksvatten i vattenverket. Förutom att den riskbaserade metoden tydligare pekar på principen om att förorenaren betalar kan ett sådant angreppssätt antas leda till att åtgärder mot utsläpp ofta blir billigare än insatser i efterhand.

Enligt förarbetena till den proposition som genomför direktivet i svensk rätt kan det antas att metoden, när den är helt genomförd, kan förebygga skadeverkningar av utsläpp liknande de uppmärksamade utsläppen av PFAS (se. prop. 2023/24:30). Riskbedömningen och riskhanteringen ska enligt artikel 7.4 i det nya dricksvattendirektivet vara utförd första gången senast den 12 juli 2027.

I samband med beredningen av regeringens förslag till genomförande av det nya dricksvattendirektivet anförde utskottet följande i fråga om arbetet med att förhindra förorening av vattentäkter (bet. 2023/24: MJU6 s. 24):

Utskottet noterar att det fr.o.m. den 1 januari 2026 gäller nya gränsvärden för PFAS i dricksvatten, bl.a. till följd av det nya dricksvattendirektivet. Detta ställer nya krav på reningsverken, men även på minskad spridning av PFAS i naturen. I detta sammanhang vill utskottet peka på betydelsen av ett uppströmsperspektiv i dricksvattenberedningen. Det finns ett stort värde i att risker i möjligaste mån hanteras redan där föroreningen av

vattnet kan uppstå och inte först i samband med beredningen av dricksvatten i vattenverket. Den riskbaserade metoden som följer av det nya dricksvattendirektivet innebär en tyngdpunktsförskjutning i denna riktning som utskottet ser mycket positivt på.

Utskottet har behandlat förslag i motioner om regleringen av vattenskyddsområden, senast i betänkande 2023/24:MJU12 Naturvård. Utskottet anförde följande i frågan (s. 30):

Arbetet med att säkerställa ett tillräckligt skydd av våra vattentäkter har ytterligare aktualiserats till följd av klimatförändringarnas påverkan på vattenresursen samt nya gränsvärden för bl.a. PFAS-ämnena i dricksvatten. Kommunernas och länsstyrelsernas arbete med att inrätta vattenskyddsområden är av stor betydelse för arbetet med att förhindra att föroreningar når vatten som används som vattentäkt. Utskottet vill därutöver påminna om att det tidigare under riksmötet har berett regeringens förslag till genomförande av det nya dricksvattendirektivet i svensk rätt. Utskottet uppmärksammade då att det nya direktivet innebär ett tydligare uppströmsperspektiv i fråga om skydd av vattentäkter. Den riskbaserade metod som direktivet föreskriver kräver ökade ansträngningar för att förhindra att vatten förorenas redan vid tillrinningsområdena för uttagspunkter. Med hänvisning till de regelverk och arbetssätt som redan finns på plats ser utskottet inte skäl att förorda någon åtgärd [...].

Marina skyddade områden

Som redovisats ovan presenterade kommissionen våren 2020 en strategi för biologisk mångfald till 2030 (COM(2020) 380) som har bäring på marint områdesskydd: till 2030 ska man rättsligt skydda minst 30 procent av havsområdet och integrera ekologiska korridorer som en del av det transeuropeiska nätverket. Fokus bör ligga på områden med mycket högt värde eller mycket hög potential för biologisk mångfald.

I betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83) föreslog Miljömålsberedningen bl.a. att regeringen ska besluta om ett nytt etappmål för skydd av marina områden och andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder. Målet innebär att det marina områdesskyddet ska utformas enligt följande till 2030:

- Minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt skydd eller andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder.
- Minst 10 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara strikt skyddade.
- De skyddade områdena ska bilda ett representativt, ekologiskt sammanhängande samt funktionellt nätverk, nationellt och för vart och ett av de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken.

I juni 2024 presenterade regeringen sin proposition för en levande havsmiljö (prop. 2023/24:156). I propositionen lämnar regeringen förslag om en inriktning för havsmiljöpolicen med två övergripande principer som ska gälla för havsmiljöarbetet framöver: att ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas samt att övergödningen ska minska. Regeringen föreslår även att

Sverige ska utöka och förstärka skyddet av marina områden för att bidra till att nå den internationella målsättning om 30 procent skyddade marina områden, varav en tredjedel strikt skyddade, motsvarande 10 procent, till 2030 som antagits inom EU:s biodiversitetsstrategi, de regionala havskommisionerna Helcom och Oskar, samt det nya globala ramverket för biologisk mångfald, dvs. CBD.

I linje med de nämnda konventionerna, ramverken och strategierna föreslår regeringen att det ska finnas värden att skydda för att peka ut skyddade marina områden. För att skapa förutsättningar för ett ändamålsenligt skydd ska Sverige på ett proportionerligt och ändamålsenligt sätt utöka och förstärka skyddet av marina områden i Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon. Skyddet ska vara utformat så att det säkerställer och bevarar den biologiska mångfalden samt bildar ett representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt nätverk, sammantaget och för vart och ett av de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken. Förutsättningarna för att nå dessa målsättningar behöver stärkas och tydliggöras. Arbetet med att säkerställa ett representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt nätverk av marina skyddade områden behöver fortsätta. Riksdagen biföll regeringens förslag (prop. 2023/24:156, bet. 2024/25:MJU5, rskr. 2024/25:32).

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) framhåller regeringen att det under 2023 bildades sex nya marina naturreservat och den skyddade marina arealen ökade med mer än 20 000 hektar, vilket innebär att det totala skyddet nu är 15 procent. Regeringen framhåller också att Havs- och vattenmyndigheten har arbetat med att införa fiskeregleringar i marina skyddade områden, exempelvis att förbjuda allt fiske i vissa marina skyddade områden i Östersjön. Övervakningen av marina skyddade områden med särskild fiskereglering fortsatte under 2023, med fokus på Kattegatt. Antalet misstänkta överträdelser som observerats i dessa områden har minskat kraftigt jämfört med tidigare år. Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med berörda länsstyrelser har inrättat tre regionala förvaltningsråd för marint områdesskydd i Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken för att stärka och utveckla nätverken av marina skyddade områden. Syftet är att säkerställa en biologisk mångfald och fungerande ekosystem.

Ekonomisk ersättning till markägare vid skydd av natur

Till följd av skogspropositionen (prop. 2021/22:58) fick Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i juni 2022 i uppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog. I uppdraget betonade regeringen att frivilligt formellt skydd bör vara en grundläggande utgångspunkt och ett grundläggande arbetssätt för myndigheterna. Ambitionen har varit att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras.

Strategin redovisades i december 2024 och syftar till att det statliga formella skyddet ska bidra till att uppnå Sveriges miljökvalitetsmål och internationella mål om att bevara biologisk mångfald (rapport 7168). Strategin avser de tre formella skyddsformerna naturreservat, biotopskyddsområden och naturvårdsavtal. I strategin framhålls att frivilligt formellt skydd av skog är den grundläggande utgångspunkten och det huvudsakliga arbetssättet för myndigheterna; markägaren och myndigheten ska vara överens om att ett områdes naturvärden ska bevaras genom formellt skydd. Undantag från markägarens medgivande kan dock vara befogat om det specifika området är av betydande vikt att bevara till följd av internationella åtaganden eller t.ex. när staten redan har ersatt markägaren för begränsningar i brukande. Avsteg från frivillighet bör göras restriktivt.

Strategin innehåller medskick till ansvariga myndigheter för att säkerställa en effektiv och rättssäker skyddsprocess. När ett intresseanmält område har bedömts vara aktuellt för formellt skydd bör den ansvariga myndigheten i dialog med markägaren inleda ett ärende om att bilda ett sådant. En förutsättning är att det finns tillräckliga personella resurser för att hålla skyddsprocessen i gång och att det bedöms vara möjligt att betala ut ersättning inom två till tre år. Myndigheterna bör erbjuda markägarna att ingå ett väntansavtal när det har gått sex månader från det att handläggningen av det formella skyddet inleddes, om inte en överenskommelse om ett varaktigt formellt skydd dessförinnan har träffats mellan markägaren och myndigheten. Syftet är att ge området ett visst skydd under handläggningstiden samt att kompensera markägaren för detta. Normalt kan ett väntansavtal som längst tecknas för en tid om två år.

Vidare framhålls det att processen med att bilda områdesskydd bör bli snabbare och att beslut om skydd och ersättning helst bör fattas i nära anslutning till varandra. De främsta skälen är att säkra statens investering, att kunna ge området en god förvaltning och att det ska vara tydligt för markägaren vad som gäller i området. Ett annat skäl är att Skatteverket anser att beskattningstidpunkten för markägarens intrångsersättning är när naturreservatet respektive biotopskyddet vinner laga kraft. När det gäller fjällnära skog framhålls det i strategin att det fr.o.m. 2025 finns en ny form av särskilt anpassat naturvårdsavtal för det fjällnära området som bedöms kunna utgöra ett attraktivt alternativ för markägare i stället för att de ska behöva lämna in en ansökan om avverkningstillstånd för att få ersättning till följd av nekat tillstånd. Den nya formen av avtal är ett komplement till övriga formella skyddsformer.

Vidare föreslås det att de ansvariga myndigheterna årligen ska sammanställa uppgifter om handläggningstiden från initiativ till att avtal om ersättning eller naturvårdsavtal tecknats, samt tid till beslut om skydd. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bör med regelbundna intervall följa upp hur markägare upplever skyddsprocessen, och därigenom få svar på om markägarna upplever en högre grad av frivillighet i arbetet med formellt skydd.

Som redovisas ovan lämnade Miljömålsberedningen i februari 2025 förslag på en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald. Strategin innehåller bl.a. förslag om att riksdagen beslutar om två nya anslag för utgifter för intrångsersättning till fastighetsägare som har stöd i 31 kap. 4 § miljöbalken och 2 kap. 15 § andra stycket regeringsformen. Det föreslås dels ett nytt anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel för utgifter för intrångsersättning vid formellt skydd av skog inom Skogsstyrelsens ansvarsområde, dels ett nytt anslag inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur för utgifter för intrångsersättning vid skydd av värdefull natur inom Naturvårdsverkets ansvarsområde. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Nya mål för skydd av natur

Utskottet anser att frågan om nya mål för skydd av natur ska beredas och beslutas inom ramen för den kommande strategin för hur Sverige ska leva upp till dels EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser, dels internationella åtaganden för biologisk mångfald inom ramen för CBD. Utskottet konstaterar att regeringen arbetar med att analysera vilka nationella åtgärder som krävs för att förverkliga de uppsatta målen. Därmed avstyrker utskottet motion 2024/25:2613 (MP) yrkande 176.

Nationalparker, naturreservat och Natura 2000-områden

Liksom tidigare år påminner utskottet om att riksdagen och regeringen har beslutat om flera olika mål för hur mycket mer skog, våtmarker, marina miljöer, sjöar och vattendrag som behöver formellt områdesskydd. Utskottet påminner om att detta arbete är långsiktigt och att varje ny hektar som skyddas är ett steg mot att nå målen. Utskottet påminner om att regeringen nyligen förtydligade reglerna för Natura 2000-områden. Utskottet vill också framhålla att det inte är riksdagen som fattar beslut om nya reservat och Natura 2000-områden utan att detta är en fråga som hanteras på kommunal och regional nivå.

Således avstyrker utskottet motionerna 2024/25:487 (C), 2024/25:1315 (MP) yrkande 2 i denna del, 2024/25:1776 (M), 2024/25:2403 (M) yrkande 2, 2024/25:2830 (M), 2024/25:3037 (MP) yrkande 104 och 2024/25:3109 (S) yrkande 65.

Biotopskyddsområden

Utskottet noterar att Regeringskansliet arbetar med att analysera ett antal förslag om en förändrad reglering av biotopskyddsområden, bl.a. att ett biotopskyddsområde ska kunna omfatta flera biotopskyddstyper. Utskottet noterar också att Jordbruksverket under 2025 har i uppdrag att bl.a. analysera och

lämna förslag till hur hantering av ärenden om det generella biotopskyddet kan förenklas utan att förutsättningarna för att bevara naturvärden försämrats.

Utskottet vill inte föregå det arbete som pågår och lämnar därför motionerna 2024/25:1191 (C) yrkande 1, 2024/25:1315 (MP) yrkande 2 i denna del, 2024/25:2826 (M) och 2024/25:3037 (MP) yrkande 105 utan vidare åtgärd.

Vattenskyddsområden

Liksom tidigare år konstaterar utskottet att arbetet med att säkerställa ett tillräckligt skydd av våra vattentäkter har aktualiserats ytterligare till följd av klimatförändringarnas påverkan på vattenresursen samt nya gränsvärden för bl.a. PFAS-ämnena i dricksvatten. Kommunernas och länsstyrelsernas arbete med att inrätta vattenskyddsområden är av stor betydelse för arbetet med att förhindra att föroreningar når vatten som används som vattentäkt. Utskottet vill därutöver påminna om att genomförandet av det nya dricksvattendirektivet innebär ett tydligare uppströmsperspektiv i fråga om skydd av vattentäkter. Den riskbaserade metod som direktivet föreskriver kräver ökade ansträngningar för att förhindra att vatten förorenas redan vid tillrinningsområdena för uttagpunkter.

Med hänvisning till de regelverk och arbetssätt som redan finns på plats ser utskottet inte skäl att förorda någon av de åtgärder som föreslås i motionerna 2024/25:1313 (MP) yrkandena 2 och 3, 2024/25:1373 (SD) yrkande 23 och 2024/25:3037 (MP) yrkandena 122, 127, 129 och 130. Motionsyrkandena avstyrks.

Marina skyddade områden

Utskottet påminner om att riksdagen tidigare under riksmötet ställde sig bakom regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken. Bland annat har riksdagen anslutit sig till regeringens bedömning att Sverige ska utöka och förstärka skyddet av marina områden för att bidra till att nå den internationella målsättningen om 30 procent skyddade marina områden till 2030. Riksdagen har likaså anslutit sig till regeringens bedömning att Sverige, på ett proportionerligt och ändamålsenligt sätt, ska utöka och förstärka skyddet av marina områden i sitt territorialvatten och sin ekonomiska zon och att förutsättningarna för att nå dessa målsättningar behöver stärkas och tydliggöras. Därutöver vill utskottet poängtera att utskottet i detta ärende ställer sig bakom regeringens förslag till ny nationalpark i Nämndöskärgården, vilket blir den första marina nationalparken i Östersjön.

Därmed anser utskottet att de förslag som väckts i motionerna 2024/25:890 (S) yrkandena 2 och 3, 2024/25:1196 (C) yrkandena 1 och 2, 2024/25:2485 (C) yrkande 5 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 99 i allt väsentligt redan är tillgodosedda. Motionsyrkandena avstyrks.

Ekonomisk ersättning till markägare vid skydd av natur

Utskottet konstaterar att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket nyligen fastställde den reviderade strategin för formellt skydd av skog. I strategin lämnar myndigheterna medskick till ansvariga myndigheter om hur de kan säkerställa en effektiv och rättssäker skyddsprocess. Bland annat bör processen med att bilda områdesskydd bli snabbare och beslut om skydd och ersättning bör helst fattas i nära anslutning till varandra. Därutöver vill utskottet framhålla att det fr.o.m. 2025 finns en ny form av särskilt anpassat naturvårdsavtal för det fjällnära området. Utskottet noterar vidare att Miljömålsberedningen nyligen lämnat förslag om nya anslag i statens budget för intrångsersättning vid formellt skydd av skog respektive värdefull natur. Förslagen bereds inom Regeringskansliet och utskottet ser inga skäl att föregripa detta arbete.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2024/25:926 (S), 2024/25:2485 (C) yrkande 3, 2024/25:2613 (MP) yrkandena 178 och 179 samt 2024/25:2634 (MP) yrkande 2.

Vattenvård och havsmiljöfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om tillämpningen och genomförande av vatten-, avlopps- respektive dricksvattendirektivet, miljökvalitetsnormer och framtagande av åtgärdsprogram, återvätning av dikade våtmarker och andra restaureringsåtgärder, åtgärder för att minska fritidsbåtars miljöpåverkan samt specifika åtgärder för att skydda Östersjöns känsliga ekosystem.

Jämför reservation 22 (SD), 23 (MP), 24 (S), 25 (SD), 26 (MP), 27 (V, MP), 28 (MP), 29 (S, V), 30 (C), 31 (MP), 32 (SD), 33 (SD), 34 (MP), 35 (SD), 36 (C) och 37 (MP).

Motionerna

Utformning och tillämpning av vattendirektivet

I kommittémotion 2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 27 uppmanas regeringen att arbeta för att justera EU:s vattendirektiv. Motionärerna anser att direktivet utgör ett hinder i arbete med att uppfylla de ökande kraven på rening av dricksvatten. Det är därför viktigt att regeringen agerar inom EU för att förändra vattendirektivet så att miljöskyddande verksamheter, t.ex. avloppsreningsverk, och andra miljöåtgärder i samhället alltid ska kunna tillåtas. I yrkande 30 understryks betydelsen av att vattendirektivet och dess förslag till åtgärder präglas av kostnadseffektiva åtgärder och en balans mellan god vattenmiljö och ett hållbart, konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk samt bevarande av kulturarv. Motionärerna tillägger i yrkande 31 att systemet för avgörande av åtgärder under vattendirektivet måste revideras. Motionärerna

påtar att det med hänvisning till direktivet har fattats domslut som innebär att reningsverk inte kan byggas i den omfattning som krävs för att möjliggöra maximal rening.

På liknande sätt anförs det i kommittémotion 2024/25:1457 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 10 att utformningen och tillämpningen av vattendirektivet behöver bli mer balanserade, bl.a. när det gäller möjligheten till undantag. Om inte så sker kan direktivet leda till såväl uteblivna industri-satsningar som nedläggningar av befintliga verksamheter. Tillståndsmyndigheterna i respektive medlemsstats bör få möjlighet att efter noggrann prövning och efter att ha vägt olika motstående intressen mot varandra komma fram till att en viss verksamhet är så angelägen ur samhällssynpunkt att den bör ges tillstånd även om någon miljökvalitetsnorm överskrids.

Enligt partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 126 behöver regeringen vidta åtgärder för att öka åtgärdstakten i vattenmiljöarbetet med målsättningen att Sverige ska kunna nå vattendirektivets mål om god ekologisk och kemisk status. Åtgärderna är inte tillräckliga. Motionärerna tillägger i yrkande 193 att regeringen behöver stödja länsstyrelsernas arbete med ekosystemen i fritt strömmande vatten, dammar och vandringshinder som ligger utanför den nationella planen för omprövning av vattenkraft (NAP).

När det gäller vattenförvaltningens myndighetsstruktur och ansvarsfördelning föreslås det i motion 2024/25:1153 av Camilla Brodin m.fl. (KD) att den politiska styrningen av vattenförvaltningen ökas på det sätt som Vattenförvaltningsutredningen (SOU 2019:66) föreslagit (yrkande 2) och att de regionala vattenmyndigheterna läggs ned (yrkande 3).

Genomförande av avloppsdirektivet och dricksvattendirektivet

Enligt kommittémotion 2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 63 bör Sverige snabbt genomföra EU:s nya avloppsdirektiv för att förbättra avloppsvattenreningen. Viktiga framsteg har gjorts inom i EU när det gäller vattenfrågorna, men en utmaning som kvarstår är att förbättra reningen av vårt avloppsvatten för att minska utsläppen av bl.a. övergödande ämnen och läkemedelsrester. Det är viktigt med ett snabbt genomförande av avloppsdirektivet i svensk rätt.

I kommittémotion 2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 26 uppmanas regeringen att initiera en utredning om lustgas från reningsverk. Motionärerna påpekar att det saknas kunskap om var i vattenreningsprocessen lustgas släpps ut, bl.a. eftersom det inte finns några krav på att mäta lustgasavgång. Det skulle behövas en utredning om utsläpp av lustgas från reningsverk för att bättre förstå hur de skapas och sedan se över metoder för att minska utsläppen. Motionärerna tillägger i yrkande 29 att regeringen även behöver vidta åtgärder för att få till stånd screeningkampanjer om avloppsvatten. Kunskapsunderlaget om kemikalier som flödar från våra samhällen är bristfälligt vilket försvårar arbetet med träffsäkra åtgärder.

I partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 141 efterfrågas satsningar på avancerad rening av avloppsvatten, ökad miljöhänsyn när det gäller läkemedel, samordnad screeningverksamhet och forskningssamarbete. Miljöpartiet framhåller att behoven av satsningar på avancerad rening av både dricks- och avloppsvatten är stora. Även de nya uppdaterade gränsvärdena för PFAS ställer höga krav på rening av dricksvatten. Miljöpartiet tillägger därför i yrkande 142 att staten ska utreda och införa ett särskilt stöd till de va-bolag som behöver införa ytterligare rening av dricksvattnet för att nå Livsmedelsverkets gränsvärde för PFAS i dricksvattnet. Ett likalydande förslag har även väckts i kommittémotion 2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 10.

Även i motion 2024/25:875 av Magnus Manhammar (S) lämnas förslag om att se över möjligheten till ett nationellt stöd till vattenverk för att rena dricksvatten från PFAS.

Miljökvalitetsnormer och framtagande av åtgärdsprogram

När det gäller utformning av och beslut om miljökvalitetsnormer föreslås det i partimotion 2024/25:3037 yrkande 24 av Daniel Helldén m.fl. (MP) att regeringen ger i uppdrag till Havs- och vattenmyndigheten att se till att miljökvalitetsnormerna i större utsträckning utformas så att åtgärder enligt 5 kap. 9 § miljöbalken kan genomföras och leda till att målen nås.

När det gäller utformning av och finansiering av åtgärdsprogram såväl inom vattenförvaltningen som för havsmiljön uppmanas regeringen att anslå tillräcklig finansiering för att öka takten i genomförandet av åtgärdsprogrammen så att dessa kan genomföras i utsatt tid (yrkande 26). Motionärerna beklagar att åtgärdsprogrammen till största delen består av administrativa åtgärder och att programmen inte uppfattas som tillräckligt kraftfulla. Motionärerna tillägger i yrkande 27 att Havs- och vattenmyndigheten och vattenmyndigheterna ska ta fram underlag och förslag till åtgärdsprogrammet, och enligt yrkande 44 bör regeringen anslå tillräcklig finansiering för att möjliggöra de åtgärder som vattenmyndigheterna föreskriver i åtgärdsprogrammen. För att kunna genomföra åtgärdsprogrammen uppmanas regeringen också till att under 2025 se över om anslagsnivån för åtgärder för havs- och vattenmiljö motsvarar riksdagens och regeringens ambitionsnivå för det offentliga åtagandet i dessa frågor (yrkande 65).

I arbetet med att ta fram åtgärdsprogram vill Miljöpartiet att uppgiften om kunskapsunderlag för kustvattenområden förs in i länsstyrelsens instruktion (yrkande 111). Miljöpartiet anser att underlaget om kustvattenområdena ska vara sammanställt och lättillgängligt för länets kommuner och vara utformat så att det kan användas som underlag för bl.a. fysisk planering, skydd, tillsyn, tillståndsprövning och åtgärdsplanering. Enligt yrkande 115 ska regeringen vidta åtgärder så att det blir möjligt för kommunerna att besluta om skyddsåtgärder för att motverka negativ påverkan på havs- och vattenmiljön.

Återvätning av dikade våtmarker och andra restaureringsåtgärder

I kommittémotion 2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 55 framhålls vikten av att intensifiera återställandet och anläggandet av våtmarker och att ta miljöhänsyn vid eventuell exploatering. När våtmarker dräneras inom bl.a. jordbruket frigörs stora mängder koldioxid. Motionärerna vill intensifiera arbetet med att återvåta torvmark eftersom det kommer att bidra till att bevara och öka kolsänkorna samtidigt som det minskar utsläppen av växthusgaser. Motionärerna framhåller att större hänsyn måste tas till miljö och klimat vid eventuell exploatering av våtmark.

I kommittémotion 2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 4 efterfrågas lokala naturvårdssatsningar (LONA) för fler våtmarker. Stödet är enligt motionärerna ett mycket effektivt och långsiktigt styrmedel för att öka takten i återställandet och anläggandet av våtmarker. Motionärerna vill att stödet fortsätter att utvecklas parallellt med satsningar på att koppla utbetalningar till tydliga resultat. Enligt yrkande 6 bör regeringen även prioritera att anlägga och restaurera ålgräsängar i grunda havsvikar och kustnära havsområden.

I partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 43 efterfrågas ytterligare ett kvantifierat etappmål om att våtmarker bör anläggas i en takt som motsvarar det behov som räknats fram av vattenmyndigheterna för att nå de utsläppsminskningar som krävs, dvs. åtminstone 3 800 hektar våtmarker fram till 2027 och sedan ytterligare åtgärder fram till 2033.

I kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 173 uppmanas regeringen att i högre utsträckning och takt återställa våtmarker, både i jordbrukslandskapet och i skogsmark, samt analysera den tekniska och hållbara potentialen för ökad kolinlagring vid återvätning av dikade torvmarker och andra naturbaserade klimatlösningar. Bättre underlag gör att insatser kan riktas dit där de gör störst klimatnytta. Enligt yrkande 174 ska regeringen även öka den lokala kapaciteten att vidta åtgärder för ökad kolinbindning genom återvätning av mark. Vidare ska regeringen enligt yrkande 175 göra en omfattande satsning på att återskapa kusternas och utsjöns skadade ekosystem för ekologisk funktionalitet och därigenom ökad kolinlagring.

Synergieffekter vid anläggandet av våtmarker och bevattningsdammar

Enligt kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 29 bör regeringen främja etablering av våtmarker och dammar i jordbrukslandskapet. Sådana åtgärder kan bidra till biologisk mångfald, minskat näringsläckage till haven samt minskade koldioxidutsläpp och kan ha en gynnsam inverkan på vattentillgången i jordbruket, både direkt och indirekt i gynnsamma fall, via positiv effekt på grundvattennivåerna. Genom stöd går det att styra arbetet och möjliggöra kollektiva nyttor och synergieffekter.

Åtgärder för att minska fritidsbåtars miljöpåverkan

I kommittémotion 2024/25:1369 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 uppmanas regeringen att vidta åtgärder för att informera och öka medvetenheten hos fartygs- och båtägare om att underhålla motorer och propellrar för att minska buller i våra hav och skydda den marina miljön. Buller påverkar många organismer, bl.a. fiskar som är känsliga för tryck och vibrationer.

Enligt partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 167 behöver befintlig lagstiftning användas i större utsträckning för att reglera eller förbjuda fritidsbåtar och vattenskotrar i särskilt värdefulla och vågskyddade grundområden. Motionärerna anser att vissa områden behöver vara helt skyddade från sådan påverkan och andra delvis skyddade.

I motion 2024/25:2980 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 uppmanas regeringen att ta fram förslag för att uppmuntra bottenvätt.

Specifika åtgärder för att skydda Östersjöns känsliga ekosystem

Enligt kommittémotion 2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 ska regeringen intensifiera arbetet med att återställa Östersjön mot bakgrund av de senaste decenniernas hårda miljöbelastning. Östersjön dras med stora miljöproblem och är samtidigt av fundamental betydelse för Sverige och norra Europa i bl.a. ekologiskt hänseende. Bland Östersjöländerna har Sverige en geografiskt framträdande roll och kan förväntas genomföra stora delar av miljöarbetet. Därför bör regeringen enligt samma motion yrkande 4 verka aktivt för ett internationellt samarbete för att främja Östersjöns marina miljö. Sverige bör agera internationellt för att intensifiera arbetet med att lyfta de problem som Östersjön än förknippad med.

I partimotion 2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 44 i denna del uppmanas regeringen att verka för att kommissionen lägger fram ett Östersjöpaket för att hantera problemen med övergödning, överfiske, nedskräpning och giftiga kemikalier. Centerpartiet anför att det krävs fler gemensamma åtgärder för att värna framtiden för såväl Östersjön som kustsamhällena runt havet. Ett sådant åtgärds paket bör innehålla dels uppföljning av EU-gemensam miljölagstiftning, dels förslag på klimatanpassningsåtgärder. Ett likalydande förslag lämnas även i kommittémotion 2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 11 i denna del.

I partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 64 uppmanas regeringen att inom Helcom verka för att det tas fram och beslutas om en rekommendation om minskat spill av gödselmedel i vatten vid lastning och lossning. Att gödselmedel spills direkt i vattnet vid lastning och lossning är ett konkret problem som behöver adresseras.

I motion 2024/25:1725 av Julia Kronlid (SD) uppmanas regeringen att dels öka insatserna för att värna miljön i Östersjön (yrkande 1), dels utreda möjligheten att stärka skyddet för Östersjötummlaren (yrkande 2). Motionären beklagar att det tidigare åtgärdsprogrammet för tummlaren inte uppdaterats.

I motion 2024/25:1190 av Niels Paarup-Petersen (C) uppmanas regeringen att arbeta för att sanera Östersjön, t.ex. från spöknät som förstör det sårbara livet i havet. I motion 2024/25:896 av Magnus Manhammar (S) uppmanas regeringen att vidta åtgärder för att inrätta en ny internationell Östersjömyndighet med säte i Karlskrona. Vidare föreslås det i motion 2024/25:986 yrkande 1 av Louise Eklund (L) att regeringen initierar ett fördjupat samarbete om miljöfrågorna med de länder som delar Östersjökust.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Genomförande av vattendirektivet

EU:s lagstiftare har enats om att skapa en likartad förvaltning av sina vatten genom det s.k. vattendirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område). Vattendirektivet omfattar förvaltningen av sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten. Direktivet är ett s.k. minimidirektiv, vilket innebär att varje medlemsstat kan ha strängare nationella regler men inget ur direktivet får utelämnas. Vattendirektivet är genomfört i svensk lagstiftning genom miljöbalken, vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och länsstyrelsernas instruktion (förordningen [2017:868] med länsstyrelseinstruktion).

Hösten 2021 riktade riksdagen fyra tillkännagivanden till regeringen om det svenska genomförandet av vattendirektivet (bet. 2021/22:MJU5, rskr. 2021/22:2). Regeringen uppmanades att

- pröva vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2021–2027 för att säkerställa en god balans mellan samhällsekonomisk kostnad och miljömässig nytta som ligger i linje med riksdagens beslut om propositionen Vattenmiljö och vattenkraft samt livsmedelsstrategins mål
- säkerställa att vattenmyndigheterna tar hänsyn till alla nyttor som direktivet listar vid normsättningen samt utnyttjar alla tillgängliga undantag för att klassificera vatten som kraftigt modifierade och tillämpa mindre stränga krav i exempelvis produktiva jordbruksområden, miljöer med höga kulturvärden och i de vattenförekomster där god ekologisk status förutsätter att kraftverket avvecklas eller ger påverkan på reglerkraft
- säkerställa att de miljöanpassningar som sker inte går ut över möjligheten att öka effekten i befintlig vattenkraft
- säkerställa att platsspecifika bedömningar av alla nyttor och konsekvenser görs med beräkningsgrunder som är vedertagna och transparenta samt att detta görs i samråd med berörda aktörer.

Till följd av riksdagens uppmaning prövade regeringen förslagen till åtgärdsprogram för vatten 2021–2027 genom beslut den 7 juni 2022 (M2022/00906). Regeringen konstaterade att den ekonomiska analysen uppfyller kraven i 6 kap. 6 § vattenförvaltningsförordningen samt att en konsekvensutredning genomförts som uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om

konsekvensutredning vid regelgivning. I regeringsbeslutet angavs att regeringen anser att tillkännagivandena som avser dels prövning av åtgärdsprogram för vatten 2021–2027, dels platsspecifika bedömningar är tillgodosedda. I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) under miljö-kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag hanteras den del av tillkännagivandet som avser utnyttjande av undantag. Regeringen bedömde i budgetpropositionen att tillkännagivandet är tillgodosett även i den del som avser utnyttjande av undantag.

I skrivelse 2024/25:75 redovisar regeringen ett antal åtgärder som vidtagits för att tillmötesgå riksdagens uppmaning om att säkerställa att de miljöanpassningar som görs inte går ut över möjligheten att öka effekten i befintlig vattenkraft. Bland annat gav regeringen i juni 2022 Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att tillsammans med Affärsverket svenska kraftnät och Energi-myndigheten följa upp och analysera arbetet med att förse vattenkraften med moderna miljövillkor. Syftet är att kunna bedöma om genomförandet av den nationella planen för moderna miljövillkor och utfallet av de enskilda prövningarna leder till att syftet med planen nås, dvs. att få en samordnad prövning med största möjliga nytta för vattenmiljön och för effektiv nationell tillgång till vattenkraftsel i enlighet med propositionen Vattenmiljö och vattenkraft (prop. 2017/18:243). Resultatet av uppföljningen och en analys av resultatet redovisades i dels februari 2023, dels december 2023.

Med hänsyn till det allvarliga läget för elsystemet beslutade regeringen i januari 2023 att omprövningen skulle pausas i tolv månader och omprövnings-systemet ses över. Syftet är att ge tid för analys och översyn samt för att genomföra de förändringar av systemet som analysen kunde komma att leda till. Pausen har därefter förlängts ytterligare. Omprövningarna återupptas den 1 juli 2025.

I promemorian Bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning (KN2024/01642) föreslås ändrade bestämmelser av betydelse för avvägningen mellan behovet av åtgärder som förbättrar vattenmiljön och behovet av en effektiv nationell tillgång till vattenkraftsel vid fastställande av moderna miljövillkor för vattenkraftverk och dammar. Ändringarna syftar till att säkerställa att berörda verksamheter prövas mot rätt kravnivå och att det utrymme EU-rätten ger att vid miljöanpassning av verksamheterna säkra en fortsatt nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel utnyttjas fullt ut. Promemorian remitterades augusti 2024.

Som ett första steg beslutade regeringen den 26 maj 2025 om vissa av de remitterade förslagen genom två förordningsändringar. Ändringarna innebär att länsstyrelser som är vattenmyndigheter måste se över klassificeringar och miljökvalitetsnormer för berörda vattenförekomster under den samverkan som sker innan verksamhetsutövare ska ge in ansökan om omprövning. De ska också bedöma om en vattenförekomst kan förklaras som kraftigt modifierad (KMV). Detta ska bidra till att säkerställa att verksamheterna prövas mot rätt kravnivå. Dessutom införs en skyldighet att vid en sådan översyn, inom ramen för beslut om KMV och mindre stränga krav, särskilt beakta en nationell

effektiv tillgång till vattenkraftsel. Syftet är att säkerställa att vattenkraftens förmågor i kraftsystemet, såsom elproduktion, elberedskap och reglerkraft, inte försämras. Ändringarna börjar gälla den 26 juni 2025.

Den 26 maj 2025 beslutade regeringen också om att ge Havs- och vattenmyndigheten, Svenska kraftnät och Energimyndighet i uppdrag att se över de s.k. HARO-värdena som anges i den nationella planen för moderna miljövillkor. Myndigheterna ska även ta fram vägledning för hur de länsstyrelser som är vattenmyndigheter särskilt beaktar intresset av en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel i vattenförvaltningsarbetet. Vägledningen ska också gälla vid bedömning av om det finns förutsättningar för att KMV-förklara vattenförekomster samt besluta om mindre stränga krav.

De övriga förslagen i promemorian bereds vidare inom Regeringskansliet. Regeringen har för avsikt att i ett andra steg besluta om fler förordningsförslag innan omprövningarna återupptas den 1 juli 2025.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att målen inom EU:s ramdirektiv för vatten ska uppnås senast 2027. För att uppnå målen bedömer regeringen att det krävs både ytterligare åtgärder och en högre åtgärdstakt. Åtgärderna inom vattenförvaltningen ska vara samhällsekonomiskt effektiva och svensk konkurrenskraft ska värnas. Regeringen föreslog därför ökade medel i syfte att förstärka Havs- och vattenmyndighetens arbete för en effektiv vattenförvaltning. Riksdagen biföll regeringens förslag.

När det gäller vattenförvaltningens myndighetsstruktur och ansvarsfördelning föreslog regeringen i proposition 2023/24:30 ett genomförande av EU:s nya dricksvattendirektiv med utgångspunkt i befintlig myndighetsstruktur. Förslaget innebär att ansvaret för riskbedömning och riskhantering enligt direktivet ligger på vattenmyndigheterna. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del.

Riksdagens tillkännagivande

Genomförandet av EU:s ramdirektiv för vatten

Av tillkännagivandet följer bl.a. att miljöanpassningar inte ska gå ut över möjligheten att öka effekten i befintlig vattenkraft (bet. 2021/22: MJU5, rskr. 2021/22:2). Regeringen redovisar i skrivelse 2024/25:75 att punkten inte är slutbehandlad i denna del.

Genomförande av avloppsdirektivet och dricksvattendirektivet

Rådets direktiv 91/271/EEG om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (nedan avloppsdirektivet) syftar till att skydda miljön från skadlig inverkan till följd av utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse och vissa industrisektorer. Direktivet innehåller krav på att samla upp och rena avloppsvatten från bl.a. tätbebyggelse över en viss storlek.

Kommissionen genomförde en utvärdering av avloppsdirektivet 2019 som visade att direktivets genomförande har lett till en betydande minskning av

föroreningsutsläppen: 98 procent av EU:s avloppsvatten samlas in på ett lämpligt sätt och 92 procent renas på ett lämpligt sätt. Dock finns det föroreningskällor som ännu inte åtgärdas på ett tillfredsställande sätt, bl.a. föroreningar från mindre tätorter, dagvattenutsläpp och mikroföroreningar.

I oktober 2022 presenterade kommissionen ett förslag till reviderat avloppsdirektiv (COM(2022) 541 final). Förslaget antogs av EU:s lagstiftare i november 2024 och trädde i kraft den 1 januari 2025. Det ändrade direktivet ingår som en del i EU:s handlingsplan för nollförorening av luft, vatten och mark. Direktivet innebär skärpta krav på rening med obligatoriska krav på långtgående rening av kväve och mikroföroreningar för alla reningsverk större än 150 000 personekvivalenter (pe) medan tätorter större än 10 000 pe får krav efter en riskbedömning. Det innebär också att tillämpningsområdet utvidgas till mindre tätorter (från 1 000 pe) och med krav om att förebygga utsläpp via dagvatten och bräddningar. I linje med EU:s gröna giv innebär det nya direktivet nya krav om minskade utsläpp av växthusgaser, effektivare energianvändning och bättre nyttjande av resurserna i avloppsvatten och slam.

När det gäller rening av särskilt miljöfarliga ämnen ställer direktivet krav på s.k. kvartär rening, dvs. ett fjärde steg med avancerad rening för att rena bort organiska svårnedbrytbara ämnen från bl.a. läkemedel och kosmetik. Reningskraven innebär att minst sex indikatorsubstanser som namnges i direktivet ska renas med minst 80 procent. Samtliga avloppsreningsverk med en belastning på 150 000 pe eller mer ska införa kvartär rening enligt en implementeringstrappa. Direktivet innebär också ett utökat producentansvar för den som sätter svårnedbrytbara ämnen på EU:s marknad i form av läkemedel- eller kosmetikaprodukter: producenten ska betala minst 80 procent av kostnaden (kapital och driftskostnader) för den kvartära reningen. Direktivet innehåller också nya krav på att övervaka mikroföroreningar, mikroplaster och s.k. folkhälsoparametrar.

Medlemsstaterna har till den 31 juli 2027 på sig att genomföra direktivet i nationell rätt. Direktivet innehåller även flera tidsgränser för när olika krav ska vara uppfyllda. Den första tidsgränsen infaller den 31 december 2027, då den första riskbedömningen av övergödning och negativ påverkan på skyddade intressen i andra vattenrelaterade direktiv ska vara genomförd.

I regleringsbrevet för 2025 fick Naturvårdsverket i uppdrag att analysera det omarbetade direktivet och föreslå nödvändiga författningsändringar för att genomföra det. I uppdraget ingår att analysera konsekvenserna av de föreslagna författningsändringarna. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 30 januari 2026.

När det gäller utsläpp av lustgas vid vattenreningsverk uppstår detta bl.a. vid lagring av slam och vid biologisk kväverening. Svenskt Vatten har satt som mål att va-branschen ska vara klimatneutral 2030. Som redovisas ovan innebär det omarbetade avloppsdirektivet dessutom ökade krav om att reningsverken ska minska sina utsläpp av växthusgaser. I branschens arbete för att uppnå klimatneutralitet ingår att lokalisera och kvantifiera utsläpp av lustgas för att kunna vidta åtgärder och optimera reningsprocesserna. För

mätning av lustgas vid avloppsreningsverk har Svenskt Vatten tagit fram en vägledning om analysteknik, mätmetoder, provtagningsmetoder och beräkning av emissioner. I vägledningen ingår även råd och rekommendationer.

Våren 2022 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om påverkan av EU:s regelverk på utbyggnaden av svenska reningsverk (bet. 2021/22:MJU23 punkt 7, rskr. 2021/22:281). Av tillkännagivandet följer att regeringen på EU-nivå bör verka för att kraven i vattendirektivet och avloppsdirektivet är tydliga och samstämmiga och att de utformas på ett sådant sätt att de lämnar utrymme för kapacitetsutbyggnad och investeringar i miljövänlig teknik i befintliga avloppsreningsverk (bet. 2021/22:MJU23 s. 95). I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) framhåller regeringen att den i förhandlingen om det reviderade avloppsdirektivet har verkat för att det ska finnas utrymme för kapacitetsutbyggnad av och investeringar i miljövänlig teknik i befintliga avloppsreningsverk, och att en sådan möjlighet nu finns i artikel 15 i det reviderade direktivet. Regeringen anser med detta att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

När det gäller avancerad rening av avloppsvatten redovisar Naturvårdsverket att reningsgraden i dagens svenska avloppsreningsverk är hög för näringsämnen och att den successivt blir allt bättre. Samtidigt är utsläpp från hushåll och tätbebyggelser via avloppssystemen fortfarande en betydande källa till såväl övergödande ämnen som mikroföroreningar, dvs. rester av mediciner och andra ämnen från privatpersoner. Avloppsreningsverk är vanligen inte utformade för att bryta ned mikroföroreningar, men det finns ett antal tekniker som kan användas som ett komplement till befintliga reningssteg samt nya lovande tekniker på frammarsch. Naturvårdsverket fördelar investeringsbidrag för att installera teknik för rening av läkemedelsrester och andra mikroföroreningar vid svenska avloppsreningsverk på regeringens uppdrag. I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att det finns nio avloppsreningsverk som är utrustade med teknik för läkemedelsrening i full skala, varav sju finansierats via förordningen (2018:495) om bidrag för rening av avloppsvatten från läkemedelsrester.

Det pågår forskning om hur AI kan användas för att effektivisera dricksvattenberedningen. IVL Svenska Miljöinstitutet och samarbetspartner arbetar med ett projekt för att förstärka produktionen och distributionen av dricksvatten med hjälp av AI-teknik. Inom ramen för projektet kommer AI-metoder att identifieras och genomföras för ett robustare vattensystem. Även vid Göteborgs universitet har det utvecklats en AI-metod som spanska forskare använt för att få s.k. mikromotorer att på egen hand rena avloppsvatten. I processen skapas ammoniak som kan vara en källa till grön energi.

I regeringens forsknings- och innovationsproposition (prop. 2024/25:60) framhålls vikten av forskning för en kemikaliesäker framtid. Regeringen anför att samhällets förmåga att förebygga och hantera risker med kemikalier och avfall behöver förbättras som ett led i utvecklingen mot en mer cirkulär ekonomi, samtidigt som det krävs forskning och innovation för att ta fram hållbara alternativ. Med erfarenheter från problematiken med PFAS har det

enligt regeringen blivit tydligt att samhället behöver vara bättre förberett på att hantera både nya och redan kända kemikalier, andra ämnen och material i omlopp. Klimatförändringarna väntas påverka hur miljöföroreningar sprids men också leda till effekter som gör att samhället kan komma att behöva nya kemikalier och använda befintliga kemikalier inom nya områden. Regeringen påpekar att det finns stora kunskapsbrister i fråga om vad som väntar, och för att kunna agera proaktivt behövs satsningar på forskning. Inom ramen för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggandes (Formas) anslagsökning för forskning avsätter regeringen 10 miljoner kronor 2025 för en satsning på forskning och innovation för en kemikaliesäker framtid i en giftfri cirkulär ekonomi. Därefter beräknar regeringen att den kommer att avsätta 20 miljoner kronor 2026, 25 miljoner kronor 2027 och 40 miljoner kronor 2028 för detta ändamål. Riksdagen biföll regeringens förslag.

Utskottet har tagit ställning till förslag i motioner om hanteringen av avloppsvatten inklusive nya reningstekniker tidigare under mandatperioden. I betänkande 2023/24: MJU12 Naturvård (s. 71) anförde utskottet följande:

När det gäller rening av avloppsvatten påminner utskottet om att Europaparlamentet och rådet nått en överenskommelse om ett reviderat avlopps-direktiv som innebär stora förbättringar. Bland annat utökas producentansvaret genom att tillverkare av läkemedel och kosmetika som förorenar avloppsvatten från tätbebyggelse med mikroföroreningar ska täcka 80 procent av de extra kostnader som uppstår för s.k. kvartär rening. Dessutom utvidgas direktivets tillämpningsområde så att det även omfattar tätorter med minst 1 000 personekvivalenter.

I fråga om utveckling av nya reningstekniker noterar utskottet att det pågår ett mycket lovande arbete nationellt såväl som internationellt. Utskottet noterar den nytta som AI-metoder kan innebära för framtidens dricksvattenberedning. Utskottet hänvisar i detta avseende till de medel som Naturvårdsverket disponerar för att stödja installation av ny reningsteknik samt till regeringens forskningsproposition som är aviserad till slutet av detta år. Därmed avstyrker utskottet motionerna.

Miljö kvalitetsnormer och framtagande av åtgärdsprogram

Enligt havsmiljödirektivet (2008/56/EG) ska medlemsländerna uppnå målet god miljöstatus i sina marina vatten och för detta ändamål definiera en rad miljömål med indikatorer. Miljömålen ska bl.a. utgå från definitionen av god miljöstatus enligt direktivet och ta hänsyn till belastning och påverkan.

I Sverige genomförs både det övergripande målet och miljömålen genom miljö kvalitetsnormer i enlighet med havsmiljöförordningen (2010:1341). I den regleras två nivåer av miljö kvalitetsnormer: dels en övergripande norm för Sveriges två förvaltningsområden Nordsjön och Östersjön, dels de mer detaljerade miljö kvalitetsnormerna med indikatorer som Havs- och vattenmyndigheten fastställer enligt 19 § havsmiljöförordningen i HVMFS 2012:18. För att nå god miljöstatus fastställs elva miljö kvalitetsnormer för havsmiljön och ett antal indikatorer för att följa upp om normerna följs eller inte. Miljö kvalitetsnormerna med tillhörande indikatorer ska ses över minst vart sjätte år.

I enlighet med havsmiljöförordningen tar Havs- och vattenmyndigheten också fram förslag till åtgärdsprogram för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön som ska innefatta de åtgärder som behövs för att följa miljökvalitetsnormerna i HVMFS 2012:18. Åtgärdsprogrammet ska omprövas vid behov och minst vart sjätte år. Åtgärdsprogrammet uppdaterades senast 2021 och gäller för perioden 2022–2027. I åtgärdsprogrammet för den nuvarande förvaltningscykeln ingår åtgärder på olika tematiska områden, t.ex. biologisk mångfald och marina skyddade områden och restaurering. Åtgärderna kommer att följas upp löpande och utvärderas till nästa förvaltningscykel.

I juli 2024 redovisade Havs- och vattenmyndigheten en statusbedömning av miljötillståndet i svensk havsmiljö (rapport 2024:12). I de flesta fall nås inte god miljöstatus, och det gäller både bedömda belastningar och påverkan som haven utsätts för samt tillståndet för arter, livsmiljöer och ekosystem. Likt föregående bedömningsperioder, dvs. 2012 respektive 2018, bedöms övergödning, farliga ämnen, uttag av arter och bifångst i fiske vara de belastningar som har störst påverkan på svenska havsområden. Bedömningen av havsmiljöns tillstånd ligger till grund för kommande steg inom nästa förvaltningscykel, dvs. fastställande av miljökvalitetsnormer, övervakningsprogram och efterföljande åtgärdsprogram för havet.

I Miljömålsberedningens betänkande Havet och människan (SOU 2020:83) lämnades ett antal förslag i fråga om miljökvalitetsnormerna för havsmiljön, bl.a. om utformning och beslut av dessa. Det föreslogs att regeringen skulle ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att se över utformningen av miljökvalitetsnormerna så att åtgärder enligt 5 kap. 9 § miljöbalken kan genomföras i större utsträckning och leda till att målen nås.

Miljömålsberedningen lämnade också ett antal förslag om de vattenrelaterade åtgärdsprogrammets framtagande och utformning, bl.a. att regeringen ska besluta om ett gemensamt åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön, att länsstyrelsernas uppgifter i fråga om havs- och vattenmiljöförvaltning ska regleras i länsstyrelseinstruktionen och att det ska finnas en beredningsfunktion på länsstyrelserna för arbetet med havs- och vattenmiljöfrågor. Miljömålsberedningen bedömer att åtgärdsprogrammen kommer att få en betydligt större effekt på miljöstatusen än vad de har i dag om dessa förslag genomförs.

Miljömålsberedningens förslag och bedömningar togs om hand i regeringens havsmiljöproposition (prop. 2023/24:156). I propositionen framhåller regeringen att en förbättrad helhetssyn mellan åtgärdsprogrammen för vattenförvaltningen och åtgärdsprogrammet för havsmiljön i såväl planering som genomförande ger ett effektivare åtgärdsarbete från källa till hav. Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag (prop. 2023/24:156, bet. 2024/25:MJU5, rskr. 2024/25:32).

Återvätning av dikade våtmarker och andra restaureringsåtgärder inklusive synergieffekter vid anläggandet av våtmarker och bevattningsdammar

Som redovisas ovan är målet med naturrestaureringsförordningen bl.a. att åstadkomma en långsiktig och varaktig återhämtning av biologisk mångfald och motståndskraftiga ekosystem. Förordningen innehåller tidssatta och bindande mål som gäller alla medlemsstater. Av artikel 4 följer att medlemsstaterna ska förbättra tillståndet i befintliga livsmiljötyper och återetablera livsmiljötyper som inte finns i tillräcklig mängd. Livsmiljötyperna delas in i olika grupper, bl.a. våtmarker. Som också redovisas ovan pågår det ett arbete vid de ansvariga myndigheterna med att ta fram en nationell naturrestaureringsplan.

Våren 2023 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att anlägga och restaurera våtmarker (bet. 2022/23: MJU7 punkt 11, rskr. 2022/23:145). Enligt riksdagen krävs det ytterligare åtgärder för att dra mesta möjliga nytta av de ekosystemtjänster som våtmarker bidrar med och för att kunna nå relevanta miljökvalitetsmål. Arbetet med att skydda, återskapa och anlägga våtmarker behöver fortsätta och förstärkas och att det behövs utökade satsningar på våtmarker för att vårda och restaurera redan befintliga områden men också för att förstärka arbetet med att anlägga nya (bet. 2022/23: MJU7 s. 29–31)

Till följd av riksdagens uppmaning har regeringen vidtagit ett antal åtgärder. I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att den har förstärkt den långsiktiga satsningen på arbetet med att anlägga och restaurera våtmarker. För budgetåret 2023 tillfördes anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur 200 miljoner kronor i en permanent satsning för att finansiera återvätning av dikade våtmarker. I budgetpropositionen för 2024 tillfördes ytterligare 155 miljoner kronor för 2024 och 235 miljoner kronor för 2025. 375 miljoner kronor är beräknat att tillföras årligen under perioden 2026–2030. Regeringen tillförde dessutom 500 miljoner kronor på anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur under 2024, vilket bidrar till skydd av bl.a. värdefulla våtmarker. Knappt 11 000 hektar våtmark skyddades i naturreservat under 2023. Satsningen på våtmarker ska bidra till minskade utsläpp, förbättrad vattenkvalitet, förstärkt biologiska mångfald, minskad risk för översvämningar och stärkt skydd mot torka och bränder.

Regeringen redovisar vidare att förslaget i havsmiljöpropositionen (prop. 2023/24:156) om stärkt regional åtgärdssamordning, tillsammans med den fleråriga budgetsatsningen på vattenmiljön, sannolikt kommer att innebära att fler våtmarker anläggs i landskapet. I regleringsbrevet för 2024 fick Naturvårdsverket i uppdrag att i dialog med Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten se över regelverket för vattenverksamhet och markavvattning. Syftet är att underlätta för återvätning där det inte finns andra motstående intressen såsom jordbruk eller skogsbruk. Uppdraget redovisades i februari 2025 (NV-09162-23) och förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Sammantaget anser regeringen att arbetet med att restaurera och anlägga våtmarker har ökat i omfattning under de senaste åren. Likaså har kapaciteten ökat och förväntas öka ytterligare de närmaste åren. De våtmarksrestaureringar som utfördes med statliga medel under 2023 beräknas innebära utsläppsminskningar med drygt 6 000 ton koldioxidekvivalenter. Med hänvisning till de åtgärder som vidtagits ansåg regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20).

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att arealen våtmark som är formellt skyddad ökar i långsam takt. Sammanlagt skyddades knappt 11 000 hektar våtmark i naturreservat under 2023. Dessutom bildades eller utökades tolv naturreservat som bidrar till skydd av våtmarker i Myrskyddsplanen för Sverige; den skyddade arealen i planen ökade med 2 342 hektar under 2023.

Våren 2022 uppmärksammande riksdagen regeringen på betydelsen av att anlägga och restaurera ålgräsängar för att gynna den biologiska mångfalden i havsvikar och kustnära havsområden (bet. 2021/22:MJU24 s. 54 f, punkt 7, rskr. 2021/22:296). Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) att den avser att stärka arbetet med att återskapa viktiga livsmiljöer, exempelvis ålgräsängar. I budgetpropositionen för 2024 aviserades en treårig satsning på akvatiskt områdesskydd och akvatisk restaurering (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20 avsnitt 3.25.11). Dessutom fick Havs- och vattenmyndigheten i regleringsbrevet för 2024 i uppdrag att stärka arbetet med akvatisk restaurering. Som redovisas ovan innebär budgetpropositionen för 2025 en satsning på totalt 260 miljoner kronor för miljöåtgärder som ska stärka den biologiska mångfalden, bl.a. i akvatiska miljöer, och 100 miljoner kronor fördelas till arbetet med lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Regeringen framhåller att det finns ett stort behov av att öka åtgärdstakten för att nå god status i våra sjöar, vattendrag och kustvatten och att LOVA-stödet bidrar till lokalt åtgärdsarbete och fysiska åtgärder i vattenmiljön. Projekten kan även omfatta att restaurera vattendrag, att åtgärda vandringshinder som drabbar fisk och andra arter samt att anlägga våtmarker. Riksdagen biföll regeringens förslag.

Inom ramen för den lokala naturvårdssatsningen (LONA) kan kommuner söka stöd för att anlägga nya eller restaurera befintliga våtmarker. Projekt kan även initieras och drivas av föreningar och andra lokala aktörer. Inom LONA finns två bidragsområden: LONA ordinarie och LONA våtmark. Projekt inom LONA våtmark kan beviljas bidrag med upp till 90 procent, medan projekt inom LONA ordinarie kan ges bidrag med upp till 50 procent av bidragsberättigade kostnader. Under 2024 fördelade Naturvårdsverket över 93 miljoner kronor inom programmet LONA våtmark. Under 2025 genomförs en extra ansökningsomgång inom LONA våtmark.

I havsmiljöpropositionen föreslog regeringen en inriktning för havsmiljöpolitiken med övergripande principer och åtgärder för en god havsmiljö. Av särskild betydelse för ålgräsängar är förslaget om ett utökat och förstärkt skydd av marina områden och förslaget om åtgärder för att begränsa övergödningen.

Regeringen konstaterade i propositionen att dessa åtgärder betydligt ökar förutsättningarna för att ålgräsängar ska kunna skyddas, återställas och breda ut sig. I budgetpropositionen för 2025 redovisade regeringen att den anser att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Under interpellation 2024/25:25 den 4 oktober 2024 anförde statsrådet Romina Pourmokhtari (L) bl.a. följande:

Vad gäller måluppfyllelsen för vattenmiljön tar regeringen genom den havsmiljöproposition som lades fram i juni, ett etappmål som beslutats för övergödning och de satsningar som föreslås i budgetpropositionen, tydliga steg för att följa upp och säkerställa måluppfyllelsen för vattenmiljön.

Stöd via LOVA är den enskilt viktigaste statliga finansieringen för fysiska åtgärder och lokalt åtgärdsarbete i vattenmiljön. LOVA involverar lokala aktörer, och medlen används för projekt som förbättrar vattenkvaliteten genom bl.a. åtgärder för minskad tillförsel av näringsämnen och miljögifter till vatten och hav. Regeringen gör därför en satsning på LOVA i budgetpropositionen för 2025. [...] Regeringen anser att en noggrann uppföljning av medlens användning och de resultat som uppnås lägger en grund för att även framdeles satsa på de områden där åtgärderna är mest prioriterade och ger störst effekt.

Åtgärder för att minska fritidsbåtars miljöpåverkan

Enligt Havsmiljöinstitutets kunskapsöversikt Fritidsbåtars påverkan på kust-ekosystem i Sverige (rapport 2019:3) har fritidsbåtar en stor miljöpåverkan på svenska vatten, framför allt i känsliga vågskyddade grundområden. I dessa miljöer bedöms båtlivet och dess utveckling inte vara hållbar i stora delar av landet. Med fritidsbåtslivet följer en rad olika fysiska strukturer och aktiviteter som var och en ger upphov till flera olika typer av miljöpåverkan:

- Småbåtshamnar, bryggor och muddring medför förluster av viktiga bottenmiljöer och leder ofta till en långvarig försämring av miljöförhållanden lokalt.
- Båttrafik och ankring leder till uppgrumling och erosion av sediment samt till skador på bottenmiljön.
- Undervattensbuller från båtarnas motorer stör fiskar och däggdjur.
- Användning av fritidsbåtar medför utsläpp av giftiga ämnen och föroreningar från bottenfärger och förbränningsmotorer samt spridning av främmande arter.

Sammantaget medför detta att fritidsbåtslivet i förhållande till sin omfattning genererar stora skador på miljöer med höga naturvärden.

Havs- och vattenmyndigheten arbetar med ett antal fritidsbåtsåtgärder i åtgärdsprogrammet för havsmiljön, bl.a. genom att minska spridningen av farliga ämnen från fritidsbåtar, minska användningen av biocid innehållande båtbottenfärger på fritidsbåtar och aktivt fasa ut tvåtaktsmotorer med förgasare på fritidsbåtar.

När det gäller undervattensbuller bedömde regeringen i havsmiljöpropositionen (prop. 2023/24:156) att det är angeläget att förstärka myndighets-

och aktörssamverkan, utveckla kunskapsunderlaget och analysera vilka förvaltningsåtgärder och innovativa teknologier som kan bidra till att minska belastningen av kontinuerligt lågfrekvent undervattensbuller. Regeringen framhåller att kontinuerligt lågfrekvent buller ger en negativ belastning på marina djur, såväl fiskar som tumlare, som är beroende av hörseln för att söka föda och kommunicera. Regeringen framhåller också att EU inom ramen för arbetet med havsmiljödirektivet nyligen har definierat tröskelvärden för buller för att kunna bedöma bullernivåer och vidta åtgärder för att nå god miljöstatus. Sverige har aktivt medverkat i detta arbete. Mot bakgrund av detta, och inom ramen för påbörjandet av den tredje förvaltningscykeln för havsmiljödirektivets genomförande i Sverige, har Havs- och vattenmyndigheten remitterat ändringar i föreskrift HVMFS 2012:18 om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön. Ändringarna innehåller förslag om reviderade kriterier och indikatorer för såväl impulsivt som kontinuerligt buller. Nästa steg i förvaltningscykeln blir att besluta om miljö kvalitetsnormer. Regeringen framhåller vidare att den avser att verka för att berörda myndigheter förstärker samverkan, utvecklar kunskapsunderlaget och analyserar vilka förvaltningsåtgärder och innovativa teknologier som kan bidra till att minska belastningen av kontinuerligt lågfrekvent buller.

Ett ytterligare regelverk med bäring på fritidsbåtars miljöpåverkan är fritidsbåtsdirektivet (2013/53/EU) som reglerar bl.a. utsläppsnivåer för båtmotorer. Inom Östersjösamarbetet är Transportstyrelsen ansvarig myndighet för Helcom Maritime, där frågor om sjöfart och fritidsbåtar diskuteras. Vidare har Naturvårdsverket ansvar för många av de delar som ingår i fritidsbåtsverksamheten och vägledningsansvar för pågående miljöfarliga verksamheter. Myndigheten har vägledningsansvar för avfallshantering som uppstår vid flera av de aktiviteter som ingår i fritidsbåtsverksamheten, exempelvis skrovsanering och hantering av rester av kemikalier samt yrkesmässig hantering av båtottenfärger.

Specifika åtgärder för att skydda Östersjöns känsliga ekosystem

EU:s strategi för Östersjöregionen är en överenskommelse mellan EU:s medlemsstater och kommissionen för att stärka samarbetet mellan länderna vid Östersjön. Strategin är EU-intern och Norge och Island deltar i samarbetet genom bl.a. nordliga dimensionen. Strategin har tre huvudsakliga mål: rädda havsmiljön, länka samman regionen och öka välbefindandet. Strategin styrs av en handlingsplan, som uppdaterades i januari 2021, där målen framgår.

När det gäller målet om att rädda havsmiljön har fyra delmål tagits fram: Östersjön ska ha rent vatten; Östersjön ska ha en rik och levande biologisk mångfald; Östersjön och dess utlopp trafikeras av en ren och säker sjöfart samt Förbättra samarbetet för en god havsmiljö. I oktober 2024 stod Sverige värd för strategins årliga forum.

Som redovisas ovan innebär havsmiljöpropositionen (prop. 2023/24:156) att två övergripande principer ska gälla för havsmiljöarbetet: att ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas samt att övergödningen ska minska. Därutöver föreslår regeringen hur Sverige ska fortsätta att arbeta internationellt för regleringar och kontroll av farliga ämnen så att tillförseln av farliga ämnen till havsmiljön minskar.

Specifikt i fråga om Östersjön framhåller regeringen att havsregionalt samarbete är avgörande för att förbättra havsmiljön och minska övergödningen. Regeringen bedömer att det internationella samarbetet, i synnerhet samarbetet inom och mellan Helcom och Oskar samt genomförandet av Helcoms aktionsplan för Östersjön och Oskars miljöstrategi för Nordostatlanten, är avgörande i dessa hänseenden. För att särskilt komma till rätta med övergödningen behövs ett aktivt arbete inom EU, havsregionalt, nationellt och lokalt.

Regeringen påpekar att Helcom nyligen antagit en uppdaterad aktionsplan (Baltic Sea Action Plan, BSAP) med reviderade mål för högsta tillåtna näringstillförsel regionalt samt tak för näringstillförsel för alla havsbassänger. Av aktionsplanen framgår att uppfyllandet av utsläppsbeding är den viktigaste förutsättningen för att uppnå Helcoms mål att Östersjön ska vara opåverkad av övergödning, med en koncentration av näringsämnen nära naturliga nivåer och med naturliga nivåer av algbloomingar. Regeringen framhåller också att alla länder runt Östersjön behöver ta sitt ansvar för att reducera tillförseln av näringsämnen. Regeringen bedömer också att tillförseln av fosfor och kväve till mark och vatten behöver minska och att återföringen av fosfor och kväve behöver öka. Det finns behov av att stödja drivkrafter och undanröja hinder för innovation och teknikutveckling för att underlätta recirkulering av fosfor och kväve. Regeringen framhåller också behovet av fiskereglerande åtgärder i Östersjön för att bevara naturvärden och ekosystemtjänster.

Den 3 juni 2024 beslutade regeringen om ett etappmål om övergödning som syftar till att förbättra uppföljningen och utvärderingen av åtgärdsarbetet för att säkerställa att de åtgärder som regeringen vidtar mot övergödningen är tillräckligt effektiva. Etappmålet innebär att följande ska åstadkommas till 2030:

- Stallgödsel ska i stadigt ökande grad tas tillvara på ett resurseffektivt sätt för att såväl förlusterna av kväve till luft och vatten som förlusterna av fosfor till vatten stadigt ska minska över tid.
- Genom en årlig uppföljning ska det säkerställas att tillförseln av kväve och fosfor till vatten över tid minskar i enlighet med Sveriges åtaganden i aktionsplanen för Östersjön, samt att dessa minskningsåtaganden uppnås inom uppsatta tidsramar.
- Genom en årlig uppföljning ska det säkerställas att tillförseln av ammoniak till luften minskar i enlighet med Sveriges åtaganden i det s.k. takdirektivet 2016/2284/EU) samt att detta minskningsåtagande nås inom uppsatta tidsramar.

Havs- och vattenmyndigheten ska i samverkan med Jordbruksverket och Naturvårdsverket ansvara för uppföljning, utvärdering och rapportering av etappmålet.

Tidigare under riksmötet ställde sig riksdagen bakom regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken. Utskottet framhöll bl.a. följande i fråga om övergödning och vikten av regionalt samarbete (bet. 2024/25:MJU5 s. 39):

Utskottet vill inledningsvis understryka övergödningens gränsöverskridande karaktär och vikten av att verka gemensamt för att hantera miljöproblemen. Utskottet delar därför regeringens bedömning att det havs-regionala samarbetet inom och mellan Helcom och Ospar kommer att vara avgörande för att nå fram till en förbättrad havsmiljö. Utskottet noterar regeringens bedömning av Havs- och vattenmyndighetens centrala roll i samordningen av arbetet med att genomföra den uppdaterade aktionsplanen för Östersjön och motsvarande plan för Nordostatlanten genom Ospars miljöstrategi för Nordostatlanten. Utskottet delar regeringens bedömning att ett aktivt deltagande från andra berörda myndigheter också är nödvändigt för att detta arbete ska nå framgång. Mot bakgrund av det arbete som pågår anser utskottet att motionerna [...] kan avslås.

— — —

Utskottet konstaterar att regeringen i juni 2024 beslutade om ett etappmål för minskad övergödning. Etappmålet innebär att åtgärder ska vidtas för att minska övergödningen genom resurseffektiv användning av stallgödsel samt uppföljning per sektor av tillförsel av kväve och fosfor till miljön senast till 2030. Vidare noterar utskottet att regeringen i budgetpropositionen för 2025 dels satsar ytterligare medel för finansiering av lokala vattenvårdsprojekt, dels föreslår ett nytt investeringsstöd för att stödja jordbrukets insatser för att minska övergödningen. Med hänvisning till vad som nu anförts bedömer utskottet att det som anförs i motionerna [...] i huvudsak kan anses vara tillgodosett.

Som redovisas ovan innebär budgetpropositionen för 2025 en satsning på totalt 260 miljoner kronor för miljöåtgärder som ska stärka den biologiska mångfalden, bl.a. i marina miljöer. Regeringen satsar 100 miljoner kronor 2025 på ett nytt investeringsstöd, Kväveklivet, för att stödja jordbrukets insatser med att minska avgången av ammoniak och växthusgaser från jordbruket och därigenom bidrar till minskad klimatpåverkan, övergödning och försurning. Riksdagen biföll regeringens förslag.

I Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev för 2025 fick myndigheten ett antal uppdrag som bidrar till genomförandet av havsmiljöpropositionen. Bland annat har myndigheten i uppdrag att stärka skyddet av marina områden för att skydda den biologiska mångfalden i svenska hav, minska övergödningen, inleda arbetet med att flytta ut trälgränsen i hela Östersjön, revidera självförvaltningsplanerna samt stärka och integrera kustförvaltningen.

I regeringens proposition för forskningspolitiken 2025–2028 (prop. 2024/25:60) föreslår regeringen att det nationella forskningsprogrammet om hav och vatten förstärks. Regeringen avser att förstärka Formas arbete med det nationella forskningsprogrammet om hav och vatten. Inom ramen för programmet får ytterligare fokus läggas på att stärka kunskapen om vatten-systemen från källa till hav, i linje med havsmiljöpropositionen. Syftet är att

motverka övergödning och spridning av farliga ämnen, att ge säker tillgång till vatten av rätt kvantitet och kvalitet samt att gynna och skydda biologisk mångfald, vilket innefattar stärkt kunskap om interaktioner mellan arter och deras ekosystemeffekter i ett förändrat klimat i områden som Östersjön och Västerhavet.

Regeringen framhåller vidare att den vetenskapliga basen behöver stärkas med kunskapsunderlag och verktyg för målinriktad havs- och vattenförvaltning, effektiv övervakning och uppföljning av åtgärder. Programmet utgör ett vetenskapligt stöd till strategiska innovationsprogram med syftet att snabba på omsättningen av kunskap i tillämpning. Vidare möjliggör programmet ett aktivt deltagande i FN:s årtionde för havsforskning genom nyttiggörande av marin forskning. Inom ramen för Formas anslagsökning för forskning anser regeringen att det bör avsättas 10 miljoner kronor 2025 för att förstärka det nationella forskningsprogrammet om hav och vatten; därefter beräknas 10 miljoner kronor 2026, 10 miljoner kronor 2027 och 15 miljoner kronor 2028 för detta ändamål. Riksdagen biföll regeringens förslag.

Specifikt i fråga om tumlaren finns det bara några hundra individer kvar av den akut hotade populationen i Östersjön. Tumlaren fanns i stort antal fram till slutet av 1800-talet och har därefter minskat drastiskt till följd av jakt och miljögifter. Som ett led i att förbättra skyddet för tumlaren beslutade regeringen i mars 2024 att förtydliga reglerna om Natura 2000-områden. Förtydligandet innebär att myndigheterna är skyldiga att skydda såväl livsmiljöer som växter och djur i Natura 2000-områdena. Åtgärder för att skydda tumlaren bidrar samtidigt till en förbättrad havsmiljö.

När det gäller att sanera Östersjön från fiskeredskap har Havs- och vattenmyndigheten haft i uppdrag att genomföra städinsatser för att samla in historiskt uttjänta och förlorade fiskeredskap samt främja insamling och återvinning av fritidsbåtar. Uppdraget slutredovisades i februari 2025. Myndigheten har lämnat ett antal åtgärdsförslag om fiskeredskap som nu bereds inom Regeringskansliet.

I kommissionens arbetsprogram för 2025 (COM(2025) 45 final) aviseras en havspakt som ska bestå av ett omfattande paket av åtgärder för att förbättra tillstånden i EU:s hav. Utskottet framhöll följande om initiativet i sitt yttrande 2024/25:MJU6y Kommissionens arbetsprogram 2025 (s. 3):

Utskottet tolkar den aviserade havspakten som att kommissionen tydligare sätter havet och den blå ekonomin på agendan, vilket utskottet givetvis ser mycket positivt på. Enligt utskottet behöver initiativet inriktas på att dels åstadkomma en helhetssyn i havsrelaterade frågor där ekosystemansatsens tillämpning stärks, dels förstärka åtgärder från källa till hav. Utskottet konstaterar att initiativet inte ska innehålla skarpa lagstiftningsförslag och ser därmed risken att ett sådant initiativ blir tandlöst. Tillståndet i många av unionens vatten är kritiskt, och havets biologiska resurser behöver nyttjas mer hållbart med målet att säkerställa att ekosystemen används inom sina gränser. [...] För att den kommande havspakten ska ha någon reell framgång måste medlemsstaterna bli bättre på att uppfylla kraven i redan existerande rättsakter på det havsmiljöpolitiska området.

Utskottets ställningstagande

Utformning och tillämpning av vattendirektivet

Utskottet ser positivt på regeringens mycket aktiva arbete för att tillmötesgå riksdagens tillkännagivande om vattendirektivets genomförande i Sverige. Utskottet välkomnar särskilt att regeringen har inriktat sitt arbete på att öka åtgärdstakten för att nå direktivets målsättningar samtidigt som svensk konkurrenskraft värnas. Utskottet ser ingen anledning att föregå resultatet av det arbete som pågår och lämnar därför motionerna 2024/25:1372 (SD) yrkandena 27, 30 och 31, 2024/25:1457 (SD) yrkande 10 och 2024/25:3037 (MP) yrkandena 126 och 193 utan vidare åtgärd.

När det gäller förslaget om en omstrukturering av vattenförvaltningens myndighetsstruktur och ansvarsfördelning har utskottet tagit ställning till liknande förslag tidigare under mandatperioden. Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan och avstyrker således motion 2024/25:1153 (KD) yrkandena 2 och 3.

Genomförande av avloppsdirektivet och dricksvattendirektivet

Utskottet konstaterar att EU:s omarbetade avloppsdirektiv trädde i kraft den 1 januari 2025, och att medlemsstaterna har drygt 2 år på sig att genomföra bestämmelserna i nationell rätt. Det reviderade direktivet innebär en avsevärd ambitionshöjning i fråga om rening. Dessutom utvidgas direktivets tillämpningsområde till mindre tätorter. Naturvårdsverket har i uppdrag att noga analysera bestämmelserna och lämna förslag på författningsändringar som är nödvändiga för att genomföra direktivet. Därmed anser utskottet att det förslag som väckts om skyndsamt genomförande av direktivet i svensk rätt inte bör leda till något initiativ från riksdagens sida. Således avstyrks motion 2024/25:3109 (S) yrkande 63.

När det gäller förslaget om att utreda och komma till rätta med lustgasavgång påminner utskottet om att det reviderade avloppsdirektivet innebär nya krav på att mäta och minska utsläppen av växthusgaser vid reningsverk. Utskottet noterar att EU:s lagstiftare mycket tydligt framhåller att direktivets krav på att minska kväveutsläppen, tillsammans med direktivets krav på energieffektivitet och produktion av förnybar energi, ska vara i linje med EU:s klimatneutralitetsmål för 2050. Utskottet noterar också att det inom branschen tagits fram en vägledning för mätning och analys av lustgasemissioner. Därmed anser utskottet att motion 2024/25:1372 (SD) yrkande 26 redan är tillgodosett. Motionsyrkandet avstyrks.

När det gäller screening av avloppsvatten noterar utskottet att det nya direktivet ställer krav på att övervaka mikroföroreningar, mikroplaster och s.k. folkhälsoparametrar. Direktivet uppställer också höjda krav på s.k. kvartär rening för att avlägsna organiska svårnedbrytbara och miljöfarliga ämnen från bl.a. läkemedel och kosmetik. Därmed anser utskottet att även motionerna 2024/25:1372 (SD) yrkande 26 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 141 redan är tillgodosedda. Motionsyrkandena avstyrks.

I fråga om stöd till reningsverk för att rena dricksvatten från PFAS hänvisar utskottet till dels det arbete som pågår med att utveckla nya reningsmetoder, dels de medel som riksdagen anvisat för statens insatser i denna del. Därmed anser utskottet att motionerna 2024/25:3037 (MP) yrkande 142, 2024/25:1313 (MP) yrkande 10 och 2024/25:875 (S) kan lämnas utan vidare åtgärd.

Miljökvalitetsnormer och framtagande av åtgärdsprogram

Utskottet noterar att Havs- och vattenmyndigheten under förra året redovisade en uppdaterad statusbedömning av miljötillståndet i svensk havsmiljö, och därmed inleddes den tredje förvaltningscykeln inom havsmiljöförvaltningen. Bedömningen av havsmiljöns tillstånd ligger till grund för kommande steg inom förvaltningscykeln, inklusive fastställande av miljökvalitetsnormer, övervakningsprogram och efterföljande åtgärdsprogram för havet. Som en del av en adaptiv förvaltning är det givetvis centralt att effekter av tidigare åtgärder utvärderas så att de kan optimeras och vid behov revideras. Utskottet ser ingen anledning att ifrågasätta myndighetens arbete i denna del.

Utskottet noterar att flera av motionsförslagen om utformningen av åtgärdsprogrammen överensstämmer med de förslag som Miljömålsberedningen lämnade i betänkandet Havet och människan. Miljömålsberedningens förslag och bedömningar togs om hand i regeringens havsmiljöproposition. I propositionen framhöll regeringen att en förbättrad helhetssyn mellan åtgärdsprogrammen för vattenförvaltningen och åtgärdsprogrammet för havsmiljön i såväl planering som genomförande ger ett effektivare åtgärdsarbete från källa till hav. Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag. Därmed avstyrker utskottet motion 2024/25:3037 (MP) yrkandena 24, 26, 27, 44, 65, 111 och 115.

Återvätning av dikade våtmarker och andra restaureringsåtgärder

Det finns ett synnerligen brett engagemang i utskottet för det arbete som pågår med att återvåta dikade våtmarker. Sådana insatser bidrar till att värna den biologiska mångfalden och minska utsläppen samtidigt som landskapet anpassas till klimatförändringarna. Utskottet ser därför mycket positivt på regeringens långsiktiga ekonomiska våtmarkssatsning till 2030 och arbetet med att dels förenkla och effektivisera tillståndprocesserna, dels ta bort andra administrativa hinder för att det ska bli enklare för markägarna att återvåta sina våtmarker. Utskottet noterar att takten stadigt ökar i åtgärdsarbetet och ser därför inget skäl att föreslå att riksdagen ska upprepa sitt tidigare tillkännagivande i frågan. Således avstyrks de förslag om restaurering av våtmarker som lämnas i motionerna 2024/25:2485 (C) yrkande 4, 2024/25:3037 (MP) yrkande 43 och 2024/25:2613 (MP) yrkandena 173 och 174 samt 2024/25:3109 (S) yrkande 55.

När det gäller övriga restaureringsåtgärder i akvatiska miljöer hänvisar utskottet till sitt ställningstagande tidigare under riksmötet i samband med regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken. Utskottet avstyrker

därmed även motionerna 2024/25:2485 (C) yrkande 6 och 2024/25:2613 (MP) yrkande 175.

Synergieffekter vid anläggandet av våtmarker och bevattningsdammar

Analogt med vad utskottet anför ovan bidrar insatserna med att återvåta dikade våtmarker till ett antal olika samhällsnyttor, t.ex. rening av vatten, kolinlagring, biologisk mångfald samt skydd mot översvämning och torka. Sådana synergier, dvs. ömsesidiga fördelar, är således en av de främsta fördelarna med att återvåta våtmarker. När det gäller förslaget om att anlägga våtmarker och bevattningsdammar i jordbrukslandskapet för att därigenom uppnå synergieffekter bedömer utskottet att regeringens arbete redan är i linje med denna ambition. Därmed avstyrks motion 2024/25:1395 (SD) yrkande 29.

Åtgärder för att minska fritidsbåtars miljöpåverkan

Utskottet kan konstatera att fritidsbåtslivet i förhållande till sin omfattning orsakar stora skador på miljöer med höga naturvärden. Inom ramen för åtgärdsprogrammet för havsmiljön har Havs- och vattenmyndigheten vidtagit ett antal åtgärder för att råda bot på denna situation. När det gäller lågfrekvent undervattensbuller har utskottet tidigare uppmärksammat att man på EU-nivå nu har definierat tröskelvärden för undervattensbuller, och utskottet vill lyfta fram att Sverige deltog mycket aktivt i detta arbete. Mot bakgrund av detta, och inom ramen för påbörjandet av den tredje förvaltningscykeln för havsmiljödirektivets genomförande i Sverige, har Havs- och vattenmyndigheten föreslagit reviderade kriterier och indikatorer för impulsivt såväl som kontinuerligt buller. Detta är mycket positivt. Utskottet välkomnar också att regeringen avser att verka för att berörda myndigheter förstärker samverkan, utvecklar kunskapsunderlaget och analyserar vilka förvaltningsåtgärder och innovativa teknologier som kan bidra till att minska belastningen av kontinuerligt lågfrekvent buller.

Med hänvisning till det arbete som pågår avstyrker utskottet motionerna 2024/25:1369 (SD) yrkande 1, 2024/25:2980 (SD) yrkande 1 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 167.

Specifika åtgärder för att skydda Östersjöns känsliga ekosystem

Utskottet delar motionärernas oro och engagemang för Östersjöns ekosystem och instämmer i behovet av ett stärkt åtgärdsarbete. Samtidigt konstaterar utskottet att det vidtagits ett antal åtgärder under det senaste året som vittnar om frågans prioritet. Tidigare under riksmötet ställde sig riksdagen bakom regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken. Utskottet påminner särskilt om den framskjutna position som arbetet för att minska övergödningen nu får. Under 2025 arbetar Havs- och vattenmyndigheten med ett stort antal uppdrag som på olika sätt bidrar till genomförandet av havsmiljöpropositionen. Utskottet vill också betona betydelsen av havsregionalt samarbete; i

synnerhet arbetet inom och mellan Helcom och Oskar samt genomförandet av Helcoms aktionsplan för Östersjön är avgörande för att uppnå varaktiga resultat. Utskottet påminner vidare om att kommissionen vid upprepade tillfällen har framhållit nödvändigheten av att EU:s medlemsstater gemensamt vidtar åtgärder för att skydda Östersjöns känsliga ekosystem. Utskottet har tidigare under riksmötet uppmärksammat kommissionens aviserade havspakt och förutsätter att kommissionen går fram med initiativet inom utsatt tid.

I avvaktan på resultatet av det arbete som pågår avstyrker utskottet motionerna 2024/25:896 (S), 2024/25:986 (L) yrkande 1, 2024/25:1190 (C), 2024/25:1372 (SD) yrkandena 1 och 4, 2024/25:1725 (SD) yrkandena 1 och 2, 2024/25:2486 (C) yrkande 11 i denna del, 2024/25:2954 (C) yrkande 44 i denna del och 2024/25:3037 (MP) yrkande 64.

Skydd av friluftslivets förutsättningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om regleringen av allemansrätten och åtgärder för att säkerställa allmänhetens tillgång till tätortsnära natur.

Jämför reservation 38 (S), 39 (SD) och 40 (MP).

Motionerna

Regleringen av allemansrätten

I kommittémotion 2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 72 framhålls betydelsen av att värna allemansrätten. Bristande kunskap om allemansrätten är enligt motionärerna ett hot som kan leda till oavsiktliga överträdelser som skadar miljön eller konflikter mellan markägare och allmänheten. För att värna allemansrätten vill motionärerna öka kunskapen om allemansrätten genom information och kommunikation.

I kommittémotion 2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 25 uppmanas regeringen att tydligare fastställa att allt nyttjande av naturen på allemansrättens grund måste ske med respekt och hänsyn till den som äger och brukar marken. Enligt yrkande 26 behöver regeringen även tydligare fastställa att upprepat professionellt nyttjande av naturen på någon annans mark måste ske efter överenskommelse med den som äger och brukar marken. Detta behövs eftersom markägarens möjligheter att förhindra att det uppkommer skador eller att få ersättning för sådana i dag är mycket begränsade. Enligt yrkande 27 bör regeringen dessutom återkomma med förslag på en allemansrättsbalk som fastställer allemansrättens rättsliga ställning inom svensk rättsordning.

Även i motion 2024/25:1613 av Ulrika Heie (C) yrkande 4 framhålls problematiken med kommersiellt missbruk av allemansrätten; en förutsättning

för organiserat friluftsliv i kommersiellt syfte ska vara att ett avtal har slutits med markägaren. Likaså enligt motion 2024/25:2932 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 behöver regeringen överväga möjligheten till en rimlig balans mellan allemansrätten och markägarnas intressen. Regeringen bör även se över möjligheten att dels ersätta markägare vid uppkomna skador i naturen (yrkande 2), dels begränsa kommersiell verksamhet utan avtal med markägaren (yrkande 3). Samma motionär anför i motion 2024/25:2936 att regeringen bör överväga att genomföra en kunskapshöjande insats för att alla i Sverige ska veta vad allemansrätten verkligen innebär.

Enligt motion 2024/25:2607 av Boriana Åberg (M) behöver regeringen se över möjligheten att förtydliga den enskildes ansvar vid vandring på privat mark. Möjligheten att vandra över privat mark ska inte leda till extra förpliktelser eller besvär för markägaren. Vidare föreslås det i motion 2024/25:3172 av Bo Broman (SD) att regeringen möjliggör cykelförbud på privat mark med vandringsleder. Att tillåta markägare att förbjuda cykling är ett steg mot att respektera äganderätten och främja dialog och samförstånd mellan markägare och lokala gemenskaper.

Tätortsnära natur

I kommittémotion 2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 8 uppmanas regeringen att vidareutveckla det stöd som tidigare fanns att söka för grönare städer. Syftet ska vara att ge städer ytterligare stöd och hjälp i arbetet med att bibehålla och stärka urbana ekosystemtjänster och den biologiska mångfalden.

I kommittémotion 2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 15 efterfrågas en handlingsplan för skydd av tätortsnära natur. Motionärerna anser att regeringen bör ge samtliga länsstyrelser i uppdrag att i samverkan med kommunerna ta fram en sådan handlingsplan.

Även i kommittémotion 2024/25:3068 av Mats Berglund m.fl. (MP) framhålls betydelsen av tätortsnära natur. Enligt yrkande 34 bör regeringen säkerställa att Naturvårdsverket får ytterligare resurser för att satsa på LONA-bidrag som gynnar naturvård, friluftsliv och folkhälsa. Regeringen bör också ge samtliga länsstyrelser i uppdrag att i samarbete med kommunerna ta fram handlingsplaner för den tätortsnära naturen (yrkande 35) samt vidta åtgärder för att göra en särskild nationell satsning för att stärka skyddet av den tätortsnära naturen (yrkande 36). Därutöver bör regeringen prioritera tätortsnära skogar i naturrestaureringsplanen (yrkande 37). När det gäller kunskapsunderlag bör Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket få ett kompletterande uppdrag att integrera frilufts- och rekreationsinfrastruktur i sina digitala geografiska kunskapsunderlag om natur- och kulturmiljövärden (yrkande 38). Motionärerna vill även att ansvarig myndighet för statistik över skogens sociala värden (yrkande 39).

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Regleringen av allemansrätten

Allemansrätten föreskrivs i 2 kap. 18 § regeringsformen och behandlas även i 7 kap. 1 § miljöbalken. Allemansrätten är den begränsade rätt som var och en – svenska såväl som utländska medborgare – har att använda någon annans fastighet, framför allt genom att åtminstone till fots, färdas över den och att under en kortare tid vistas på den. Nyttjandet får inte gå så långt att fastighetens ägare (eller någon annan med särskild rätt till fastigheten, t.ex. en nyttjanderättshavare) får nämnvärda besvär eller lider ekonomisk skada.

I förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/98:45 del 1 s. 302) anfördes att det är tveksamt om en organisatör ska få utnyttja en fastighet kommersiellt och mer eller mindre permanent utan ägarens tillstånd. Sådana rådighetsfrågor behandlas dock inte i miljöbalken utan bör enligt motiven som tidigare lösas i rättspraxis. Generellt gäller att arrangemang av någon betydelse inte bör äga rum utan markägarens medgivande men att det för förbud rimligen bör krävas att man kan befara skada eller besvär för markägaren. Högsta domstolen fann i domen NJA 1996 (s. 495) att ett företag som ordnat organiserad forsränning hade utnyttjat en fastighet alltför intensivt. Eftersom utnyttjandet hade medfört avsevärda skador och besvär saknade organisatören enligt domstolen rätt att utan medgivande av fastighetsägaren arrangera eller på annat sätt medverka till den organiserade forsränningen.

Organiserat friluftsliv kan även medföra en skyldighet att göra en anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, om verksamheten kan medföra skada på naturmiljön. Ett arrangerande företag kan även enligt allmänna regler bli skadeståndsskyldigt för en skada på en fastighet om företaget eller dess anställda t.ex. brustit i hänsyn till markägaren vid sin planering eller gett felaktig eller otillräcklig information till deltagarna om deras skyldigheter enligt allemansrätten (jfr 2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § skadeståndslagen [1972:207]).

Allemansrätten har stor betydelse för friluftslivet. År 2010 antog riksdagen mål för friluftslivspolitik (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37–38). Målet är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.

År 2012 beslutade regeringen om tio mål för friluftslivspolitikens genomförande. Utgångspunkten är att utveckla och vidta åtgärder för att förutsättningarna för friluftslivsutövandet ska förbättras. Bland annat ska befolkningen ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden. Friluftslivets tillgång till natur- och kulturlandskap ska säkerställas genom bevarande (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4, rskr. 2012/13:278).

Naturvårdsverket är samordnande myndighet för uppföljningen av friluftslivspolitik. I december 2023 redovisades den tredje uppföljningen av friluftslivsmålen (rapport 7123). I rapporten framhåller myndigheten följande om måluppfyllelsen av friluftslivsmål 3. Allemansrätten:

Nuvarande insatser uppskattas gynna målet i en positiv riktning nu och framåt de närmaste åren. För att nå målet om att allemansrätten ska vara fortsatt stark krävs ett fortsatt arbete i enlighet med pågående och planerade insatser. Covid-19-pandemin ökade intresset för utomhusvistelse och visade vikten av allemansrätten, men det har också skapats utmaningar som trängsel, nedskräpning och slitage. Stödet för allemansrätten är dock fortsatt starkt hos den svenska befolkningen och information om allemansrätten spelar en central roll. Dialog med olika aktörer och intressegrupper är viktiga för att både hantera och förekomma eventuella konflikter. Det är en positiv utveckling i arbetet med att främja allemansrätten, men det krävs fortsatta insatser för att hantera utmaningar och upprätthålla kunskapen om allemansrätten. Det är viktigt att säkerställa resurser för arbetet och fortsatt samarbete med olika intressegrupper.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 17 och 20) att allemansrätten ska värnas samtidigt som markägarnas intressen beaktas. Förvaltningen och skötseln av naturreservat och nationalparker behöver förbättras för att bibehålla de unika miljöerna och för att underlätta besök. Regeringen redovisar också att kommunikationen om allemansrätten intensifierades under 2023 och att Naturvårdsverket har tagit fram en ny kommunikationsstrategi och informationsmaterial om allemansrätten. Arbetet i den nationella dialoggruppen för allemansrätten syftar till att förbättra förutsättningarna för nationell samverkan mellan aktörer, inklusive markägare och nyttjanderättshavare, genom att främja samordning och kunskap. Gruppen har gjort en omvärldsspaning och utifrån den identifierat utmaningar och möjligheter för allemansrätten. Regeringen föreslog mot denna bakgrund en satsning inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur på dels skötsel och förvaltning av skyddad natur, dels vandringsleder i Jämtland och övriga fjällområden. Inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid föreslog regeringen en satsning på friluftslivsverksamhet för äldre. Riksdagen biföll förslaget.

Utskottet har tagit ställning till förslag i motioner om regleringen av allemansrätten tidigare under mandatperioden. I betänkande 2022/23: MJU17 Naturvård och biologisk mångfald framförde utskottet bl.a. följande (s. 59):

Allemansrätten är en grundlagsfäst rättighet som tryggar allmänhetens tillgång till naturen, men den innebär givetvis också skyldigheter och ska tillämpas med omtanke och med hänsyn till natur och djurliv, markägare och andra besökare. I likhet med motionärerna anser utskottet att det är angeläget att denna sedvana vämas, och för detta ändamål är det avgörande att allemansrättens innebörd kontinuerligt kommuniceras. Utskottet ser därför mycket positivt på de informationsinsatser som den ansvariga myndigheten gör samt den samordnande funktion som finns på central nivå. Utskottet bedömer emellertid att det huvudsakliga arbetet i övrigt är en regional och kommunal fråga, inte minst vad gäller det operativa ansvaret. Med det som anförts ovan avstyrker utskottet motionerna.

Tätortsnära natur

Som redovisas ovan har riksdagen antagit ett mål för friluftslivspolitikens (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37–38): Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Regeringen har utifrån detta beslutat om tio mål för friluftslivspolitikens genomförande. Utgångspunkten är att utveckla och genomföra åtgärder för att förutsättningarna för friluftslivsutövandet ska förbättras. Bland annat ska befolkningen ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden. Friluftslivets tillgång till natur- och kulturlandskap ska säkerställas genom bevarande.

Riksdagens mål om attraktiv tätortsnära natur innebär att det ska finnas tillgång till attraktiv natur i och i närheten av tätorter. Allmänheten ska ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden. Enligt Naturvårdsverkets uppföljning av målen för friluftslivspolitikens 2023 är utvecklingstrenden för målet negativ; insatserna uppskattas som otillräckliga nu och de närmaste åren. Naturvårdsverket konstaterar att trycket från växande tätortsbefolkning, ökat intresse för utvistelse i naturen, fortsatt exploatering samt effekter av klimatförändringarna påverkar de minskande grönytor i och omkring tätorterna negativt. Myndigheten bedömer att statliga satsningar på kunskapsstöd inom grönplanering och ekosystemtjänster till kommuner och andra aktörer som arbetar med fysisk planering och förvaltning kan ge positiv effekt på sikt. Genomförandet av åtgärderna är beroende av långsiktig finansiering. Utvecklingen kan därför förväntas minska framöver på grund av minskade resurser för bl.a. lokala naturvårdssatsningar (LONA) samt skydd av natur.

I EU:s strategi för biologisk mångfald (COM(2020) 380) aviserade kommissionen åtgärder för att fungerande ekosystem, grön infrastruktur och naturbaserade lösningar systematiskt ska integreras i stadsplaneringen. Alla städer i Europa med minst 20 000 invånare uppmanades att utarbeta ambitiösa stadsförgröningsplaner.

Av naturrestaureringsförordningen följer att det 2030 inom de urbana ekosystemområden som fastställs i enlighet med artikel 14.4 som huvudregel inte ska ha skett någon förlust av grönområden och trädäckning jämfört med 2024. Från 2030 till dess att en tillfredsställande nivå uppnåtts ska en ökande trend uppnås. Som redovisas ovan har Naturvårdsverket i uppdrag att senast den 27 februari 2026 ta fram ett förslag till nationell restaureringsplan.

Den lokala naturvårdssatsningen LONA är statens satsning för att stimulera kommunerna att utveckla lokala naturvårdsprojekt i samverkan med lokala aktörer. Naturvårdsverket fördelar bidraget till länen och samordnar satsningen. LONA-projekt som gäller friluftsliv kan få upp till 50 procent av kostnaden finansierad. I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) framhåller regeringen att LONA-medel varit ett bra verktyg för att få till kunskapsunderlag, kartläggningar, skydd och åtgärder för tätortsnära natur och friluftsliv. Under 2023 fördelades ca 26 miljoner kronor, i första hand till redan pågående projekt.

När det gäller stadsgrönska beslutade regeringen den 30 januari 2025 om skrivelse 2024/25:96 Ny strategi för levande och trygga städer. I fråga om ökad klimatanpassning och säkrare ekosystemtjänster anför regeringen bl.a. följande (s. 16 f.):

Grön och blå infrastruktur är viktigt för att skapa robusta städer samt ge möjlighet att nyttja de ekosystemtjänster som sådana infrastrukturer kan åstadkomma. Biologisk mångfald är en förutsättning för ekosystemtjänster. Exempel på ekosystemtjänster som är centrala för en stad är skönhet, temperatur och bullerreglering, omhändertagande av dagvatten samt luftrening, vilket åstadkoms genom stadsgrönska, träd, parker, vattendammar samt gröna stråk och tak. Att planera för att stärka ekosystemtjänster är ofta kostnadseffektivt eftersom samma ekosystem kan bidra till flera lösningar samtidigt.

I januari 2025 beslutade regeringen även om ett förnyat uppdrag för Rådet för levande städer (LI2025/00210). Rådet ska bl.a. skapa förutsättningar för myndighetssamarbete som bidrar till att mål 11 Hållbara städer och samhällen i Agenda 2030 kan uppnås samt utveckla möjligheterna att stödja kommuner som vill arbeta med utveckling av nya trädgårdsstäder.

Utskottet har tagit ställning till förslag i motioner om tätortsnära natur tidigare under mandatperioden. I betänkande 2022/23:MJU17 Naturvård och biologisk mångfald framförde utskottet bl.a. följande (s. 60):

Utskottet påminner om de riksdagsbundna mål för friluftslivspolitikerna som anger att alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Utskottet kan konstatera att dessa mål har fått förnyad aktualitet till följd av det uppsving som naturismen fick under pandemin.

Utskottet ser mycket positivt på att den ansvariga myndigheten har fått i uppdrag att utveckla arbetet med landets vandringsleder och fjälleder i den del staten är huvudman. I uppdraget ingår bl.a. att knyta ihop vandringsleder, utveckla vandringsleder i skyddade områden och i skyddade fjällnära skogar samt fortsätta upprustningen av det statliga ledsystemet i fjällen.

När det gäller tätortsnära natur och urbana grönområden anser utskottet i likhet med motionärerna att sådana områden är en viktig del av en hållbar stadsutveckling. En stor del av friluftslivet till vardags utövas i det tätortsnära natur- och kulturlandskapet vilket tydliggör betydelsen av tillgång till rekreations- och friluftsområden inom rimligt avstånd. Utskottet påminner även i denna del om de mål som riksdagen antagit, och att det operativa arbetet i huvudsak bedrivs på kommunal och regional nivå.

Vad gäller yrkandena om urbana grönområden noterar utskottet att det förslag till ny förordning om restaurering av natur som just nu förhandlas på EU-nivå innehåller relevanta mål och åtgärder i detta sammanhang. Enligt utskottets bedömning är det viktigt att först säkerställa att den kommande EU-rättsakten hanterar dessa frågor på ett lämpligt sätt innan eventuella nationella åtgärder övervägs.

Med denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna.

Utskottets ställningstagande

Regleringen av allemansrätten

Liksom tidigare år påminner utskottet om att allemansrätten är en grundlagsfäst rättighet som tryggar allmänhetens tillgång till naturen, men att den givetvis också innebär skyldigheter och ska tillämpas med omtanke och med hänsyn till natur och djurliv, markägare och andra besökare. I likhet med motionärerna anser utskottet att det är angeläget att denna sedvana värnas, och för detta ändamål är det avgörande att allemansrättens innebörd kontinuerligt kommuniceras. Utskottet ser därför mycket positivt på att kommunikationen om allemansrätten intensifierades under 2023 och att Naturvårdsverket har tagit fram en ny kommunikationsstrategi med informationsmaterial om allemansrätten. Utskottet avser att följa detta arbete med stort engagemang även fortsättningsvis. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2024/25:1371 (SD) yrkandena 25–27, 2024/25:1613 (C) yrkande 4, 2024/25:2607 (M), 2024/25:2932 (M) yrkandena 1–3, 2024/25:2936 (M), 2024/25:3109 (S) yrkande 72 och 2024/25:3172 (SD).

Tätortsnära natur

Utskottet konstaterar att en stor del av friluftslivet till vardags utövas i det tätortsnära natur- och kulturlandskapet, vilket tydliggör betydelsen av tillgång till rekreations- och friluftsområden inom rimligt avstånd, t.ex. tätortsnära natur och urbana grönområden. Utskottet påminner om de mål som riksdagen antagit i denna del och understryker att det operativa arbetet i huvudsak bedrivs på kommunal och regional nivå. Utskottet vill i detta sammanhang också framhålla det pågående arbetet med att ta fram en nationell naturrestaureringsplan.

Därmed ser utskottet inget skäl att förorda något av de förslag som presenteras i motionerna 2024/25:1315 (MP) yrkande 8, 2024/25:3055 (MP) yrkande 15 och 2024/25:3068 (MP) yrkandena 34–39. Motionsyrkandena avstyrks.

Artskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om vargens skyddsstatus, vargstammens referensvärde och storlek i Sverige, översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven, rödlistade arter, återintroducering, handel med hotade arter och vissa övriga frågor om artskyddsbrott.

Jämför reservation 41 (S), 42 (V, MP), 43 (C), 44 (SD), 45 (C), 46 (SD) och 47 (SD).

Motionerna

Vargens skyddsstatus

När det gäller vargens skyddsstatus föreslås det i kommittémotion 2024/25:3108 yrkande 64 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) att Sverige inom EU bör verka för att flytta vargen från bilaga 4 till bilaga 5 i art- och habitatdirektivet¹. För att öka förutsägbarheten i den svenska vargförvaltningen och bättre utforma jakten efter svenska behov är det nödvändigt att vargen går från att vara strikt skyddad till förvaltningsbar.

Likasa i kommittémotion 2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkande 3 framhålls behovet av att EU fortsätter att verka för att omdefiniera vargen från strikt skyddad till förvaltningsbar. Bilagorna till art- och habitatdirektivet måste enligt motionärerna få en ökad flexibilitet, så att bl.a. lokal hänsyn och forskning får större genomslag i beslutsunderlagen.

Även i motion 2024/25:2910 av Sten Bergheden (M) anføres att regeringen behöver driva på inom EU för att flytta vargen från bilaga 4 till bilaga 5.

Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige

När det gäller vargstammens referensvärde och storlek framhålls det i kommittémotion 2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 62 att antalet vargar i Sverige ska ned till 170–270 individer samtidigt som gynnsam bevarandestatus bibehålls. En sådan minskning av vargstammen är enligt motionärerna avgörande för att uppnå en långsiktig, hållbar och förutsägbar vargstam. Samtidigt behöver man säkerställa att stammens bevarandestatus inte försämras.

I kommittémotion 2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) framhålls att en gynnsam bevarandestatus för vargstammen innebär en nedre gräns på 170 individer (yrkande 4). Motionärerna tillägger att den nedre gränsen för varg inte får hindra nödvändig skyddsjakt även i det fall vargpopulationen tillfälligt skulle hamna under referensvärdet. Motionärerna föreslår också en maximinivå för vargstammen, dvs. en övre gräns, på förslagsvis 270

¹ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

individer (yrkande 5). Motionärerna anser att med ett sådant intervall kan man mer effektivt fastslå om det finns utrymme för licensjakt eller inte kommande jaktsäsong.

I kommittémotion 2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 37 föreslås att det svenska rapporterade referensvärdet för varg sänks till intervallet 170–270 och att populationen hålls i den nedre delen av spannet. Vargens utbredning i södra Sverige har stora socioekonomiska konsekvenser, och referensvärdena bör förändras omgående.

Liknande förslag om en minskning av vargstammens referensvärde och storlek till 170–270 individer lämnas också i motionerna 2024/25:838 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S), 2024/25:1566 av Daniel Bäckström (C) yrkande 2, 2024/25:1647 av Erik Ezeliuss (S) och 2024/25:2807 av Sten Bergheden (M). I motion 2024/25:2696 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M) anförts att regeringen bör överväga att besluta om minsta antal för att säkra gynnsam bevarandestatus för djur, t.ex. varg, samt att tillåta jakt på över-skjutande antal djur.

På motsatt sätt föreslås det i kommittémotion 2024/25:1748 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) att regeringen lägger om Sveriges vargpolitik så att Sverige och Finland kan hysa en långsiktigt livskraftig vargpopulation och därmed uppnå gynnsam bevarandestatus. Det innebär bl.a. att vargstammen i båda länderna tillåts växa och att länderna säkerställer ett tillräckligt genetiskt utbyte mellan vargar i Sverige och Finland.

Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven

Enligt kommittémotion 2024/25:1369 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 17 och 18 ska regeringen inom EU påverka för att allmän jakt på skarv möjliggörs och för att uppdatera fågeldirektivet. För att uppdatera fågeldirektivet² och driva på så att det blir möjligt att mer effektivt hantera problem med skarv bör Sverige ta ledningen. På liknande sätt anför det i kommittémotion 2024/25:1371 yrkande 12 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) att naturvårdsdirektiven och deras artlistor behöver uppdateras så att beslut i första hand kan tas av berörda länder och för att öka anpassningsmöjligheterna när populationer ändras. Martin Kinnunen m.fl. (SD) tillägger i kommittémotion 2024/25:1370 yrkande 46 att även genomförandet och tillämpningen av art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet, som i Sverige genomförs i artskyddsförordningen, behöver ses över.

Även i kommittémotion 2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) framhålls behovet av att regeringen återtar makten över jakt- och viltvård från EU (yrkande 1). I de frågor som berör jakt och viltförvaltning menar motionärerna att det nationella parlamentet ska ha egen beslutanderätt. Motionärerna tillägger i yrkande 2 att art- och habitatdirektivet behöver reformeras och anpassas efter regionala och nationella förutsättningar. Motionärerna beklagar

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.

att genomförandet av direktivet går betydligt längre än vad som krävs. De tillägger i yrkande 15 att regeringen även bör verka för att avlägsna skyddet för skarv och vitkindad gås inom fågeldirektivet för att kunna införa allmän jakttid på skarv. Motionärerna påpekar att fågeldirektivet sätter stopp för allmän jakt på arterna trots att de ökat stort i antal under senare år och ställer till stora problem för bl.a. jordbruket. Av liknande skäl föreslås det i motion 2024/25:681 yrkande 3 av Eric Palmqvist (SD) att regeringen verkar för ett nationellt undantag från EU:s fridlysning av den vitkindade gåsen.

Även i kommittémotion 2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 36 framhålls vikten av att man ser över EU:s fågeldirektiv så att det anpassas efter arternas utveckling och underlättar jakten på vanliga fåglar. Motionärerna anser att naturvårdsdirektiven är exempel på regelverk som har en orimlig påverkan på svensk jakt och som därför behöver ses över och uppdateras. Fågeldirektivet skyddar exempelvis skarven och den vitkindade gåsen trots att dessa arter ökat kraftigt på senare år och orsakar stora skador för bl.a. jordbruket, yrkesfisket och badvattenkvaliteten.

Rödlistade arter och återintroducering

I kommittémotion 2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 42 uppmanas regeringen att se över arterna i rödlistans olika klasser. En översyn av hur arter klassificeras i rödlistan är nödvändig eftersom nuvarande kategorisering verkar överdriva antalet arter som är i akut fara. Det behövs en oberoende granskning för att säkerställa att rödlistan speglar verkligheten och att åtgärder sätts in där de gör störst nytta. På liknande sätt anförs det i kommittémotion 2024/25:1371 yrkande 4 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) att klasserna i rödlistan tydligt ska återspegla sannolikheten för att arter ska försvinna från Sverige inom en given tidsperiod för varje klass samt att rödlistan ska revideras utifrån detta.

Enligt motion 2024/25:623 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkande 1 bör Naturvårdsverket få i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan för att återinföra svart stork i Sverige. Eftersom Sverige har skrivit under CBD har Sverige ett ansvar för att återintroducera nationellt utdöda djur, såvida det inte kan anses orsaka väsentlig skada. Motionärerna tillägger i yrkande 2 att djurparkerna bör tillåtas ta en aktiv roll i arbetet med att återinföra svart stork i Sverige.

I motion 2024/25:1027 av Anders W Jonsson (C) uppmanas regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram beslutsunderlag inför ett ställningstagande om myskoxens framtid i den svenska fjällvärlden. Likaså enligt motion 2024/25:1297 av Runar Filper (SD) bör regeringen utreda möjligheten och lämpligheten för att sätta ut myskoxe i den svenska fjällvärlden.

Handel med hotade arter och frågor om artskyddsbrott

Enligt kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 30 bör regeringen utreda nya metoder mot illegal handel med hotade arter. Illegal handel med hotade djur- och växtarter är ett problem för biologisk

mångfald och nya metoder måste prövas. Enligt motionärerna bör det t.ex. utredas om statlig mikroförökning och försäljning av sällsynta växtarter skulle fungera marknadsstörande för den illegala handeln med sällsynta växter.

I kommittémotion 2024/25:1369 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 53 uppmanas regeringen att se över i vilken omfattning det är möjligt att förhindra import av produkter från hajar, och då i synnerhet hotade hajarter. Rovfisket av hajar måste minska.

Enligt motion 2024/25:2813 av Sten Bergheden (M) bör regeringen överväga att se över om länsstyrelsen inom ramen för sitt tillsynsarbete ska få föra register över anonyma tips om misstänkta tjuvjägare.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Vargens skyddsstatus

Den 6 december 2024 antog den ständiga kommittén för konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö (Bernkonventionen) EU:s förslag att ändra vargens skyddsstatus genom att flytta arten från konventionens bilaga II Strängt skyddade djurarter till bilaga III Skyddade djurarter. I enlighet med förfarandebestämmelserna i konventionens artikel 17 trädde beslutet i kraft tre månader senare, dvs. den 6 mars 2025.

För att införliva ändringen av Bernkonventionen i EU-rätten är det nödvändigt att ändra bilagorna till art- och habitatdirektivet genom att flytta hänvisningen till arten från direktivets bilaga 4 till direktivets bilaga 5. Den 7 mars 2025 presenterade kommissionen ett sådant förslag (COM(2025) 106 final). Kommissionen framhåller att det i artikel 12 i art- och habitatdirektivet fastställs förbud mot avsiktlig fångst eller avsiktligt dödande, avsiktlig störning samt skadande eller förstörelse av parningsplatser eller rastplatser. Förslaget innebär att detta strikta skydd upphör att gälla för vargen. Vargen skulle i stället omfattas av det skydd som föreskrivs i artikel 14 enligt vilken medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att säkerställa att insamling i naturen av exemplar av de arter av vilda djur och växter som finns förtecknade i bilaga 5 och exploatering av dessa är förenligt med bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus för dem. Liksom när det gäller artikel 12 får medlemsstaterna göra undantag från kraven i artikel 14, förutsatt att de uppfyller kraven i artikel 16 i direktivet. EU:s lagstiftare antog förslaget till ändringsdirektiv den 21 maj 2025 (ännu inte offentliggjort i Europeiska unionens officiella tidning (EUT)).

Utskottet har tagit ställning till förslag i motioner om att ändra vargens skyddsstatus tidigare under mandatperioden. I betänkande 2023/24:MJU12 Naturvård framhöll utskottet följande (s. 40):

Utskottet kan konstatera att den tilltagande ökningen av vargstammen har blivit en trygghetsfråga som måste tas på allvar. Åtgärder som på olika sätt skapar förutsättningar för att minska konflikterna mellan människor och varg behöver därför prioriteras.

För att öka handlingsutrymmet inom förvaltningen behöver vargens skyddsstatus förändras. Utskottet ser därför mycket positivt på att kommissionen föreslagit en ändring av vargens skyddsstatus enligt Bernkonventionen så att vargen inte längre har ett lika starkt skydd. Utskottet bedömer att detta kan utgöra ett viktigt steg mot förändring av den internationella vargförvaltningen. Regeringen har utskottets tydliga mandat att i rådsförhandlingarna driva på för att vargens skyddsstatus ska ändras på det sätt som kommissionen föreslagit.

Därmed anser utskottet att de förslag som väckts i motionerna [...] är att betrakta som tillgodosedda.

Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige

Med referensvärde avses det lägsta antalet individer av en art som måste finnas på nationell nivå för att arten ska anses ha en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet. EU:s medlemsstater ska vart sjätte år, nästa gång under sommaren 2025, rapportera referensvärden för populationsstorleken för ett antal listade arter, bl.a. varg.

På regional nivå bryts referensvärdena ned till miniminivåer. En miniminivå anger det lägsta antalet individer av en rovdjursart som måste finnas i länet, eller för vargen inom ett visst rovdjursförvaltningsområde. Miniminivåerna är en anpassning av referensvärdet och syftar till att säkerställa att den regionala populationen bibehåller en gynnsam bevarandestatus. Processen för att fastställa miniminivåer framgår av förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn.

Som en del i regeringsuppdraget att utveckla vargförvaltningen (M2022/01143) fick Naturvårdsverket i maj 2022 i uppdrag att utifrån bästa tillgängliga kunskap och vetenskaplig expertis analysera om, och i så fall under vilka förutsättningar, vargens referensvärde när det gäller populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet skulle kunna vara inom det intervall på 170–270 som angavs i propositionen En hållbar rovdjursförvaltning (prop. 2012/13:191). Analysen ska utgå från riktlinjer från kommissionen, riktlinjerna för rapportering enligt art- och habitatdirektivets artikel 17 och riktlinjerna för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå. Analysen ska göras utifrån ekologiska och biologiska faktorer.

Regeringen ändrade uppdraget i juli 2023 (LI2023/02916) i den del som avser en analys av referensvärde på följande sätt: Naturvårdsverket ska utifrån bästa tillgängliga kunskap och vetenskapliga expertis analysera hur vargens referensvärde i fråga om populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet skulle kunna vara i enlighet med intervallet på 170–270 individer. I analysen ska det särskilt redovisas under vilka förutsättningar referensvärdet kan vara i den lägre delen av intervallet.

Den 20 juni 2024 redovisade Naturvårdsverket uppdraget om referensvärde för varg (NV-05942-22). Naturvårdsverket bedömer att populationsstorleken för gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet skulle kunna vara inom ett intervall på 170–270, under vissa förutsättningar, bl.a. att födslostal och dödlighet i populationen inte försämrats jämfört med dagens nivåer.

Den 28 november 2024 fick Naturvårdsverket i uppdrag att utreda och lämna förslag på vilka ytterligare förvaltningsåtgärder som krävs för att den svenska vargstammen ska bibehålla en gynnsam bevarandestatus vid ett referensvärde på 170 individer. I uppdraget ingick även att beräkna kostnaderna för att genomföra de förvaltningsåtgärder som krävs för olika referensvärden i intervallet 170–270 individer samt lämna förslag på en tidsplan för genomförande av föreslagna åtgärder som innebär att åtgärderna genomförs så snart som möjligt. Uppdraget redovisades den 13 mars 2025. Naturvårdsverket redovisar bedömningar av i vilken utsträckning ytterligare förvaltningsåtgärder behövs kopplat till tre olika nivåer i intervallet 170–270. Kopplat till respektive nivå redovisas tidsmässiga bedömningar för det praktiska genomförandet av de samlade åtgärderna, vilka beräknas ta från ett år upp till fem år. Naturvårdsverket föreslår också ett antal förvaltningsåtgärder, bl.a. en utökad övervakning för att följa den genetiska statusen och en mer individanpassad licensjakt på varg. Naturvårdsverket föreslår också att myndigheten ges i uppdrag att verka för en utvecklad samverkan om vargförvaltningen med Finland och Norge, t.ex. genom en gemensam förvaltningsplan för varg. Myndighetens förslag bereds inom Regeringskansliet.

Den 10 mars 2025 fick Naturvårdsverket i uppdrag att initiera processen att se över fördelningen av miniminivåerna när det gäller förekomst av varg (LI2025/00549) enligt förordningen om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn. Regeringens inriktning är att Sverige i samband med rapporteringen under 2025 enligt artikel 17 i art- och habitatdirektivet ska rapportera ett nytt referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller populationsstorleken för den svenska vargstammen. Till följd av regeringens inriktning att rapportera ett lägre referensvärde för den svenska vargstammen behöver nya miniminivåer fastställas för respektive rovdjursförvaltningsområde. Avsikten med uppdraget är att ta fram nya miniminivåer som i sin tur kan utgöra grund för beslut om licensjakt efter varg enligt 23 c § jaktförordningen (1987:905) för säsongen 2025/26.

Under debatten av interpellation 2024/25:521 den 1 april 2025 anförde landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) bl.a. följande:

Regeringen arbetar för en bättre samexistens med rovdjuren i Sverige genom en rovdjurspolitik som är en balans mellan sociala, ekonomiska och ekologiska intressen. Målet är att upprätthålla en hållbar rovdjurspolitik som tar hänsyn till både de ekologiska behoven och de sociala konsekvenserna för människor som lever i områden där rovdjur är närvarande. En översyn av jaktlagstiftningen har initierats för att modernisera och förbättra reglerna inom jaktområdet. Sverige ska ha en vargstam med gynnsam bevarandestatus men med ett lägre antal vargar än i dag. För att uppnå detta sker bl.a. ett nära samarbete med ansvariga myndigheter i våra grannländer Finland och Norge.

Utskottet har tagit ställning till förslag i motioner om den svenska vargstammens referensvärdet tidigare under mandatperioden. I betänkande 2023/24:MJU12 Naturvård framhöll utskottet följande (s. 40):

Utskottet påminner om att riksdagen tillkännagett för regeringen att det är avgörande för vargförvaltningens legitimitet att riksdagens beslut om vargstammens storlek följs i praktiken, att riksdagsbeslutet om referensnivå för vargstammen från 2013 ska ligga till grund för Sveriges förvaltning av vargen samt att referensvärdet under rådande omständigheter, med en mer förtätad vargpopulation i landet, bör ligga i det nedre spannet om 170 individer.

Utskottet noterar att Naturvårdsverket sedan 2022 har i uppdrag att på olika sätt se över förvaltningen av varg. För att säkerställa att man tillgodoser riksdagens tillkännagivande har regeringen förtydligat den del av arbetet som rör referensvärdet. Myndigheten har helt nyligen presenterat uppdaterade rikt linjer för skydds jakt som ska användas som stöd för länsstyrelsernas beslut om skydds jakt på bl.a. varg. Utskottet ser mycket positivt på att regeringen och den ansvariga myndigheten prioriterar arbetet med att utveckla den svenska vargförvaltningen för att på så sätt möjliggöra en ändring av referensvärdet samtidigt som Sverige uppfyller sina åtaganden inom art- och habitatdirektivet.

Således bedömer utskottet att förslagen om att begränsa vargstammens storlek i betydande utsträckning redan är omhändertagna.

Riksdagens tillkännagivande

Referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner (bet. 2021/22: MJU24 punkt 12, rskr. 2021/22:96). Regeringen redovisar i skrivelse 2024/25:75 att tillkännagivandet inte är slutbehandlat.

Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven

Art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet (nedan naturvårdsdirektiven) syftar till att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom bevarande av livsmiljöer, vilda djur och vilda växter i medlemsstaterna. Tillsammans utgör de hörnstenen i EU:s naturvårdspolitik och genomför internationella konventioner som Bernkonventionen och CBD. Genom naturvårdsdirektiven föreskrivs dels ett system för områdesskydd, dels ett system för artskydd samt även ett strikt artskydd. Även inom systemet för artskydd ställs krav på att vissa viktiga livsmiljöer ska skyddas, vilket innebär att det även inom regelverket för artskydd finns en form av områdesskydd.

Endast kommissionen har befogenhet att föreslå ändringar i naturvårdsdirektiven eller deras bilagor. År 2016 presenterade kommissionen en kontroll av direktivens ändamålsenlighet, en s.k. fitness check. Kommissionen bedömde att direktiven fortfarande är mycket relevanta och ändamålsenliga samt att genomförandet behöver förbättras väsentligt i medlemsstaterna för att direktivens mål ska uppnås fullt ut. Kommissionen konstaterade att direktiven inte kommer att öppnas för översyn.

I den svenska lagstiftningen genomförs direktiven dels i 7 kap. miljöbalken om Natura 2000-bestämmelser, dels i 8 kap. miljöbalkens artskyddsbestämmelser med tillhörande förordningar, bl.a. artskyddsförordningen (2007:845) som genomför direktivens fridlysningsbestämmelser.

I maj 2020 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att se över artskyddsförordningen för att säkerställa att regelverket är effektivt och rättssäkert och kan skydda hotade arter samt är tydligt gentemot markägare om när de har rätt till ersättning. Utredningens huvudsakliga uppdrag var dels att se över artskyddsförordningen med fridlysningsreglerna, dels att förbättra förutsättningarna för arbetet med att förebygga, upptäcka och lagföra artskyddsrelaterad brottslighet. Uppdraget redovisades i maj 2021 (SOU 2021:51). I utredningen lämnas ett antal förslag till författningsändringar och uppdrag. Flertalet förslag som följer av översynen av artskyddsförordningen kan sorteras in under de två huvuduppgifterna om fridlysning respektive artskyddsrelaterad brottslighet. Förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen beslutade i juni 2022 om dels ändringar i artskyddsförordningen, dels motiv till förordningen. Ändringarna innebär att förbudsbestämmelserna för fåglar som skyddas enligt fågeldirektivet respektive för de djur som skyddas enligt art- och habitatdirektivet delas upp i två bestämmelser. Syftet med förändringen är att skapa ökad tydlighet och förutsägbarhet för skogsägare när det gäller hänsyn till fridlysta arter.

Våren 2022 fick Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram förebyggande strategier och arbetssätt, riktlinjer och vägledning för artskydd i skogen (M2022/00809). Strategierna och arbetssätten ska underlätta för skogsbruket att planera och ta hänsyn på ett sätt som förebygger att förbuden i artskyddslagstiftningen blir aktuella. I uppdraget ingick bl.a. att revidera och besluta om myndigheternas gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogen. Uppdraget redovisades i september 2023.

Under 2023 hade Naturvårdsverket i uppdrag att tillsammans med Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten ta fram förslag till reviderade referensarealer för de utpekade livsmiljötyper som 2025 ska rapporteras enligt artikel 17 i art- och habitatdirektivet. Uppdraget slutredovisades i mars 2024.

Vidare beslutade regeringen i augusti 2024 att ge en s.k. bokstavsutredare i uppdrag att bistå Klimat- och näringslivsdepartementet i arbetet med att utreda, ta fram och bereda förslag till dels ändrade bestämmelser om nationell fridlysning, dels bestämmelser om en rätt till ersättning för begränsningar i markanvändningen, s.k. rådighetsinskränkningar, till följd av bestämmelser om fridlysning (KN 2024:D). Regeringen anser att dagens utformning och tillämpning av artskyddsreglerna i vissa fall medför orimliga konsekvenser för markägare. Processen för att markägaren ska få den ersättning, han eller hon har rätt till är både oförutsägbar och allt för tidskrävande. Utredningen ska vara färdig snarast möjligt, dock senast under våren 2025.

Som redovisas ovan gav regeringen i januari 2024 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av lagstiftningen på jaktområdet. Syftet med översynen är bl.a. att förbättra genomförandet av EU-rättsliga regler på jaktområdet och att säkerställa att genomförandet inte avser andra arter än dem som omfattas av EU-reglerna. Uppdraget delredovisades den 2 april 2025. I redovisningen framhåller utredaren att genomförandet av naturvårdsdirektiven

i jaktlagstiftningen i vissa avseenden går längre än vad direktiven kräver. Utredningen har identifierat att det går att förbättra genomförandet av naturvårdsdirektiven när det gäller

- kriterier för skyddsjakt på klövvilt och vissa andra arter
- bilaga 5 till jaktförordningen om förbjudna jaktmedel och jaktmetoder
- förvaltningsmärkning av varg
- sökande efter, spårande och förföljande av vilt för avlivning av djurskyddsskäl
- anmälningsskyldighet i fråga om jaktresultat m.m.
- listan över statens vilt.

Utredningen lämnar förslag på hur genomförandet av naturvårdsdirektiven kan förbättras på de uppräknade områdena. Ärendet bereds inom Regeringskansliet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2025.

Specifikt i fråga om skarven omfattas arten av fågeldirektivet och så länge den inte har upptagits på listan över jaktbara arter kan inte allmän jakttid införas. Skyddsjakt på enskilda initiativ infördes 2021.

Under interpellationsdebatt 2023/24:129 den 10 november 2023 anförde statsrådet Romina Pourmokhtari (L) bl.a. följande:

Regeringen delar bilden att det finns problem med dagens utformning och tillämpning av artskyddsreglerna. [...] Regeringen bereder för närvarande frågorna om artskyddet och kommer att ta ställning till behovet av att se över tillämpliga bestämmelser i miljöbalken. Regeringen menar att det är viktigt med ett regelverk som är tydligt för markägare och andra berörda och som samtidigt ger ett effektivt artskydd.

Regeringen beslutade i juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av fördelningen av de uppgifter som de statliga förvaltningsmyndigheterna ansvarar för inom jakt- och viltvårdsområdet. I uppdraget har ingått att analysera om det statliga åtagandet inom jakt- och viltvårdsområdet bör omprövas och att utreda formerna för samt föreslå en ny jakt- och viltvårdsmyndighet som ska ansvara för viltförvaltningen på nationell nivå (dir. 2023:108). Regeringen beslutade den 12 november 2024 att förlänga utredningstiden till den 30 april 2025 (dir. 2024:105). Utredningen presenterade sitt betänkande En ny nationell myndighet för viltförvaltning (SOU 2025:50) i april 2025. I betänkandet lämnas förslag om en ny myndighet, Viltförvaltningsmyndigheten, som bl.a. ska ha i uppgift att följa viltstammarnas utveckling och verka för att Sveriges viltarter uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus i enlighet med de svenska miljömålen samt de krav som EU och internationella konventioner ställer. Förslaget innebär att ansvaret för artbevarande och artskydd för vilda däggdjur och fåglar förs över från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten till Viltförvaltningsmyndigheten. Myndigheten tar därmed även över ansvaret för att ge länsstyrelserna vägledning i dessa frågor. Viltförvaltningsmyndigheten ska enligt förslaget också ta över Naturvårdsverkets uppgift att vara vetenskaplig myndighet inom konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda

djur och växter (Cites) när det gäller vilda däggdjur och fåglar, såväl nationellt som internationellt. Ärendets bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet har behandlat förslag i motioner om genomförandet av naturvårdsdirektiven tidigare under mandatperioden. I betänkande 2022/23:MJU17 Naturvård och biologisk mångfald (s. 75) anförde utskottet följande:

När det gäller en översyn av naturvårdsdirektiven konstaterar utskottet att kommissionen utvärderade rättsakernas ändamålsenlighet under 2015–2016 och att bedömningen då var att regelverket alltför är relevant för att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden inom unionen. Samtidigt som utskottet är väl medvetet om att det är kommissionen som kan initiera en ändring av direktiven, noterar utskottet att regeringen i relevanta forum verkar för en uppdatering av regelverket, inte minst när det gäller vargens skyddsstatus.

I fråga om det nationella genomförandet av direktiven vill utskottet lyfta fram att det har gjorts en genomgripande analys av artskyddsförordningen. I Artskyddsutredningens betänkande finns det flera förslag för att göra artskyddet mer tillämpbart, effektivt och rättssäkert. Utskottet konstaterar att förslagen nu bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet kan också konstatera att det i Sverige har funnits en otydlighet i den praxis som vuxit fram, framför allt när det gäller vad som är tillräcklig hänsyn inom skogsbruket. Utskottet ser därför positivt på att regeringen beslutat om ändringar i artskyddsförordningen för att skapa ökad tydlighet och förutsägbarhet för skogsägare när det gäller hänsyn till fridlysta arter. Med hänvisning till de åtgärder som regeringen redan vidtagit och det arbete som pågår finns det inte stöd i utskottet för några av de åtgärder som föreslås i motionerna.

Rödlistade arter, utdöda arter och återintroducering

Den svenska rödlistan tas fram av SLU Artdatabanken som en lista över arter och deras hotstatus i Sverige. Listan baseras på ekologiska bedömningar av enskilda arters risk att dö ut från landet. Bedömningen görs utifrån internationellt vedertagna kriterier som baseras på flera olika riskfaktorer. Rödlistan innebär inte i sig en prioritering av vilka arter som ska beaktas inom naturvården men syftar till att utgöra ett verktyg inom naturvården vid t.ex. bedömning av konsekvenser av planerad exploatering. Rödlistan är indelad i ett antal kategorier som sträcker sig från livskraftig till nationellt utdöd.

Den svenska rödlistan uppdaterades senast 2020. Resultatet visade en viss försämring för Sveriges arter: Knappt 5 000 av knappt 22 000 bedömda arter klassas som rödlistade, varav drygt 2 000 arter som hotade. En bidragande orsak till att antalet rödlistade arter har ökat är att fler arter har bedömts, men andelen av de bedömda arterna som är rödlistade har också ökat jämfört med tidigare rödlistor. Ökningen har kommit gradvis de senaste 20 åren och visar på en negativ trend för den biologiska mångfalden. Även om det finns flera exempel på arter som det visat sig gå bättre för har andelen rödlistade arter ökat jämfört med tidigare rödlistor och många arter har också förflyttats till högre hotkategorier.

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper är verktyg för att identifiera viktiga åtgärder och var åtgärderna gör störst naturvårdsnytta. Den långsiktiga

visionen är att de arter som omfattas av åtgärdsprogrammen ska uppnå livskraftiga populationer samt ha fungerande livsmiljöer. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för verktyget tillsammans med länsstyrelserna och andra berörda aktörer. Naturvårdsverket har ca 130 åtgärdsprogram för landlevande arter, och Havs- och vattenmyndigheten har åtgärdsprogram för ca 15 arter.

Utskottet har behandlat förslag i motioner om rödlistan tidigare under mandatperioden. I betänkande 2022/23:MJU17 Naturvård och biologisk mångfald (s. 76) anförde utskottet bl.a. följande:

Utskottet vill börja med att påminna om att rödlistan i sig inte är en prioritering av vilka arter som ska beaktas inom naturvården. Rödlistan och dess kategorier är snarare ett av flera verktyg inom naturvården vid t.ex. bedömning av konsekvenser av planerad exploatering.

När det gäller åtgärder och regelverk för att värna hotade arter påminner utskottet även i detta sammanhang om det nya ramverket för biologisk mångfald som är en milstolpe i arbetet med att stoppa och vända den negativa globala utvecklingen. Utskottet vill även påminna om Artskyddsutredningens förslag och bedömningar som syftar till att göra artskyddet mer effektivt och rättssäkert. Utskottet vill därutöver framhålla de åtgärdsprogram som ansvariga myndigheter tar fram för hotade arter för att vägleda samtliga berörda aktörers samordnade arbete. Utskottet konstaterar att det under 2021 inrättades ett åtgärdsprogram för Östersjö-tumblaren som bl.a. innehåller förslag på hur bifångstriskerna och undervattensbuller kan minska.

Mot bakgrund av det som anförts ovan finns det i utskottet inte stöd för de förslag som presenteras i motionerna.

När det gäller återintroducering av utdöda arter följer det av CBD att varje fördragsslutande part ska vidta åtgärder för återhämtning och rehabilitering av hotade arter och för återinförande av dessa i deras naturliga livsmiljöer (artikel 9c). Återförvildande, dvs. att återskapa ekosystem med stora, landskapspåverkande växtätare och rovdjur, används i vissa delar av världen, framförallt i Nordamerika, där rovdjur och växtätare återetablerats i vissa områden genom återintroduktioner.

När det gäller återintroducering av svart stork redovisar SLU att arten häckade i Sverige fram till mitten av 1900-talet. Sedan dess har den setts endast tillfälligt. Efter framgångarna med att förbättra förutsättningarna för vit stork i Skåne har åtta av Naturskyddsföreningens länsförbund i Götaland tagit initiativ för svart stork tillsammans med bl.a. Sveaskog och Birdlife Sverige. Första steget i projektet är en förstudie som SLU ska göra under 2025. I studien ska andra länders lärdomar om arten summeras och möjligheter och hinder kring en svensk återintroduktion utvärderas.

När det gäller myskoxe finns arten i dag i Härjedalen efter att en liten grupp om fem individer passivt infördes i landet från Dovrefjell i Norge 1971. Den svenska stammen, som växte till som mest drygt 30 djur på 1980-talet, har haft problem med inavel och har sedan dess minskat i antal så att det under 2022 fanns ungefär 10 djur. Enligt uppgift från Artdatabanken har man försökt

förbättra situationen genom att släppa ut några djur som härstammar från andra populationer för att få större genetisk variation.

Arten myskoxe listas i Bernkonventionens bilaga 2, dvs. den omfattas av ett strängt skydd. Enligt artikel 6 i konventionen ska parterna i fråga om djurarter i bilaga 2 förbjuda avsiktligt tagande och dödande, förstörelse av artens habitat, avsiktlig störning samt innehav och nationell handel med arten. Förbuden har i Sverige genomförts i artskyddsförordningen. Konventionen innebär däremot inte att en skötsel- eller förvaltningsplan ska upprättas för djurarter i bilaga 2.

Myskoxcentrum i Funäsfjällen är en ideell förening som arbetar med att bevara den vilda myskoxstammen i västra Härjedalen genom att minska de störningar som myskoxarna utsätts för i det vilda; besökare tillåts komma till hägnet och se myskoxarna där i stället. Myskoxcentrum arbetar också med avel och utsättning av myskoxar för att få en större genetisk variation bland det vilda beståndet.

Formas beviljade våren 2022 ca 3 miljoner kronor till ett forskningsprojekt vid Luleå tekniska universitet där man undersöker attityden till att använda bioteknik för att återställa bestånd av utrotningshotade och utdöda arter. Projektet undersöker dels vad människor uppfattar som naturligt och vilka konsekvenser dessa uppfattningar kan få, dels om det är säkert att återintroduktionen av en utrotningshotad eller utdöd art är genomförbar eller önskvärd i ett ekosystem. Ekosystemet från vilket arten har försvunnit kan ha hittat en ny jämvikt som gör att den utdöda arten antingen inte överlever i den nya miljön eller tvärtom blir till en invasiv art. Sådana komplikationer kan också påverka attityden till den nya tekniken. Projektet förväntas pågå under perioden 2022–2025.

Utskottet har behandlat förslag i motioner om att sätta ut och återintroducera djur tidigare under mandatperioden. I betänkande 2023/24:MJU12 Naturvård (s. 41) anförde utskottet bl.a. följande:

Arbetet med att sätta ut och återintroducera utdöda arter är i mångt och mycket i ett undersökande skede. Utskottet noterar att det pågår forskning om dels återinförande av visenter i den svenska naturen, dels attityden till att använda bioteknik för att återställa bestånd av utrotningshotade och utdöda arter. I likhet med motionärerna är utskottet övertygat om att förutsättningarna för biologisk mångfald behöver förbättras. Liksom utskottet anför tidigare år finns det dock goda skäl att inrikta detta arbete på att förhindra att arter dör ut. I detta avseende hänvisar utskottet till de åtgärdsplaner som ansvariga myndigheter tar fram samt till arbetet med att stärka förutsättningarna för biologisk mångfald på en mer övergripande nivå, inte minst inom ramen för konventionen om biologisk mångfald.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna.

Handel med hotade arter och övriga artskyddsfrågor

Den illegala världshandeln med hotade djur och växter är mycket omfattande och omsätter miljardbelopp årligen. Cites reglerar internationell handel med sådana djur och växter som riskerar att utrotas på grund av internationell

handel. Reglerna innebär att all import, export, återexport m.m. av arter som omfattas av konventionen måste godkännas genom ett licenssystem. Handeln ska vara laglig, hållbar och spårbar.

Konventionen omfattar ca 6 000 djurarter och ca 33 000 växtarter och förtecknas i tre olika bilagor som ger olika starkt skydd beroende på hur hotad arten är på grund av handeln. När det gäller handel med haj behövs det tillstånd för flera arter, t.ex. vithaj, valhaj, rävhaj, silkeshaj, sillhaj och tre olika arter av hammarhaj. Det krävs tillstånd för alla sorters föremål och produkter och livsmedel där det ingår hajarter som omfattas av reglerna. Tillstånd krävs även om det bara är en enstaka hajtand.

Vid Cites partsmöte i november 2022, Cites COP19, beslutades att den internationella handeln med delar från gråhajar ska regleras. Konventionens parter antog Panamas förslag att lista hela familjen gråhajar vilken omfattar mer än 50 arter. Listningen innebär att handeln med fenor, kött och andra delar från gråhajar kommer att regleras.

Artskyddsutredningens uppdrag (dir. 2020:58) omfattade bl.a. att se över de regler som gäller för handel med samt innehav och transport av hotade arter i Sverige för att identifiera hur genomförandet av Sveriges internationella förpliktelser på området kan stramas åt och göras mer effektivt. Vid översynen skulle bl.a. Jordbruksverkets förslag som nämnts ovan övervägas. I Artskyddsutredningens betänkande (SOU 2021:51) föreslås att Naturvårdsverket ska få i uppdrag att ta fram och på sin webbplats tillgängliggöra tydlig samlad information om vad bl.a. Citeslistning innebär. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

I juni 2022 fick en särskild utredare i uppdrag att se över sanktionssystemet i miljöbalken och hur miljöbrottsbekämpningen kan stärkas (M 2022:69). Specifikt i fråga om artskyddsbrott skulle utredaren bl.a. utreda om kostnaderna för beslag av levande djur ska kunna falla på den tilltalade vid en fällande dom. Utredningen redovisades i februari 2025 (SOU 2025:14). Utredningen bedömer att det finns behov av strängare straff för brottslighet inom bl.a. handeln med vilda djur och växter. Skärpningen bör ske genom skärpta straffskalor för uppsåtligt artskyddsbrott. Samtidigt bör bestämmelserna ses över för att säkerställa att de effektivt och rättssäkert träffar brottsligheten i fråga. Betänkandets bereds inom Regeringskansliet.

I fråga om misstänkt illegal jakt på varg kan följande noteras. Vargen är fridlyst och får liksom de andra stora rovdjuren endast jagas under strikt kontrollerade former. Länsstyrelsens roll i jakt- och viltfrågor är bl.a. att leda den regionala förvaltningen av de stora rovdjuren, att informera jägare och markägare, registrera jaktområden, tilldela licenser och samla in och sammanställa statistik över skjutet vilt. I 43–45 §§ jaktlagen (1987:259) finns bestämmelser om straff för olika överträdelser av jaktlagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. I jaktlagen finns också bestämmelser om försök och förberedelse till jaktbrott. Enligt 26 kap. 2 § miljöbalken ska tillsynsmyndigheten anmäla överträdelser av bestämmelser i balken eller i

föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten, om det finns anledning att anta att ett brott begåtts.

Som svar på interpellation 2022/23:174 anförde miljö- och klimatminister Romina Pourmokhtari (L) den 31 mars 2023 bl.a. följande:

Det pågår flera initiativ för att stärka regelverket kring utrotningshotade och fridlysta arter. Bland annat finns förslag i betänkandet Skydd av arter - vårt gemensamma ansvar (SOU 2021:51) som har remitterats och som nu bereds inom Regeringskansliet. En annan fråga, som för närvarande utreds i Miljöstraffrättsutredningen, dir. 2022:69, rör misstänkta artskyddsbrott som avser illegal handel med levande djur där djur behöver tas i beslag. [...]

Om inte annat tyder både utredningen och annat som är framlagt inom detta område på att vi är flera som har identifierat att det finns ett behov av en utveckling kring hur vi hanterar särskilt utsatta arter som behöver ett ytterligare skydd. Det kan därför säkert ske en utveckling inom detta område, och vi tittar just nu på de förslag som har kommit i betänkandet. Men vi ser också fram emot de förslag som ska redovisas i december 2023 i utredningen om just miljöstraffsrätt.

Utifrån detta hoppas vi att bl.a. utredningen kan innehålla förslag om hur vi ska förebygga, upptäcka, utreda och lagföra dessa överträdelser på ett bättre sätt, för det finns sannerligen ett sådant behov.

Utskottet har behandlat förslag i motioner om handel med hotade arter tidigare under mandatperioden. I betänkande 2022/23: MJU17 Naturvård och biologisk mångfald anförde utskottet bl.a. följande (s. 75):

Utskottet konstaterar att både den nuvarande och den förra regeringen tydliggjort vikten av att aktivt motverka artutrotningen både globalt och i Sverige genom bevarande av särskilt känsliga arter och naturmiljöer. Utskottet anser att Artskyddsutredningen och Miljöstraffrättsutredningen vittnar om den prioritet som frågan tillskrivs. Utskottet noterar särskilt att det i den senare utredningen ingår förslag om hur myndigheterna på ett bättre sätt kan förebygga, upptäcka, utreda och lagföra överträdelser, bl.a. i fråga om artskydds brott. Utskottet kommer att noga följa beredningen av dessa förslag.

I avvaktan på resultaten av det arbete som pågår avstyrker utskottet motionerna.

Utskottets ställningstagande

Vargens skyddsstatus

Konflikterna mellan människor och varg måste tas på allvar. Utskottet har därför under flera års tid efterfrågat åtgärder för att dels öka handlingsutrymmet inom vargförvaltningen, dels förändra vargens skyddsstatus. Utskottet påminner om att den ständiga kommittén för Bernkonventionen i december 2024 antog EU:s förslag om att ändra vargens skyddsstatus från strängt skyddad till skyddad. Kommissionen presenterade därefter ett förslag till nödvändiga följdåtgärder av EU-rätten. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att EU:s lagstiftare helt nyligen har antagit förslaget till ändringsdirektiv.

Därmed är de förslag som väckts i motioner om ändring av vargens skyddsstatus redan tillgodosedda. Motionerna 2024/25:1396 (SD) yrkande 3, 2024/25:2910 (M) och 2024/25:3108 (S) yrkande 64 avstyrks.

Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige

För att uppnå en fungerande samexistens mellan människor och varg krävs det att rovdjurspolitiken bättre balanserar olika sociala, ekonomiska och ekologiska intressen, och vargpopulationens referensvärde bör därför ligga i det nedre spannet om 170 individer. Riksdagen har tydliggjort sin ståndpunkt i denna fråga.

Utskottet konstaterar att regeringen arbetar mycket aktivt för att tillmötesgå riksdagens tillkännagivande om vargstammens referensvärde. Naturvårdsverket har nyligen lämnat förslag på ytterligare förvaltningsåtgärder för att vargstammen ska bibehålla en gynnsam bevarandestatus vid ett referensvärde på 170 individer. Utskottet noterar att regeringen dessutom utreder hur en utökad jakt ska kunna fortsätta när ett nytt referensvärde väl är på plats. Således bedömer utskottet att motionsförslagen om att begränsa vargstammens storlek redan är omhändertagna. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2024/25:838 (S), 2024/25:1396 (SD) yrkandena 4 och 5, 2024/25:1566 (C) yrkande 2, 2024/25:1647 (S), 2024/25:2696 (M), 2024/25:2807 (M), 2024/25:2953 (C) yrkande 37 och 2024/25:3108 (S) yrkande 62.

Till följd av utskottets mycket tydliga uppfattning i denna fråga avstyrks förslaget om att lägga om Sveriges vargpolitik så att vargstammen i stället växer. Utskottet avstyrker således motion 2024/25:1748 (MP).

Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven

I likhet med motionärerna anser utskottet att det finns problem med dagens utformning och tillämpning av artskyddsregelverket. När det gäller det EU-gemensamma regelverket ser utskottet positivt på regeringens ansträngningar att i relevanta forum verka för en uppdatering av dessa regler, t.ex. när det gäller vargens skyddsstatus. När det gäller det nationella genomförandet av direktiven vill utskottet lyfta fram att det har gjorts en genomgripande analys av artskyddsförordningen. I Artskyddsutredningens betänkande finns det flera förslag för att göra artskyddet mer tillämbart, effektivt och rättssäkert. Utskottet tar fasta på att regeringen bereder förslagen och överväger behovet av att se över tillämpliga bestämmelser i miljöbalken. Utskottet vill se ett regelverk som är tydligt för markägare och andra berörda och som samtidigt ger ett effektivt artskydd, och bedömer att regeringen redan arbetar enligt denna målsättning.

Utskottet ser därmed inget skäl att förorda något av de förslag som väckts i motionerna 2024/25:681 (SD) yrkande 3, 2024/25:1369 (SD) yrkandena 17 och 18, 2024/25:1370 (SD) yrkande 46, 2024/25:1371 (SD) yrkande 12, 2024/25:1396 (SD) yrkandena 1, 2 och 15 samt 2024/25:2953 (C) yrkande 36. Yrkandena avstyrks.

Rödlistade arter, utdöda arter och återintroducering

Utskottet vill även detta år poängtera att arbetet med att sätta ut och återintroducera utdöda arter i mångt och mycket är i ett undersökande skede. Det finns därför goda skäl att inrikta arbetet på att stärka förutsättningarna för biologisk mångfald på en mer övergripande nivå och därigenom förhindra att ytterligare arter dör ut. I detta avseende hänvisar utskottet till de åtgärdsplaner som ansvariga myndigheter tar fram samt till det arbete som pågår med att genomföra CBD.

När det gäller systemet med rödlistning vill utskottet upprepa sitt tidigare uttalande även i denna fråga; rödlistan i sig är inte en prioritering av vilka arter som ska beaktas inom naturvården. Rödlistan och dess kategorier är snarare ett av flera verktyg inom naturvården vid t.ex. bedömningen av konsekvenser av planerad exploatering. Utskottet vill även påminna om Artskyddsutredningens förslag och bedömningar som syftar till att göra artskyddet mer effektivt och rättssäkert.

Mot bakgrund av det som anförs ovan finns det i utskottet inte stöd för de förslag som presenteras i motionerna 2024/25:623 (MP) yrkandena 1 och 2, 2024/25:1027 (C), 2024/25:1297 (SD), 2024/25:1370 (SD) yrkande 42 och 2024/25:1371 (SD) yrkande 4. Motionsyrkandena avstyrks.

Handel med hotade arter och övriga artskyddsfrågor

Liksom tidigare år konstaterar utskottet att både den nuvarande och den förra regeringen tydliggjort vikten av att aktivt motverka artutrotningen både globalt och i Sverige genom bevarande av särskilt känsliga arter och naturmiljöer. Artskyddsutredningen och Miljöstraffrättsutredningen vittnar om den prioritet som frågan tillskrivs. Utskottet noterar särskilt att det i den senare utredningen lämnas förslag om hur myndigheterna på ett bättre sätt kan förebygga, upptäcka, utreda och lagföra överträdelser, bl.a. artskyddsbrott. Utredningarnas förslag bereds inom Regeringskansliet. I avvaktan på resultatet av det arbete som pågår anser utskottet att motionerna 2024/25:1369 (SD) yrkande 53, 2024/25:1395 (SD) yrkande 30 och 2024/25:2813 (M) kan lämnas utan vidare åtgärd. Motionsyrkandena avstyrks.

Invasiva främmande arter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om myndigheternas insatser mot invasiva främmande arter, åtgärder på kommunal och lokal nivå samt artspecifika åtgärder.

Jämför reservation 48 (S), 49 (V, MP), 50 (C), 51 (SD) och 52 (S) samt särskilt yttrande 2 (SD).

Motionerna

Myndigheternas insatser mot invasiva främmande arter

I kommittémotion 2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 67 framhålls vikten av att regeringen stärker arbetet med att bekämpa invasiva främmande arter samt med att beteckna nya sådana arter. Invasiva främmande arter riskerar att få allvarliga konsekvenser för våra ekosystem. Enligt motionärerna är det viktigt att stärka bekämpningen, öka medvetenheten i samhället samt utöka beteckningen över invasiva arter.

Enligt kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 21 bör regeringen utreda effekterna på biologisk mångfald och de areella näringarna av invasiva arter och om regler och åtgärder är tillräckliga. Det är viktigt att noga följa utvecklingen för att se om regler och åtgärder är tillräckliga för att minska arternas införsel och spridning. I yrkande 22 uppmanas regeringen att också öka de nuvarande insatserna för att bekämpa invasiva arter. Insatserna bör öka redan innan utredningarna är färdiga. Som ett led i detta arbete ska regeringen enligt yrkande 23 förtydliga i regleringsbrev, budgetdokument eller andra styrmedel att myndigheter ska prioritera bekämpningen av invasiva arter. Med samma motivering anfördes det i kommittémotion 2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkande 27 att regeringen behöver utöka bekämpningen av invasiva arter. Motionärerna framhåller att de nya djuren i den svenska faunan hotar den ekologiska balansen.

I kommittémotion 2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 11 framhålls behovet av en kunskapsbaserad strategi för att bekämpa invasiva främmande arter. Åtgärdsarbetet mot invasiva arter behöver prioriteras och växlas upp men det saknas en grundläggande förteckning över invasiva främmande arter och deras utbredning och det är heller inte tillräckligt utrett vilka metoder som är mest effektiva för bekämpning. Motionärerna tillägger i yrkande 12 att regeringen också behöver utveckla fler angreppssätt och tänka nytt kring bekämpning av invasiva främmande arter.

I partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 101 framhålls vikten av att berörda myndigheter skyndsamt tar fram hanteringsåtgärder för samtliga EU-listade arter med konstaterat stor spridning. Miljö-

partiet beklagar bl.a. att ansvarsfördelningen mellan olika aktörers skyldigheter och ansvar fortfarande är oklart, och de framhåller att mer behöver göras för att inte tappa styrfart i åtgärdsarbetet.

Kommunalt och lokalt åtgärdsarbete

I kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 24 uppmanas regeringen att skapa möjligheter för byalag och andra lokala föreningar som samlar bygden att söka medel för gemensam bekämpning av invasiva arter. Det ger dessutom lokalbefolkningen medbestämmande i bekämpningen.

I kommittémotion 2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 32 framhålls vikten av att regeringen verkar för en ökad kunskaps-spridning om invasiva arter och hur spridningen av dessa kan minimeras. Enligt motionärerna är det viktigt att öka allmänhetens, och då främst båt-ägares, kunskaper om hur man minimerar riskerna för spridning av invasiva arter. Motionärerna föreslår bl.a. informationsskyltar vid båtrampen.

Även i motion 2024/25:769 av Peter Hedberg och Anna-Belle Strömberg (båda S) uppmanas regeringen att verka för en ökad kunskap hos fastighets-ägare och allmänheten om invasiva främmande arter. I motion 2024/25:991 av Rickard Nordin (C) uppmanas regeringen att stärka arbetet för utrotande av invasiva arter genom att ge fler uppdrag till fristående organisationer. Motionären framhåller bl.a. det uppdrag som getts till Svenska Jägareförbundet att bekämpa mårddunden.

Artspecifika frågor

I kommittémotion 2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 68 uppmanas regeringen att stärka bekämpningen av översvämningsmyggor. Besvären med översvämningsmyggor gör det svårt att bo och verka i vissa områden, och motionärerna beklagar att regeringen tilldelat länsstyrelserna för lite medel för bekämpningsarbetet. Den otillräckliga finansieringen och bristen på bekämpningsmedel gör situationen ohållbar.

Även i motion 2024/25:2322 av Sanne Lennström m.fl. (S) yrkande 1 framhålls behovet av att regeringen ser över en plan för ett långsiktigt samarbete mellan relevanta aktörer för att skapa en gemensam strategi för bekämpning av översvämningsmyggor på drabbade platser. Motionärerna tillägger i yrkande 2 att regeringen även behöver se över behovet av att ge långsiktiga och flexibla tillstånd för bekämpning av översvämningsmyggor som inte begränsar sig till tidigare förekomst av larver utan tar hänsyn till framtida risk för förekomst. Också i motionerna 2024/25:1026 av Anders W Jonsson och Catarina Deremar (båda C) och 2024/25:2097 av Lars Beckman (M) framhålls behovet av en långsiktigt hållbar lösning för myggbekämpningen i området kring nedre Dalälven och andra liknande drabbade områden runt om i landet.

Åtgärder för att bekämpa vissa ytterligare specifika arter, bl.a. mördarnigeln, sjögull, parkslide, stånds och renkavle presenteras i motionerna

2024/25:1887 av Anne-Li Sjölund (C), 2024/25:2316 av Åsa Eriksson m.fl. (S), 2024/25:954 av Mikael Larsson och Stina Larsson (båda C) och 2024/25:27 av Magnus Jacobsson (KD).

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Myndigheternas insatser mot invasiva främmande arter

Rättslig reglering och myndigheternas ansvarsfördelning

Utgångspunkten för regleringen av invasiva främmande arter är Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter (nedan EU-förordningen) som trädde i kraft 2015. Förordningen syftar till att förebygga, minimera och mildra invasiva främmande arters negativa effekter på den biologiska mångfalden. En invasiv främmande art är enligt förordningens definition en främmande art vars introduktion eller spridning har konstaterats hota eller inverka negativt på den biologiska mångfalden och relaterade ekosystemtjänster. EU-förordningen gäller arter som är upptagna i unionsförteckningen över invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Enligt förordningen är det förbjudet att hålla, föda upp, transportera och använda invasiva främmande arter av unionsbetydelse i unionen samt att föra in sådana arter till unionen. Syftet med EU-förordningen är att så långt som möjligt hindra att invasiva främmande arter kommer in i EU och att bekämpa de arter som redan finns.

Kommissionen har i genomförandeförordning (EU) 2016/1141 tagit fram en förteckning över invasiva främmande arter av unionsbetydelse (unionsförteckningen). Förteckningen uppdaterades senast i juli 2022. Totalt omfattar den 88 arter, varav 47 djurarter och 41 växtarter.

Enligt EU-förordningen är det förbjudet att importera, sälja, odla, föda upp, transportera, använda, byta, släppa ut i naturen eller hålla levande exemplar av de arter som finns upptagna i unionsförteckningen över invasiva främmande arter. Det är inte heller tillåtet att låta dessa arter växa eller reproducera sig.

EU utfärdade i augusti 2018 en delegerad förordning, (EU) 2018/968, som beskriver hur en riskbedömning ska göras och vilka vetenskapliga krav som ställs för att en ny art ska kunna föreslås föras in i unionsförteckningen.

Den 1 januari 2019 trädde den svenska förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter i kraft. Förordningen beskriver ansvarsfördelningen mellan olika svenska myndigheter. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten samordnar arbetet med invasiva främmande arter i landet, vilket inkluderar att vägleda andra myndigheter och aktörer bl.a. om hur bestämmelserna ska tillämpas. Länsstyrelsen ansvarar bl.a. för att vidta snabba utrotningsåtgärder när en invasiv främmande art upptäcks, och Tullverket, Livsmedelsverket och Jordbruksverket ansvarar för gränskontroller. Skogsstyrelsen har ett särskilt ansvar för vissa skogsträdarter.

Som redovisas ovan lämnades betänkandet En ny nationell myndighet för viltförvaltning (SOU 2025:50) i april 2025. I betänkandet lämnas förslag om en ny myndighet, Viltförvaltningsmyndigheten, som ska ta över arbetet med invasiva främmande arter av däggdjur och fåglar. Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Nationell förteckning över invasiva främmande arter

EU-förordningen ger medlemsstaterna möjlighet att upprätta egna förteckningar med arter av nationell betydelse (artikel 12). I den svenska förordningen finns bestämmelser om processerna för att ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter av betydelse för Sverige. Syftet med en nationell förteckning är främst att aktivt förhindra introduktion, etablering och spridning av invasiva främmande arter som är problematiska ur ett svenskt perspektiv men som inte finns med på EU:s förteckning. Att en art är upptagen på en nationell förteckning möjliggör t.ex. att införa tydliga förbud och utforma system för tillsyn; det ger markägare ett ansvar och ger tillsynsmyndigheterna möjlighet till markåtkomst.

Riksrevisionen granskade statens insatser mot invasiva främmande arter under 2022 (RiR 2022:12). Riksrevisionen påtalade då att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ännu inte föreslagit någon nationell förteckning över vilka sådana invasiva främmande arter som bör prioriteras för bekämpning. Enligt Riksrevisionen innebär detta att det fortfarande är oklart vilka arter, utöver de EU-listade, som är mest angelägna att bekämpa i Sverige.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten lämnade ett förslag till nationell förteckning till regeringen i juni 2023. Grunden till urvalet av arterna till den nationella förteckningen är SLU Artdatabankens riskklassificering, expertutlåtanden, ekosystemtjänstanalyser, samhällsekonomiska analyser samt synpunkter från berörda myndigheter och olika organisationer. Ytterligare arter kan föras in i den nationella förteckningen efter hand.

Förslaget innebär att de arter som hamnar i den nationella förteckningen som huvudregel ska regleras på samma sätt som arter i EU-förteckningen. För majoriteten av arter föreslår myndigheterna utrotningsåtgärder. Ett antal av arterna är så pass spridda att de inte går att utrota helt utan i stället kommer att hanteras genom länsvisa program där bekämpningsmålen beror på hur spridda de är. I förslaget ansvarar Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket för föreskrifter, hanteringsprogram och tillsynsvägledning för sina respektive ansvarsarter. Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn, beslut och åtgärder på allmän mark. Fastighetsägaren är generellt ansvarig för åtgärder på den egna fastigheten. Förutom arter till en nationell förteckning föreslår myndigheterna även nödvändiga författningsändringar.

Mot bakgrund av de remissvar som lämnats har regeringen tagit fram ett förslag till ny förordning om invasiva främmande arter. Den föreslagna nya förordningen om invasiva främmande arter innehåller dels kompletterande bestämmelser till EU-förordningen och unionsförteckningen, dels bestämmelser som rör de arter som omfattas av den nationella förteckning som anges i

bilaga 1 till förordningen. Eftersom införandet av en nationell förteckning förutsätter ett stort antal nya bestämmelser och ändringar i befintlig reglering föreslås att förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter upphävs och en ny förordning om invasiva främmande arter antas. Den 16 maj 2025 remitterades författningsförslaget tillsammans med förslag om följdändringar i avfallsförordningen (2020:614).

Regeringen har aviserat ett förslag till ändrade bestämmelser till följd av en nationell förteckning över invasiva främmande arter. Propositionen är aviserad till hösten 2025.

När det gäller handlingsplaner ställer EU-förordningen (artikel 13) krav på medlemsstaterna att ta fram en handlingsplan för att även ta itu med oavsiktlig spridning av invasiva främmande arter. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har gemensamt tagit fram en sådan handlingsplan som bl.a. omfattar information till allmänheten, i synnerhet via intresseföreningar av olika slag, och till andra aktörer via branschorganisationer m.m. Myndigheterna anser även att branschregler kan vara bra verktyg för att minska risken för oavsiktlig spridning. Genom att visa på goda exempel kan man också öka medvetenheten och underlätta beteenden som inte riskerar att bidra till spridning av invasiva främmande arter. Åtgärderna påbörjades under 2019.

Budgetmedel

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20) föreslog regeringen en satsning på 50 miljoner kronor per år 2024–2026 för att förebygga och förhindra introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Den fleråriga satsningen syftar till att stärka statens förmåga att hantera de invasiva främmande arter som lever på land och det hot de utgör mot människors och djurs hälsa, jordbruksskördar, infrastruktur och skyddade arter. Arbetet med att bekämpa de invasiva främmande arterna kommer bl.a. att ligga i att stärka koordineringen av nationella insatser och vägledning, öka de bekämpningsåtgärder som beslutats regionalt och ta fram kommunikationsinsatser som ökar allmänhetens kännedom om nya och etablerade invasiva främmande arter. Riksdagen biföll regeringens förslag.

Som redovisas ovan innebär budgetpropositionen för 2025 en satsning på miljöåtgärder som ska den stärka biologiska mångfalden, bl.a. när det gäller att bekämpa invasiva främmande arter. Regeringen satsar 10 miljoner kronor 2025 på Havs- och vattenmyndighetens arbete för åtgärder för att bekämpa invasiva främmande arter i vattenmiljöer. Satsningen är flerårig. Riksdagen biföll regeringens förslag.

I vårandringsbudgeten för 2025 (prop. 2024/25:99) föreslår regeringen en förstärkning av insatserna mot invasiva främmande arter, bl.a. stenmård, med 3 miljoner kronor. Förstärkningen gäller för insatser under budgetåret 2025. Riksdagen tar ställning till regeringens förslag i juni.

Tidigare behandling

Utskottet har behandlat förslag i motioner om statens insatser mot invasiva främmande arter tidigare under mandatperioden. I samband med utskottets

beredning av regeringens skrivelse om Riksrevisionens granskning anförde utskottet bl.a. följande (bet. 2022/23: MJU17 s. 117):

I likhet med regeringen instämmer utskottet i flera av de iakttagelser och rekommendationer som framförs i rapporten. Det behövs förbättringar för att insatserna ska bli mer effektiva. Utskottet påminner om att det sedan flera års tid pågår ett arbete inom Regeringskansliet och ansvariga myndigheter med att ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter och vad som bör gälla för dem. Utskottet tar fasta på att detta arbete nu är i sitt slutskede. Utskottet vill även framhålla att regeringen arbetar med att se över vilket ansvar statliga myndigheter bör ha för att kartlägga och rapportera förekomsten och utbredningen av invasiva främmande arter samt vidtagna åtgärder. Utskottet välkomnar att regeringen har för avsikt att se över hur uppföljningen av myndigheternas arbete med invasiva främmande arter kan utvecklas ytterligare för att de samlade insatsernas resultat ska kunna bedömas.

Kommunalt och lokalt åtgärdsarbete

När det gäller lokala och regionala åtgärder har kommunerna en viktig roll i att förhindra och bekämpa invasiva främmande arter. Kommunen är ansvarig för många parker och andra allmänna ytor och kan i den rollen förhindra att arter som är eller riskerar att bli invasiva planteras där. Invasiva främmande arter kan förekomma inom verksamheter som omfattas av kommunal tillsyn, t.ex. avfallshanteringen lokalt, livsmedel, växtskydd och växtnäring. Om verksamheten hanterar invasiva främmande arter ingår det i kommunens tillsyn att se till att den hanteringen är lagenlig. Parallellt gäller länsstyrelsens tillsynsansvar i fråga om EU-förordningen. Inom dessa områden är det viktigt att kommunen och länsstyrelsen samverkar och att kommunen informerar den ansvariga länsstyrelsen om den upptäcker överträdelser av förbuden i EU-förordningen. Samverkan med kommunerna kan handla om bl.a. informationsutbyte, expertstöd och gemensamma tillsynsbesök. Tillsynen av förbuden i EU-förordningen kan också överlåtas till kommunen, t.ex. för ett visst tillsynsobjekt. Om tillsyn delegeras till kommunen får kommunfullmäktige meddela föreskrifter om avgifter för tillsyn.

I sin granskningsrapport lyfter Riksrevisionen (RiR 2022:12) fram att det finns otydligheter i kommunernas ansvar för att kartlägga förekomster och utbredning av invasiva främmande arter, vilket bl.a. har sin grund i att 19 § i den nationella förordningen är otydlig.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten driver och samordnar årligen en informationsinsats riktad till allmänheten. Syftet är att öka kunskap och engagemang kring problemet med invasiva främmande växter och djur för att motivera privatpersoner att hjälpa till att förebygga och hindra spridning av dem. Enligt Naturvårdsverket hjälps en rad olika organisationer (intresse-, bransch- och miljöorganisationer m.fl.) åt att sprida information. År 2022 var 88 organisationer med och spred kunskap om invasiva främmande arter. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten tar fram budskap och kommunikationsmaterial.

Myndigheterna tar även fram material för att uppmuntra privatpersoner att gå samman med grannar och anordna en gemensam bekämpningsinsats. I denna del kan Naturskyddsföreningen anordna bekämpningsaktiviteter. Ett exempel är Naturskyddsföreningen i Borås som i mars 2022 anordnade ett informationsmöte om invasiva växtarter för allmänheten. Länsstyrelsen Västra Götaland, Borås stads miljöförvaltning och Trafikverket medverkade. Riksrevisionen bedömer att myndigheterna har prioriterat att arbeta med information till allmänheten medan den konkreta vägledningen till vissa berörda aktörer varit mer begränsad. Myndigheternas informationssatsningar har nått ut till många och har ökat allmänhetens kännedom om invasiva främmande arter. Däremot förefaller inte allmänhetens kunskap om hur arterna ska hanteras ännu ha ökat lika mycket.

Som redovisas ovan föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2024 en flerårig satsning på arbetet med att bekämpa invasiva främmande arter. Syftet är att stärka statens förmåga att hantera de invasiva främmande arter som lever på land och det hot de utgör mot bl.a. människors och djurs hälsa. Arbetet med att bekämpa de invasiva främmande arterna kommer bl.a. att ligga i att öka de bekämpningsåtgärder som beslutats regionalt och ta fram kommunikationsinsatser som innebär ökad kännedom hos allmänheten om nya och etablerade invasiva främmande arter. Riksdagen biföll regeringens förslag.

Artspecifika frågor

Som redovisas ovan har Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten lämnat ett förslag till nationell förteckning över invasiva främmande arter. Regeringen har nyligen remitterat ett författningsförslag som innehåller en sådan förteckning. Bland annat parkslide och sjögull finns med på den föreslagna förteckningen. Mördarsnigeln omfattas inte av någon lagstiftning om invasiva främmande arter.

När det gäller översvämningsmygg förekommer detta framför allt vid området kring nedre Dalälven. Bekämpningen omfattar bl.a. planering, inköp av bekämpningsmedel, inventering av mygg och bekämpningsinsatser med helikopter. I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 1) framhåller regeringen att massförekomst av översvämningsmygg behöver begränsas och att det är viktigt att förbättra situationen för människor som bor och verkar i drabbade områden, liksom husdjur och lantbrukets djur. Regeringen föreslår därför en permanent förstärkning om 10 miljoner kronor per år för åtgärder som begränsar massförekomst av översvämningsmyggor. Med denna permanenta förstärkning på 10 miljoner kronor avser regeringen att totalt satsa 15,4 miljoner kronor för att begränsa massförekomst av översvämningsmygg. Statlig finansiering ska dock även fortsättningsvis vara ett komplement till lokal och regional finansiering. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del.

Det biologiska bekämpningsmedlet BTI verkar mot mygg genom att döda mygglarverna. I Sverige har BTI använts vid nedre Dalälven sedan 2002 för

att bekämpa stickmyggor av arten vårsvämmygga som periodvis kan förekomma i extrema mängder. Under 2023 presenterade Formas en kunskaps-sammanställning om effekterna av biologisk myggbekämpning med bekämpningsmedlet BTI på ekosystem (rapport F2:2023). Formas framhåller att bekämpningsprogrammet har varit effektivt i att reducera mängden mygg, inte bara när det gäller frekvensen av år med stora utbrott, utan det har möjligen också lett till en långsiktigt nedåtgående trend i hur stora myggförekomsterna är under år med utbrott.

Myndigheten framhåller vidare att jämfört med många kemiska bekämpningsmedel har BTI en liten eller ingen direkt effekt på andra organismer än de insekter som man vill bekämpa. Uppkomsten och individrikedomen av fjädermyggor påverkas negativt där stickmyggor bekämpas med BTI, men storleken på effekter varierar och långtidseffekterna är inte klarlagda. Myndigheten bedömer avslutningsvis att bekämpning med BTI är samhällsekonomiskt lönsamt, men för ett säkrare underlag i enskilda fall behövs genomtänkta övervakningsprogram där platsspecifika effekter och eventuella miljöskadekostnader kan utvärderas.

Utskottets ställningstagande

Myndigheternas insatser mot invasiva främmande arter

Utskottet ser mycket positivt på att regeringens insatser mot invasiva främmande arter har växlats upp avsevärt under senare år. Regeringens fleråriga satsning stärker statens förmåga att hantera invasiva främmande arter och det hot som de utgör mot människors och djurs hälsa, jordbruksskördar, infrastruktur och skyddade arter. Arbetet med att bekämpa de invasiva främmande arterna ligger bl.a. i att stärka koordineringen av nationella insatser och vägledning, öka de bekämpningsåtgärder som beslutats regionalt och ta fram kommunikationsinsatser som innebär ökad kännedom hos allmänheten om nya och etablerade invasiva främmande arter. Utskottet påminner också om att regeringen lämnat förslag till riksdagen om en förstärkning av insatserna mot invasiva främmande arter, bl.a. stenmård, under budgetåret 2025. När det gäller de ansvariga myndigheternas organisering och ansvarsfördelning påminner utskottet om att regeringen dels nyligen remitterat ett förslag till en ny förordning om invasiva främmande arter, dels aviserat en proposition till hösten 2025.

Utskottet bedömer att regeringen därmed redan bedriver ett aktivt arbete med att förebygga och förhindra introduktion och spridning av invasiva främmande arter och ser därför inget skäl att förorda något av de förslag som väckts i motionerna 2024/25:1395 (SD) yrkandena 21–23, 2024/25:1396 (SD) yrkande 27, 2024/25:2485 (C) yrkandena 11 och 12, 2024/25:3037 (MP) yrkande 101 och 2024/25:3109 (S) yrkande 67. Motionsyrkandena avstyrks.

Kommunalt och lokalt åtgärdsarbete

När det gäller kommunalt och lokalt åtgärdsarbete vill utskottet även detta år påminna om att EU-förordningen om invasiva främmande arter är direkt tillämplig inom EU. Förordningen, och unionsförteckningen som beslutats med stöd av förordningen, gäller således för alla i Sverige, såväl kommuner som enskilda personer, som äger eller förvaltar mark. Dessa aktörer har därmed ett egenintresse av att kartlägga förekomsten av invasiva främmande arter på den egna marken och att göra adekvata bekämpningsinsatser. Utskottet påminner också om att regeringens fleråriga satsning på att bekämpa invasiva främmande arter bl.a. inriktas på regionala bekämpningsåtgärder och på att ta fram kommunikationsinsatser för att öka allmänhetens kännedom om nya och etablerade invasiva främmande arter.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2024/25:769 (S), 2024/25:991 (C), 2024/25:1372 (SD) yrkande 32 och 2024/25:1395 (SD) yrkande 24.

Artspecifika frågor

I likhet med motionärerna anser utskottet att det är mycket angeläget att begränsa massförekomsten av översvämningsmygg och därigenom förbättra situationen för människor som bor och verkar i drabbade områden, liksom för husdjur och lantbrukets djur. Utskottet påminner om de medel som riksdagen anvisat till länsstyrelsernas åtgärder i denna del; för 2025 biföll riksdagen en permanent förstärkning för åtgärder som begränsar massförekomst av översvämningsmyggor. Pengarna kan t.ex. gå till bekämpningsmedel som sedan många år används i bl.a. området kring nedre Dalälven.

När det gäller övriga artspecifika åtgärder hänvisar utskottet även i detta avseende till att regeringen remitterat ett förslag till ny förordning om invasiva främmande arter inklusive nationell förteckning över invasiva främmande arter. Utskottet påminner också om att regeringen aviserat en proposition med förslag till ändrade bestämmelser till följd av den nationella förteckningen. Utskottet ser ingen anledning att föregå frågans beredning.

Därmed anser utskottet att motionsyrkandena om olika artspecifika insatser inte bör leda till något initiativ från riksdagens sida. Således avstyrks även motionerna 2024/25:27 (KD), 2024/25:954 (C), 2024/25:1026 (C), 2024/25:1887 (C), 2024/25:2097 (M), 2024/25:2316 (S), 2024/25:2322 (S) yrkandena 1 och 2 samt 2024/25:3109 (S) yrkande 68.

Sanering av förorenade områden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om det nationella arbetet med efterbehandling av förorenade sediment samt omhändertagandet av miljöfarliga vrak och dumpade stridsmedel.

Jämför reservation 53 (S), 54 (V, MP), 55 (C) och 56 (SD).

Motionerna

Det nationella arbetet med efterbehandling av förorenade sediment

I kommittémotion 2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 24 uppmanas regeringen att överväga bestämmelser som gör det möjligt att finansiera och planera för framtida restaurering av de områden som blivit påverkade av gruvverksamheten. Motionärerna efterfrågar ett system där företagen redan från början planerar för och finansierar den framtida restaureringen av de påverkade naturområdena. Motionärerna tillägger i yrkande 69 att det även är viktigt att säkerställa ett effektivt återställande av förorenade områden där förorenaren har betalningsansvaret. Regeringen bör tillsätta en utredning för att se hur man kan säkerställa att principen om att förorenaren betalar följs för en effektiv och rättvis ansvarsfördelning.

Enligt kommittémotion 2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 6 behöver regeringen se över hur de mest kontaminerade vattentäkterna kan saneras från sitt förhöjda PFAS-innehåll. PFAS är en av vår tids stora miljö- och hälsoutmaningar och därför är det väldigt angeläget att minska förekomsten av PFAS i alla delar av samhället. Detta blir också ännu mer betydelsefullt när tillgången till dricksvatten blir en akutare fråga till följd av klimatförändringarna och beredskapsskäl generellt.

Även i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 131 framhålls vikten av att staten tar ett större ansvar för att skyndsamt sanera mark som förorenats av exempelvis PFAS. I dagsläget tar saneringsprocesser alldeles för lång tid och de präglas ofta av alldeles för små resurser. Motionärerna tillägger i yrkande 132 att regeringen även bör ta fram en finansierad nationell handlingsplan mot föroreningar i mark och i vatten. Enligt motionärerna saknar arbetet mot farliga kemikalier politiskt ledarskap som tydliggör en hög ambitionsnivå. För att arbetet ska ta fart krävs en betydande höjning av finansieringen och tydliga signaler från staten om en omfattande uppskalning av arbetet. Samma förslag presenteras i kommittémotion 2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 7 och 11.

Enligt motionerna 2024/25:2083 av Lars Beckman (M) och 2024/25:2528 av Jörgen Berglund (M) behöver regeringen vidta åtgärder för att komma till rätta med problemen med gifttunnorna i Östersjön.

Sanering av miljöfarliga vrak och dumpade stridsmedel

I kommittémotion 2024/25:1394 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 11 föreslås att regeringen utreder sanering av Västerhavet och Östersjön från kemiska stridsmedel och ammunition. Detta är en fråga som sträcker sig över nationsgränser och de stater som dumpade dessa miljögifter har inte tagit sitt ansvar för sina handlingar. Motionärerna uppmanar regeringen att snarast lyfta denna fråga både nationellt och på EU-nivå.

Kompletterande uppgifter och tidigare beredning

Det nationella arbetet med efterbehandling av förorenade sediment

De flesta förorenade områden i Sverige har uppkommit under de senaste 100 åren som en följd av den ökade industriella verksamheten och det ökade behovet av avfallsdeponering. Mark kan t.ex. ha förorenats av spill eller läckage från förvaringscisterner, spill vid impregnering eller ytbehandling, kvittblivning av restprodukter vid gruvbrytning eller i samband med annan industriell verksamhet.

I den nationella databasen över förorenade områden (EBH-stödet) fanns det i januari 2025 ca 86 000 registrerade objekt som är eller misstänks vara mer eller mindre förorenade. Av dessa tillhör drygt 1 100 objekt riskklass 1 (mycket stor risk för människors hälsa och miljön) och drygt 8 500 objekt bedöms tillhöra riskklass 2 (stor risk för människors hälsa och miljön). Jämfört med 2023 har det bara skett marginella ändringar i antalen inom respektive riskklass.

När det gäller ansvaret för att efterbehandla förorenade områden är huvudregeln i miljöbalken att det är den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som orsakat en förorening som bär ansvaret. Med utgångspunkt i miljöbalkens allmänna hänsynsregler (se 2 kap. 8 §) ansvarar verksamhetsutövaren för att skadan eller olägenheten avhjälpas i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap. miljöbalken. Ansvaret gäller till dess att skadan eller olägenheten upphört. 10 kap. miljöbalken är tillämpligt på mark- och vattenområden, inklusive grundvatten, samt byggnader och anläggningar som är så pass förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön (10 kap. 1 §).

Den statliga finansieringen av arbetet sker huvudsakligen via anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden inom utgiftsområde 20 och i viss utsträckning via vissa myndigheters förvaltningsanslag eller andra anslag som myndigheterna disponerar. Anslaget 1:4 finansierar insatser där det inte finns någon ansvarig som kan betala, eller där någon bara till en begränsad del kan hållas ansvarig för att betala. Naturvårdsverket ansvarar för nationell samordning och prioritering av avhjälpande av föroreningsskador, administrerar det statliga anslaget och fattar beslut om bidrag till utredningar och åtgärder med stöd av förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande. På regional nivå är det

länsstyrelserna som har det övergripande ansvaret, delar in områden i riskklasser och gör prioriteringar. För 2025 anslog riksdagen ca 1 miljard kronor för detta ändamål (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20, bet. 2024/25: MJU1, rskr. 2024/25:119).

Genom den statliga finansieringen för efterbehandling av förorenade områden ges möjlighet att arbeta för att åtgärda föroreningsskador och minska risken för människors hälsa och miljön. I budgetpropositionen för 2025 framhåller regeringen att ny och effektiv teknik är viktigt för att åtgärda föroreningar och att arbetet fortsätter med att på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt sanera de värst förorenade områdena. Detta skapar möjligheter till bostadsbyggande och annan användning av tidigare industrimark samtidigt som människors hälsa, dricksvatten och viktiga naturvärden skyddas. Vidare pekar regeringen på behovet av att åtgärda fler områden på land och i hav och vatten. Vid flera myndigheter i Sverige pågår därför ett omfattande arbete inom förorenade områden med allt från kunskapsuppbyggnad till faktiska åtgärder.

Naturvårdsverket har tagit fram en nationell plan för att se till att de statliga medlen från saneringsanslaget går till de nationellt mest prioriterade förorenade områden som utgör störst risk för människors hälsa och miljön. Målsättningen är att den nationella planen ska ge förståelse för och transparens i hur Naturvårdsverket prioriterar vid den nationella fördelningen från saneringsanslaget och översikt över fördelade medel över tid samt bidra till en tydlig dialog mellan Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Utgåva 4 av den nationella planen blev klar i mars 2024 och Naturvårdsverket arbetar nu med en större revidering av planen inför nästa utgåva.

I april 2025 lämnade Naturvårdsverket en lägesbeskrivning av arbetet med förorenade områden under 2024 (NV-07845-24). Naturvårdsverket redovisar att det vid flera myndigheter pågår ett omfattande arbete inom förorenade områden med allt från kunskapsuppbyggnad till faktiska åtgärder.

När det gäller myndigheternas arbete med förorenade sediment i allmänhet redovisar Naturvårdsverket att arbetet med att undersöka sediment har intensifierats över hela landet under 2024. Resultaten av dessa undersökningar bidrar till en bättre bild av föroreningarnas förekomst och förståelse för hur föroreningar sprider sig och varifrån de kommer. Utifrån resultaten återstår nu ett stort och utmanande arbete med att komma vidare till faktiska åtgärder för att minska risken för människors hälsa och miljön.

Under 2024 fördelade Naturvårdsverket 75 procent av tillgängligt anslag, vilket kan jämföras med 2023 då 58 procent fördelades. Under 2024 pågick 90 åtgärder som finansierades med det statliga anslaget, vilket är 1 mer än 2023. Myndigheten framhåller att en stabil anslagsnivå och ett tillräckligt bemyndigande för att kunna planera även större framtida arbeten utgör viktiga förutsättningar för ett framgångsrikt arbete med efterbehandling av förorenade områden. Projekt som tidigare stannat av i utrednings- och åtgärdsförberedelsefasen har nu kommit in i efterbehandlingsåtgärd.

Specifikt i fråga om arbetet med PFAS-förorenade områden redovisas att myndigheten under 2022–2024 arbetade med att utveckla och stärka den

nationella samordningen och vägledningen och styra arbetet framåt. Uppdraget, som kallas RUPFO, har förlängts till 2025. Parallellt pågår ett stort kartläggningsarbete där potentiellt PFAS-förorenade områden identifieras. Kartläggningen är en förutsättning för att sedan kunna prioritera insatser till de områden som innebär störst risk för människors hälsa och miljön. Länsstyrelserna är särskilt utpekade i uppdraget, men även andra berörda myndigheter bidrar i arbetet. I regleringsbrevet från 2023 och framåt för dels Naturvårdsverket, dels länsstyrelserna anges nya rapporteringskrav för inventering av sediment och PFAS-förorenade områden.

Naturvårdsverket leder projektet inom RUPFO och uppdraget genomförs i samverkan med andra berörda statliga myndigheter och aktörer. Under 2024 fortsatte Naturvårdsverket att bygga upp samverkan inom uppdraget, vilket skapat förutsättningar för att jobba mer effektivt med det nya uppdraget under 2025. RUPFO delas i projektplanen in i fyra delprojekt som ska fokusera på olika delar av problematiken med PFAS-förorenade områden:

1. kartläggning av det totala antalet PFAS-förorenade områden som finns i Sverige
2. förvaltning av PFAS-förorenade områden
3. riskbedömning och åtgärder
4. arbete med PFAS-förorenade områden i ett kortsiktigt och ett långsiktigt tidsperspektiv i väntan på ny teknik.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap fick i regleringsbrevet för 2024 i uppdrag att i samarbete med Naturvårdsverket ge stöd samt vägledning till kommunal räddningstjänst när det gäller hantering av brandövningsplatser som är förorenade av PFAS. Under 2024 intensifierade Naturvårdsverket samverkan med länsstyrelserna om den kartläggning av PFAS-förorenade områden som görs inom ramen för regeringsuppdraget. I början av 2023 tillsatte länsstyrelserna två PFAS-samordnare som håller ihop de 21 länens arbete med PFAS och som är Naturvårdsverkets kontaktpunkt för arbetet med regeringsuppdraget. Länsstyrelserna har även byggt upp en organisation med en kontaktperson för PFAS-arbetet på varje länsstyrelse som har löpande kontakt med PFAS-samordnarna.

Naturvårdsverket ser ett fortsatt behov av samverkan mellan kommuner, länsstyrelser och försvarsinspektören för hälsa och miljö när det gäller tillsyn av PFAS-förorenade områden. Naturvårdsverket och länsstyrelserna avser att fortsätta dialogen med försvarsinspektören om kartläggning av PFAS-förorenade områden kopplade till försvarssektorn. Myndigheterna har vidare arbetat med tillsyn, bl.a. genom att ta fram en vägledning för hur ett PFAS-förorenat område kan förvaltas på ett sätt som minskar spridning och exponering för PFAS i väntan på utveckling av nya tekniker. Naturvårdsverket har även genomfört åtgärder för att öka kommunikationen och kunskaperna om PFAS-förorenade områden.

Under debatten av interpellation 2024/25:547 den 8 april 2025 anförde statsrådet Romina Pourmokhtari (L) bl.a. följande:

För regeringen är det viktigt att både förebygga och åtgärda exponering för PFAS, och det pågår många insatser vad gäller att minska spridning av PFAS. På uppdrag av regeringen arbetar många myndigheter aktivt med frågor kring förorening av PFAS i mark och vatten, och de samarbetar med varandra för att hantera PFAS-problematiken. Syftet med arbetet är att bättre hantera PFAS-förorenade områden genom att bl.a. förbättra riskbedömning, regelutveckling, miljöövervakning, forskning och teknikutveckling samt den offentliga tillsynen och kontrollen.

Ett stort fokus för det pågående arbetet med att sanera förorenade områden är just att komma åt problemen med PFAS. Regeringen har därför avsatt medel för att driva arbetet framåt. Just nu pågår bl.a. ett stort arbete över hela Sverige där länen på uppdrag av regeringen genom inventering och provtagning verifierar var det faktiskt finns PFAS-förorenade områden. [...]

Sammanfattningsvis vill regeringen se ett PFAS-förbud i EU för all användning där det inte har visats att PFAS är nödvändigt för samhället och att alternativ helt saknas. Regeringen fortsätter att arbeta aktivt tillsammans med EU-kollegor för att så snabbt som möjligt få ett sådant förbud på plats. Samtidigt arbetar vi för att minska risker och spridning av PFAS som redan finns ute i samhället och i miljön – allt för att skydda både vår miljö och människors hälsa.

Sanering av miljöfarliga vrak

Enligt Havs- och vattenmyndighetens åtgärdsfaktablad 37 från 2021 finns det dumpad konventionell ammunition och kemiska stridsmedel på flera platser i Nordsjön och Östersjön. Efter andra världskriget fanns det enorma lager med överbliven konventionell och kemisk ammunition och beslut togs att dumpa krigsmaterial i djupområden i Östersjön och Skagerrak. Vid dumpningarna i Skagerrak fylldes uttjänta fartyg med ammunition och sänktes i djupområdena. Uppskattningsvis dumpades 65 000 ton kemiska stridsmedel, t.ex. senapsgas, i Nordsjön och Östersjön mellan 1946 och 1948. Materialet var i form av granater, minor, bomber och mindre oljetrummor.

För svenskt intresse gäller det främst Måseskär i Skagerrak och Gotlandsdjupet. På båda platserna har restprodukter av kemiska stridsmedel detekterats i fisk och i sedimentet. I området väster om Måseskär sker ett intensivt yrkesfiske. Läckage av kemiska stridsmedel från krigsmateriel har visat sig kunna sprida sig till sediment och genom bottenströmmar in i marina näringsvävar. Undersökningar i vrakområdet väster om Måseskär har påvisat nedbrytningsprodukter av kemiska stridsmedel i sediment och biota, t.ex. havskräfta och räka. Mänskliga aktiviteter i närheten av dumpat krigsmateriel, t.ex. tråldrag, kan med stor sannolikhet leda till spridning av det toxiska materialet över större arealer. Aktiviteten kan även medföra att kemiska stridsmedel fastnar i eller på fiskeutrustningen och riskerar att överföras till människor. Havs- och vattenmyndigheten framhåller att det därför är av stort intresse att mänsklig aktivitet, primärt yrkesfiske med bottentrål, förbjuds eller kraftiga restriktioner införs i dumpningsområden för kemiska stridsmedel.

Sedan 2016 har Havs- och vattenmyndigheten ansvar för att i samverkan med övriga berörda myndigheter leda arbetet med hantering av miljöfarliga vrak i Sverige. Sedan 2018 får myndigheten 25 miljoner kronor per år för

undersökning och bärgning av olja och spökgarn från fartygsvrak. För att hantera miljörisker med de miljöfarliga vraken använder sig myndigheten av ett riskbaserat arbetssätt. En viktig del i arbetet har varit Chalmers utveckling av riskhanteringsverktyget Vraka, och samarbetet med myndigheterna fortsätter inom området.

Specifikt i fråga om omhändertagande av dumpad konventionell ammunition och kemiska stridsmedel har Havs- och vattenmyndigheten inom ramen för åtgärdsprogrammet för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön 2022–2027 påbörjat åtgärder. Under 2022 påbörjades en utredning för att klarlägga om det är tekniskt möjligt att bärga vrak med dumpad ammunition och kemiska stridsmedel, alternativt enbart den dumpade ammunitionen och stridsmedlen i vraken i vrakområdet väster om Måseskär. Utredningen hanterar även miljö- och samhällsekonomiska aspekter genom att belysa frågor om hur man kan hantera risker för miljö och människor när materialet lyfts upp från havsbotten till fartyg på ytan samt hur transporter av materialet ska ske till en facilitet eller industri som kan destruera det. Slutligen ska det genomföras en kostnadsuppskattning av att bärga och sedan destruera materialet. Underlaget färdigställdes 2023 och ligger till grund för arbetet med att ta fram förslag på lämplig hantering inklusive eventuella behov av reglering för att motverka spridning av farliga ämnen i marina områden med dumpad ammunition och kemiska stridsmedel.

Under hösten 2023 påbörjades ett arbete med att utreda de juridiska förutsättningarna för att begränsa bottentrålning i vrakområdet med dumpad ammunition och kemiska stridsmedel. Utifrån nuvarande kunskapsläge bedömer Havs- och vattenmyndigheten det som mindre sannolikt att vrak, ammunition och stridsmedel inom en nära framtid kommer att kunna bärgas. Om detta kan genomföras på ett miljömässigt bra sätt skulle det ge stora positiva effekter.

Inom Helcom pågår det datainsamling och kartläggning av vrak och dumpad ammunition. I Helcoms aktionsplan för Östersjön (BSAP) ingår en åtgärd kring dumpad ammunition och kemiska stridsmedel (åtgärd S34).

Under 2015–2021 ingick Chalmers i ett EU-finansierat projekt, Decision aid for marine munitions (Daimon), där målet var att utreda och ge stöd för beslut om problemet med dumpad ammunition i Östersjön och Skagerrak. Utöver Chalmers deltog forskare från Polen, Finland, Tyskland och Norge.

Utskottets ställningstagande

Det nationella arbetet med efterbehandling av förorenade sediment

När det gäller sanering av förorenade områden och verksamhetsutövarens ansvar i detta arbete påminner utskottet om att principen om att förorenaren betalar är vägledande för bestämmelserna i 10 kap. miljöbalken. Utskottet bedömer att principen att efterbehandling ska ske utan belastning på statens budget haft stor genomslagskraft i reglerna om efterbehandlingsansvar och företagsförvärv. Därmed ser utskottet i dagsläget inget skäl att förorda de

förslag på åtgärder för att stärka principens tillämpning som väckts i motion 2024/25:3109 (S) yrkandena 24 och 69. Motionsyrkandena avstyrks.

När det gäller omhändertagande av de förorenade områden där det inte finns någon ansvarig som kan betala, eller där någon bara till en begränsad del kan hållas ansvarig för att betala, noterar utskottet att arbetet med att undersöka sediment har intensifierats. Utifrån kartläggningarna återstår nu ett stort arbete för att komma vidare till faktiska åtgärder för att minska risken för människors hälsa och miljön. Utskottet påminner om att riksdagen anvisade ca 1 miljard kronor till det statliga saneringsanslaget för innevarande budgetår. Utskottet påminner också om att Naturvårdsverket regelbundet uppdaterar den nationella planen för att se till att de statliga medlen går till de nationellt mest prioriterade förorenade områden som utgör störst risk för människors hälsa och miljön. Därmed anser utskottet att motionerna 2024/25:2083 (M) och 2024/25:2528 (M) ska lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller omhändertagande av PFAS-förorenade områden ser utskottet mycket positivt på att de ansvariga myndigheterna förstärkt sina insatser under senare år. Utskottet noterar att det pågår arbete för att dels utveckla den nationella samordningen och vägledningen, dels identifiera och kartlägga potentiellt PFAS-förorenade områden. Utskottet noterar även regeringens insatser nationellt och inom EU för att förhindra att PFAS sprids till naturen. Därmed anser utskottet att regeringen redan visat att den tillskriver frågan om hanteringen av PFAS mycket hög prioritet. Således avstyrker utskottet även motionerna 2024/25:1313 (MP) yrkandena 7 och 11, 2024/25:2083 (M), 2024/25:2486 (C) yrkande 6, 2024/25:2528 (M) och 2024/25:3037 (MP) yrkandena 131 och 132.

Sanering av miljöfarliga vrak och dumpande stridsmedel

Utskottet kan konstatera att arbetet med att omhänderta dumpade stridsmedel ännu befinner sig i en explorativ fas där datainsamling och riskhanteringsmetoder fortfarande utvecklas. Utskottet kan också konstatera att ett eventuellt bärgande av framför allt kemiska stridsmedel är synnerligen komplext, och att nyttan med att omhänderta stridsmedel behöver vägas mot den risk ett bärgningsförsök skulle innebära för människor och miljö. Utskottet hänvisar till de åtgärder som Havs- och vattenmyndigheten vidtagit inom ramen för åtgärdsprogrammet för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön 2022–2027 samt till det gemensamma arbetet inom Helcom med datainsamling och kartläggning av vrak och dumpad ammunition. Därmed anser utskottet att motion 2024/25:1394. (SD) yrkande 11 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Reservationer

1. Genomförande av konventionen om biologisk mångfald, punkt 2 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1 och
avslår motion

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 15, 16 och 103.

Ställningstagande

För mig och mitt parti är det prioriterat att internationella regelverk och bindande lagstiftning tar hänsyn till att olika regioners och länders biofysiska förutsättningar skiljer sig åt väsentligt, och så även traditioner av naturvård och förvaltande av naturresurser. I december 2022 antogs också ett globalt ramverk om biologisk mångfald vid COP 15. Som en del i att uppfylla Sveriges åtaganden med anledning av ramverket har Naturvårdsverket tagit fram ett förslag på ny nationell strategi och handlingsplan för biologisk mångfald. När en sådan strategi har antagits är det centralt att den är ambitiös, att arbetet följs upp och att revideringar sker om så visar sig nödvändigt.

2. Genomförande av konventionen om biologisk mångfald, punkt 2 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 15, 16 och 103 samt
avslår motion

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

För att tydliggöra att de övergripande målen i CBD gäller för svensk politik och förvaltning med bäring på naturmiljön, inklusive våra hav, sjöar och vattendrag, behöver konventionen antas av riksdagen. Riksdagen bör därför besluta om ett övergripande mål om att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald till 2030. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett sådant förslag.

För att möjliggöra en effektivare målstyrning i stort bör regeringen även anta etappmål för biologisk mångfald och ekosystemens återhämtning inom de vattenrelaterade miljömålen Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Regeringen bör dessutom ge Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket i uppdrag att utifrån CBD:s definition och EU:s riktlinjer klargöra vilka rättsliga verktyg som kan klassas som andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder och att dessa ska räknas in i etappmålets första strecksats.

3. Genomförande av naturrestaureringsförordningen, punkt 3 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 7 och
avslår motionerna

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 91 och 92 samt
2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 35.

Ställningstagande

EU:s naturrestaureringsförordning kommer att ha monumental påverkan på svenska markägare. Den behöver genomföras på ett varsamt sätt för att respektera markägares ägande- och brukanderätt. Referensarealerna bör utgå från läget vid Sveriges EU-inträde 1995 och att restaurera och bevara befintliga naturtyper snarare än att återskapa förindustriella förhållanden. De vars brukande inskränks till följd av restaureringskrav måste dessutom erbjudas skäligen kompensation.

4. Genomförande av naturrestaureringsförordningen, punkt 3 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 91 och 92 samt

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 35 och

avslår motion

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 7.

Ställningstagande

Naturrestaureringsförordningen har nu börjat gälla, och nästa steg är att medlemsstaterna tar fram nationella restaureringsplaner. Det kommer att behövas omfattande satsningar för att återskapa förstörda naturvärden, garantera livsmiljöer för arter och bygga ekosystemens återhämtningsförmåga starkare. Åtgärdsprogrammen för hotade arter kommer att vara en viktig del i arbetet. Det är av yttersta vikt att dessa satsningar på att återskapa förstörda naturvärden kommer igång i närtid, både nationellt och på EU-nivå. Regeringen bör även verka för att det inrättas en naturfond på EU-nivå.

Det är vidare centralt att regeringen ser till att alla ansvariga myndigheter har tillräckligt med resurser för att skyndsamt ta fram nationella restaureringsplaner i enlighet med naturrestaureringsförordningen. Det är viktigt att det praktiska arbetet med att återskapa förstörda naturvärden kan påbörjas utan dröjsmål och att målen kan uppnås i tid.

Det är också angeläget att regeringen garanterar långsiktiga anslag till naturrestaurering. Ekonomiska satsningar på skydd och skötsel av värdefull natur måste stärkas och göras ekonomiskt hållbara för markägare på lång sikt. Det ska vara fördelaktigt att jobba med naturen och öka nyttorna. Regeringen nästan halverade anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur 2023 jämfört med föregående år. Övrig satsning på värdefull natur är fastlåst inom specifika områden, vilket minskar det fria handlingsutrymmet. Enligt Naturvårdsverket kommer anslaget inte att räcka till att upprätthålla befintliga naturvärden i skyddade områden. Det räcker därmed inte heller till att skapa eller behålla arbetstillfällen eller till att ge markägare ekonomisk vinst för att upprätthålla naturvärden.

5. Organisering och finansiering av miljöövervakning, punkt 4 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Jytte Guteland (S), Sofia Skönnbrink (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 71 och

avslår motion

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 175 och 177–183.

Ställningstagande

Med klimatförändringar som påverkar våra ekosystem och vår biologiska mångfald i snabb takt behöver vi mer än någonsin en robust och pålitlig övervakning av våra naturområden. Vi anser att miljöövervakningen är avgörande för att kunna ge politiska beslutsfattare relevanta underlag för välgrundade beslut och mäta om den förda miljöpolitiken får effekt. Vi anser att regeringen har valt att prioritera bort detta viktiga område och att regeringen måste möjliggöra en mer frekvent och detaljerad miljöövervakning.

Vi anser därför att regeringen ska prioritera att stärka arbetet med miljöövervakning genom exempelvis nya metoder för övervakning och mätning av biologisk mångfald.

6. Organisering och finansiering av miljöövervakning, punkt 4 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 175 och 177–183 samt avslår motion

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 71.

Ställningstagande

Regeringen har gjort kraftiga nedskärningar på miljöövervakningen, och i synnerhet den marina miljöövervakningen. Detta är mycket allvarligt eftersom behovet är mycket stort av inte bara fortsatt utan också stärkt finansiering. Arbetet med långa tidsserier är centralt för att kunna förstå och följa tillståndet för exempelvis våra dricksvattentäkter, fisken i hav och sjöar, skogarna och andra ekosystem över hela landet. Det finns ett stort behov av förstärkning av anslaget, vilket Havs- och vattenmyndigheten betonat i sina budgetunderlag till regeringen. Det är därför av yttersta vikt att regeringen ökar dels omfattningen och finansieringen av den marina miljöövervakningen, dels forskningen om havens ekosystem i ett förändrat klimat.

I den senaste fördjupade utvärderingen av miljömålen föreslår Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten samt SGU att det tas fram en långsiktig plan för att utveckla en mer sammanhållen miljödataförvaltning och förbättrad kunskapsförsörjning om miljöfarliga utsläpp till vatten tas fram. Myndigheterna pekar på stora brister i informationsförsörjningen och behovet av en systematiserad förvaltning av data från miljöövervakningen. För att kunna minska belastningen av förorenande ämnen behövs tillförlitlig kunskap om utsläppens storlek och effekter i vattenmiljön. Jag anser att myndigheternas förslag bör genomföras.

Jag vill också framhålla att Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och SGU i den senaste fördjupade utvärderingen av miljömålen föreslår att regeringen ska ta ett inriktningsbeslut för att säkerställa en långsiktig finansiering av akvatisk miljöövervakning, dvs. av grund- och ytvatten, inklusive förvaltning av miljöövervakningsdata. Jag anser att även detta förslag bör genomföras. Det saknas i dag tillförlitlig kunskap om miljöstatusen i de akvatiska miljöerna. Havs- och vattenmyndigheten påtalar i budgetunderlaget till regeringen bl.a. att Sverige i dagsläget brister i genomförandet av lagstadgad övervakning och internationell rapportering av den akvatiska miljön och att det finns stora brister i tillgängliggörandet av den befintliga informationen.

Vidare vill jag påtala att det är otydligt vilken myndighet som har ansvar för undervattensbuller. Havs- och vattenmyndigheten bör tilldelas nationellt ansvar för att se till att miljöövervakningsdata om undervattensbuller lagras och tillgängliggörs, och detta arbete bör finansieras genom anslag i stället för ettåriga kontrakt. Havs- och vattenmyndigheten bör även få ett övergripande ansvar för samordning av undervattensbuller och dess påverkan på marina ekosystem. Ansvaret ska omfatta allt buller orsakat av mänsklig verksamhet, och detta bör framgå av myndighetens instruktion.

Jag och mitt parti föreslår därutöver att Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för den akvatiska övervakningen inklusive miljögifter, samt arter i den akvatiska miljön med undantag för grundvatten. Havs- och vattenmyndigheten bör även ansvara för att dels tillhandahålla aktuella metodanvisningar för miljöövervakning inom myndighetens ansvarsområde, dels vägleda de myndigheter och organisationer, inklusive utförare av recipientkontroll som

bedriver miljöövervakning, i arbetet med att ta fram underlag för en samlad bedömning och rapportering av miljötillstånd.

Därutöver anser jag och mitt parti att Havs- och vattenmyndigheten bör vara nationell datavärd för badvatten och SGU bör vara nationell datavärd för miljögifter i sediment och biota samt för screening av miljögifter. Regeringen bör vidta åtgärder för en sådan utveckling.

7. Miljöövervakning inom olika områden, punkt 5 (SD)

av Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Victoria Tiblom (SD) och Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10 och avslår motionerna

2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 6,

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 10 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 53, 102, 128 och 176.

Ställningstagande

Ökad övervakning och rapportering av näringsläckage från jordbruksmark och andra källor är avgörande för att effektivt hantera problemet med övergödning. Genom att systematiskt samla in och analysera data om näringsläckage kan myndigheter och beslutsfattare identifiera områden med högt läckage och rikta åtgärder dit de behövs mest. Vi anser att riksdagen bör stödja förbättrad övervakning och rapportering av näringsläckage för att säkerställa en mer väl-informerad och målinriktad strategi för att bekämpa övergödning och skydda våra vattendrag och havsmiljöer.

8. Miljöövervakning inom olika områden, punkt 5 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 10 och
avslår motionerna
2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 6,
2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10 och
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 53, 102, 128 och 176.

Ställningstagande

Pollinatörer är viktiga för både biologisk mångfald och livsmedelsförsörjning. Det är känt att pollinatörerna blir färre, men det finns inte kunskap om vilka arter som minskar mest i Sverige och heller inte om hur snabbt de minskar i antal. Det finns planer att starta ett program för pollinatörsövervakning i EU till 2027.

För att ett sådant ska kunna fungera väl även utifrån svenska förhållanden är det viktigt att det finns god kunskap om vilka metoder som passar i nordiska förhållanden. Det fanns en pilotstudie med statlig finansiering under 2020–2022 för att undersöka vilka metoder för pollinatörsövervakning som passar i Sverige. Förhållandena skiljer sig åt inom EU och om det inte finns god kunskap om läget i Sverige har vi sämre möjligheter att påverka hur pollinatörsövervakningen i EU utformas, och då riskerar den att inte bli ändamålsenlig för svenska förhållanden. Pollinatörerna är av så stor betydelse att det behövs kunskap om bl.a. vilka miljöer som bör övervakas.

Mot denna bakgrund bör regeringen skapa förutsättningar för en ändamålsenlig pollinatörsövervakning.

9. Miljöövervakning inom olika områden, punkt 5 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 6 samt
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 53, 102, 128 och 176
samt
avslår motionerna

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10 och
2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 10.

Ställningstagande

Flera åtgärder behövs när det gäller miljöövervakning inom olika områden. Det krävs ökad kunskap om näringsämnen i mark för att prioritera att sätta in åtgärder mot näringsläckage där de har mest effekt. Genom en kartering av näringsämnen i mark kan områden med hög läckagerisk identifieras. Regeringen bör ge ett uppdrag till relevanta myndigheter att kartlägga näringsämnen i mark och identifiera områden med hög läckagerisk.

Främmande arter är ett hot mot den biologiska mångfalden och är ett stort problem både på land och i hav och sjöar. EU har tagit fram regelverk för arbetet med invasiva arter, men Sverige har genomfört regelverket långsamt, och fortfarande saknas mycket av strukturen för arbetet. Riksrevisionen tittade närmare på arbetet med invasiva arter 2023 och fann stora brister. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten bör därför utveckla systemet för övervakning av invasiva arter med information om utbredning, vidtagna åtgärder och fastställda hanteringsåtgärder.

Jag och mitt parti anser också att det behövs ökad kunskap om och kartläggning av var PFAS släpps ut i vattenmiljön. Det behövs även systematiserad information om dessa utsläpp. Vidare behöver miljöövervakningen inom vattenförvaltningens område stärkas, t.ex. genom provtagning av marknära vatten och genom skärpt tillsyn av dricksvattentäkter.

10. Nya siffrersatta mål för skydd av natur, punkt 6 (V, MP)

av Andrea Andersson Tay (V) och Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 176.

Ställningstagande

Skydd av natur innebär att kolförråd skyddas och skyddet ger även en möjlighet till ökad kolinlagring. Vidare leder skydd av natur till att den biologiska mångfalden stärks och därmed stärks ekosystemens motståndskraft mot klimatförändringar. Cirka 14 procent av Sveriges natur är i dag skyddad. Det är dock en mycket liten andel av naturen som är skyddad utanför det fjällnära området vilket innebär att en låg andel av andra naturtyper är skyddade.

För att öka kolinbindningen bör ett nationellt riksdagsbundet mål antas om att skydda 30 procent av våra landområden, hav och sötvatten med utgångspunkt i ett representativt urval av naturtyper och ekologisk funktion. Vi anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett sådant förslag.

11. Nationalparker, naturreservat och Natura 2000-områden, punkt 7 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Jytte Guteland (S), Sofia Skönnbrink (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 65 och avslår motionerna

2024/25:487 av Mikael Larsson (C),

2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 2 i denna del,

2024/25:1776 av Åsa Hartzell (M),

2024/25:2403 av Magnus Resare och Jesper Skalberg Karlsson (båda M) yrkande 2,

2024/25:2830 av Sten Bergheden (M) och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 104.

Ställningstagande

Förstörelse av livsmiljöer och fragmentering är två betydande orsaker till hotet mot den biologiska mångfalden. Enligt FN är krisen för den biologiska mångfalden så allvarlig att den hotar mänsklighetens tillgång på mat, ren luft och vatten. En viktig metod i arbetet med att rädda den biologiska mångfalden är att sammankoppla skyddade naturområden. När klimatet förändras i ett område blir det enklare för arter att förflytta sig till nya lämpliga livsmiljöer i ett annat område. Utan sammanlänkad natur blir klimatförändringar ett allt större hot mot djurs och växters överlevnad.

Regeringen bör därför vidta åtgärder för att bevara förekomsten av sammanlänkade skyddade naturområden.

12. Nationalparker, naturreservat och Natura 2000-områden, punkt 7 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 2 i denna del och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 104 och

avslår motionerna

2024/25:487 av Mikael Larsson (C),

2024/25:1776 av Åsa Hartzell (M),

2024/25:2403 av Magnus Resare och Jesper Skalberg Karlsson (båda M) yrkande 2,

2024/25:2830 av Sten Bergheden (M) och

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 65.

Ställningstagande

EU:s naturrestaureringsförordning trädde i kraft i augusti 2024. Förordningen innehåller krav på att sätta in restaureringsåtgärder för viktiga livsmiljöer, vilket också innebär att städernas gröna ytor upprätthålls och stärks. Nationella restaureringsplaner kommer att behöva tas fram, men arbetet kommer att behöva utföras på lokal nivå. Redan i dag arbetar många kommuner med stärkt skydd av befintlig värdefull natur genom bildandet av bl.a. naturreservat, men även med åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden och för att klimatanpassa städerna med hjälp av naturen. Att skydda befintlig värdefull natur är givetvis enklare än att anlägga nya naturvärden och det är därför av stor vikt att alla kommuner arbetar långsiktigt med att på sikt skydda mer av befintliga naturvärden inom kommunen.

Jag vill också framhålla att det är av yttersta vikt att 7 kap. 4 § miljöbalken kompletteras så att ett naturreservat kan bildas i syfte att bevara ett opåverkat område eller i syfte att bidra till klimatanpassning. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett sådant förslag.

13. Skydd av fjällnära skog, punkt 8 (V, MP)

av Andrea Andersson Tay (V) och Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 177.

Ställningstagande

Vi vill framhålla vikten av att skydda kolförråd genom att avsätta tillräckliga budgetmedel för att omgående skydda de sista resterna naturskog i hela landet, inklusive det sammanhängande bälte av fjällnära skog som pekades ut av skogsutredningen. Regeringen måste avsätta tillräckligt med medel för att säkra skyddet och för att nödvändiga ersättningar till markägare ska kunna betalas ut.

14. Biotopskyddsområden, punkt 9 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 2 i denna del och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 105 och

avslår motionerna

2024/25:1191 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 1 och

2024/25:2826 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Av Sveriges kust är i dag 200 mil bebyggd med bryggor, och flera hundra nya bryggor byggs årligen. Vissa platser där bryggor är byggda eller där nya bryggor tillåts är livsviktiga barnkammare för mycket av livet i haven, de s.k. ålgräsängarna. Här lägger många fiskar sina ägg. De små ynglen äter och söker skydd i dessa ålgräsängar. Inte bara skuggande bryggor utan också det ökande antalet fritidsbåtar med hastigt uppkomna och mycket höga ljud är förödande för dessa barnkammare. Ett generellt biotopskydd för ålgräsängar bör därför införas utefter hela Sveriges kuststräcka.

Kommunerna har ett ansvar för att öka antalet skyddade biotoper. Redan i dag arbetar många kommuner med stärkt skydd av befintlig värdefull natur genom bildandet av bl.a. biotopskydd och andra åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden. Nationella restaureringsplaner kommer att behöva tas fram, men arbetet måste utföras på lokal nivå. Jag och mitt parti vill framhålla betydelsen av kommunernas ansvar i detta arbete.

15. Vattenskyddsområden, punkt 10 (SD)

av Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Victoria Tiblom (SD) och Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1373 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 23 och

avslår motionerna

2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 122, 127, 129 och 130.

Ställningstagande

Vatten är ett livsmedel som vi i Sverige ofta tar för givet. Vi vill uppmärksamma regeringen på vikten av rent vatten och oförenade vattentäkter. Även om vi har en stor tillgång finns det hot mot våra vattentäkter och regeringen behöver därför agera i frågan.

16. Vattenskyddsområden, punkt 10 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 122, 127, 129 och 130 samt

avslår motion

2024/25:1373 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 23.

Ställningstagande

Det är angeläget att åsar och naturgrusavlagringar i större utsträckning förvaltas som dricksvattenreserver och inte exploateras eller förorenas. Jag anser också att uppströmsarbetet för att förhindra förorening av grund- och ytvatten

behöver öka. Det handlar både om att gå till källan och förhindra att föroreningar uppkommer och om att genom att följa föroreningarnas väg i landskapet och va-systemet oskadliggöra och stoppa deras fortsatta väg.

För att minska risken för att livsviktiga dricksvattentäkter förorenas – föroreningar som senare når havet – bör regeringen också införa regler för vilka kemiska ämnen som inte ska få hanteras nära dricksvattentäkter.

Vidare anser jag och mitt parti att yt- och grundvatten inte har ett tillräckligt starkt skydd, vilket potentiellt innebär stora risker för att dessa viktiga vatten förorenas. En reglering till skydd av yt- och grundvatten måste därför införas i miljöbalken. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett sådant förslag.

17. Marina skyddade områden, punkt 11 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 5 och
avslår motionerna

2024/25:890 av Magnus Manhammar (S) yrkandena 2 och 3,
2024/25:1196 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 2 samt
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 99.

Ställningstagande

Havens ekosystem behöver ett bättre internationellt skydd. Utvinning av olja, metaller och mineral från havsbotten riskerar att allvarligt hota havens ekosystem med deras biologiska mångfald. Sverige bör därför i internationella forum verka för att förbjuda sådan utvinning. De marina ekosystem som omger Sveriges kuster har också pressats av övergödning, skräp och kemikalier, stigande temperaturer och överfiske under lång tid, och de hotas nu av ekologisk kollaps. Att öka mängden hav och kustnära områden som är fredade från storskaliga aktiviteter är bland det viktigaste vi kan göra för haven. Skyddade områden stärker också havens biologiska mångfald, ger skydd åt hotade arter och bidrar även till en mycket effektiv koldioxidinlagring som bromsar klimatförändringarna.

18. Marina skyddade områden, punkt 11 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 99 och avslår motionerna

2024/25:890 av Magnus Manhammar (S) yrkandena 2 och 3,

2024/25:1196 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Regeringen bör vidta åtgärder så att de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken bildar ett representativt, ekologiskt sammanhängande samt funktionellt nätverk, nationellt och för vart och ett av de tre skyddade havsområdena. Det är också nödvändigt att regeringen anslår tillräckliga medel för att de skyddade områdena ska kunna inrättas på utsatt tid.

19. Ekonomisk ersättning till markägare vid skydd av natur och andra naturvårdande insatser, punkt 12 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 3 och

avslår motionerna

2024/25:926 av Tomas Eneroth (S) och

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 178 och 179.

Ställningstagande

Den enskilda markägaren är en viktig del i att bevara och förstärka den biologiska mångfalden. Jag och mitt parti litar på markägarnas engagemang

och förmåga. De har den lokalkännedom som är nödvändig och de känner sin egen mark bäst. Frivilliga åtgärder ska därför uppmuntras.

Den allra största delen av naturen är inte formellt skyddad och för att få ett effektivt skydd för den biologiska mångfalden i Sverige behövs det fler metoder som bygger på frivillighet och ett hållbart brukande. Ett sätt vore att utreda ett stöd som ger ersättning till privata skogsägare som har hotade arter på sina marker så länge den hotade arten finns kvar. Då blir förekomsten av hotade arter en tillgång samtidigt som marken kan fortsätta att brukas. Regeringen bör utreda hur ett sådant stöd skulle kunna utformas.

20. Ekonomisk ersättning till markägare vid skydd av natur och andra naturvårdande insatser, punkt 12 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 178 och 179 samt avslår motionerna

2024/25:926 av Tomas Eneroth (S) och

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag och mitt parti anser att en markägare som tar ansvar för naturvården ska kunna kombinera detta med god ekonomi för sin näringsverksamhet. Det måste finnas tillräckligt med medel avsatta i framtida budgetanslag för att säkra skyddet och för att nödvändiga ersättningar till markägare ska kunna betalas ut. Regeringen bör öka och utveckla ersättningarna till naturvårdande insatser.

Jag och mitt parti anser att regeringen även bör utreda en kontinuerlig utbetalningsmodell för markägare som ingått någon typ av skogsskyddsavtal. Enligt nuvarande ordning betalas en klumpsumma ut till markägaren efter det att en markägare har ingått ett skyddsavtal med staten. Denna engångsbetalning finansieras av statens budget, men utgiftsområdets storlek bestäms av regeringen och kan därför variera. Vid kraftiga nedskärningar kan markägare som har ingått ett avtal få vänta länge på utbetalning, vilket skapar frustration, bristande tillit till staten och ibland en ekonomiskt ohållbar situation som gör att fastigheter måste säljas eller skogen avverkas. Ett sätt att minska belastningen på statskassan och minska denna risk är att införa en kontinuerlig utbetalning till markägare. Utbetalningens storlek bör också

kopplas till de miljönyttor som skogen genererar, och både biologisk mångfald och klimat bör beaktas.

21. Utbetalning till markägare i rimlig tid, punkt 13 (V, MP)

av Andrea Andersson Tay (V) och Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2634 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Ökat skydd av natur är helt avgörande för att stärka den biologiska mångfalden, minska klimatutsläppen och nå nationella och internationella miljömål. Vi anser att regeringen bör finansiera skyddet av natur så att berörda markägare får ersättning inom rimlig tid.

22. Genomförande av vattendirektivet, punkt 14 (SD)

av Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Victoria Tiblom (SD) och Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 27, 30 och 31 samt

2024/25:1457 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 10 och

avslår motionerna

2024/25:1153 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 126 och 193.

Ställningstagande

I takt med tekniska framsteg, en större befolkning och ökade krav på rening krävs det förnyelse av de svenska reningsverken. Vi behöver få möjlighet att avskilja såväl fler näringsämnen som läkemedelsrester, och reningsverken måste kunna höja sin kapacitet. EU:s vattendirektiv har funnits sedan 2000 och har viktiga syften: att skydda och förbättra akvatiska ekosystem och att främja

en hållbar vattenanvändning. Det är fullt rimligt eftersom rent vatten är att betrakta som en livsavgörande resurs. Vattendirektivet är emellertid ett hinder i arbetet med att avskilja såväl fler näringsämnen som läkemedelsrester, och det har fattats domslut som inneburit att reningsverk inte kan byggas i den omfattning som krävs för att möjliggöra maximal rening. Direktivet hindrar investeringar i ny avancerad teknik som kan möjliggöra rening av läkemedelsrester, samtidigt som regelverket gynnar mindre effektiva anläggningar.

Vi uppmanar regeringen att agera inom ramen för EU-samarbetet för att förändra vattendirektivet så att miljöskyddande verksamheter såsom avloppsreningsverk och andra miljöåtgärder i samhället alltid ska kunna tillåtas. Vi uppmanar regeringen att också driva på så att direktivet och dess förslag till åtgärder präglas av kostnadseffektiva åtgärder och en balans mellan god vattenmiljö och ett hållbart, konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk samt bevarande av kulturarv. Vidare anser vi att regeringen bör verka för att systemet för avgörande av åtgärder under direktivet revideras.

Vidare vill vi framhålla behovet av att rimliga undantagsmöjligheter införs. Om vattendirektivet tillämpas utan möjlighet till undantag kommer t.ex. målen i EU:s förordning om kritiska råmaterial (Critical Raw Materials Act, CRMA) att bli svåra att nå. Vi vill också understryka att förutsättningarna när det gäller tillgång till rent vatten skiljer sig åt inom EU och därför måste det nationella självbestämmandet kunna beaktas i högre grad. Vår hållning är därför att regeringen ska verka för en ordning där respektive medlemsstats tillståndsmyndigheter, efter noggrann prövning och efter att ha vägt olika motstående intressen mot varandra, ska ges möjlighet att komma fram till att en viss verksamhet är så angelägen ur samhällssynpunkt att den bör ges tillstånd även om någon miljökvalitetsnorm överskrids, detta under förutsättning att över-skridandet inte kan anses utgöra någon risk för vare sig människor eller djur.

23. Genomförande av vattendirektivet, punkt 14 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 126 och 193 samt avslår motionerna

2024/25:1153 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3,

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 27, 30 och 31 samt

2024/25:1457 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 10.

Ställningstagande

Utvärderingar av arbetet med åtgärder för havs- och vattenmiljön har visat att arbetet går långsamt och inte är tillräckligt omfattande. Det är därför nödvändigt att regeringen ökar åtgärdstakten i vattenmiljöarbetet så att Sverige kan nå vattendirektivets mål om god ekologisk och kemisk status.

Jag och mitt parti anser att regeringen också behöver stödja länsstyrelsernas arbete med ekosystemen i fritt strömmande vatten, dammar och vandringshinder som ligger utanför den nationella planen för omprövning av vattenkraft (NAP).

24. Genomförande av avloppsdirektivet och dricksvattendirektivet, punkt 15 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Jytte Guteland (S), Sofia Skönnbrink (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 63 och avslår motionerna

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 26 och 29 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 141.

Ställningstagande

Att förbättra reningen av vårt avloppsvatten för att minska utsläppen av övergödande ämnen är en utmaning. I dag är inte minst läkemedelsrester i avloppsvattnet ett växande problem. För att förbättra reningen av vårt avloppsvatten är det viktigt att regeringen vidtar åtgärder för att snabbt genomföra EU:s nya avloppsdirektiv.

25. Genomförande av avloppsdirektivet och dricksvattendirektivet, punkt 15 (SD)

av Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Victoria Tiblom (SD) och Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 26 och 29 samt avslår motionerna

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 141 och

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 63.

Ställningstagande

Lustgas är en nästan 300 gånger mer potent växthusgas än koldioxid och bidrar också till att ozonskiktet tunnas ut. Vid biologisk rening av kväve och fosfor bildas lustgas som en biprodukt vid reningsverk. I dag saknas kunskap om var i processen utsläppen av lustgas sker då det inte finns några krav på att mäta detta. Mätningar har gjorts på vissa reningsverk för att få en uppfattning om hur stora utsläppen är. Det skulle behöva göras en utredning av utsläpp av lustgaser från reningsverk för att bättre förstå hur de skapas och sedan se över metoder för att minska utsläppen. Regeringen bör därför initiera en utredning om lustgas från reningsverk.

Vi vill också framhålla att kunskapsunderlaget är bristfälligt när det gäller de kemikalier som flödar från våra samhällen. Detta försvårar arbetet med träffsäkra åtgärder. Därför anser vi att regeringen bör vidta åtgärder för att initiera screeningkampanjer om avloppsvatten. Det vore önskvärt om länderna runt Östersjön gemensamt kunde inleda arbetet med sådan screening av avloppsvatten för att öka kunskapen om mindre kända kemiska föroreningar i våra vatten. Regeringen bör verka för att få till stånd en sådan screeningkampanj.

26. Genomförande av avloppsdirektivet och dricksvattendirektivet, punkt 15 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 141 och avslår motionerna

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 26 och 29 samt

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 63.

Ställningstagande

Samhället är på många sätt inte byggt för den oerhörda ökningen och spridningen av kemikalier. Många åtgärder har skjutits på framtiden under lång tid. Att investeringar dröjer beror på flera olika faktorer, allt från politisk styrning mot låg kostnad för va, brist på resurser och expertis, otydliga direktiv och ansvarsförhållanden till höga investeringskostnader som gör att man inte kan genomföra önskade åtgärder eller att man avvaktar med genomförandebeslut. Ansvaret ligger främst på kommunerna, och olika kommuner har kommit olika långt i arbetet med sin va-infrastruktur.

Regeringen behöver satsa på avancerad rening av både dricks- och avloppsvatten; va-verken måste kunna rena vattnet från många av de moderna kemikalier, inte minst läkemedel, som inte fanns när dessa anläggningar byggdes. Miljöhänsynen när det gäller läkemedel måste öka. Jag och mitt parti anser också att det behövs satsningar på samordnad screening av och forskning om kemikalier i både dricks- och avloppsvatten.

27. Statligt stöd till vattenverk för rening av PFAS, punkt 16 (V, MP)

av Andrea Andersson Tay (V) och Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 10 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 142 och

avslår motion

2024/25:875 av Magnus Manhammar (S).

Ställningstagande

De nya uppdaterade gränsvärdena för PFAS i dricksvatten ställer höga krav på rening. Vi anser att ett större ansvar måste tas nationellt för att säkra tillgången till dricksvatten och avloppsrening i hela landet genom att man bistår kommuner i fråga om att säkra invånarnas vattenförsörjning och vattenrening. Vi anser därför att regeringen ska utreda och införa ett särskilt stöd till de vabolag som behöver ytterligare rening av dricksvattnet för att exempelvis nå Livsmedelsverkets gränsvärde för PFAS i dricksvattnet.

28. Miljökvalitetsnormer och framtagande av åtgärdsprogram, punkt 17 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 24, 26, 27, 44, 65, 111 och 115.

Ställningstagande

När det gäller utformning av och beslut om miljökvalitetsnormer är det viktigt att Sverige behåller sin möjlighet att ställa mer långtgående krav i miljökvalitetsnormer än vad som följer av EU-direktiven. Regeringen bör därför ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att se över att miljökvalitetsnormerna i större utsträckning utformas så att åtgärder enligt 5 kap. 9 § miljöbalken kan genomföras och leda till att målen nås.

När det gäller åtgärdsprogrammen för havs- och vattenmiljön har dessa fått omfattande kritik. Kritiken handlar bl.a. om att man inte har mandat att besluta om nya rättsliga eller ekonomiska styrmedel, och att myndigheterna därför är begränsade till att utforma åtgärder inom befintligt system. Vattenmyndigheterna har heller inte mandat att besluta hur åtgärder ska finansieras. Det innebär att uppgifter läggs på myndigheter och kommuner vid sidan av den normala budgetprocessen. Den formella ställningen för åtgärdsprogrammen anses också vara svag i och med att myndigheter på samma nivå i normhierarkin normalt sett inte beslutar över varandra. Många åtgärder anses också vara på en för övergripande och generell nivå för att vara adekvata för länsstyrelser eller kommuner inom deras verksamhet. Nationella myndigheter, länsstyrelser, kommuner och andra aktörer har en samsyn om att det finns ett omfattande åtgärdsunderskott i havsmiljöförvaltningen, vilket anses vara ett mycket allvarligt problem. Åtgärdsprogrammet för havsmiljön har till största delen bestått av administrativa åtgärder och endast ett par fysiska åtgärder. Programmen uppfattas inte heller som tillräckligt kraftfulla, inte minst för att de inte innehåller de konkreta åtgärder som behövs.

Det är viktigt att länsstyrelsernas uppgifter i fråga om havs- och vattenmiljöförvaltning regleras i länsstyrelseinstruktionen.

Miljömålsberedningen lyfter också fram att det är viktigt att åtgärdsprogrammen kopplas samman med finansiering av åtgärder. Om finansiering inte följer med åtgärder, utan de ska finansieras inom ramen för den

ordinarie verksamheten som upplägget är nu, kommer sannolikt inte åtgärder att genomföras i den utsträckning som krävs för att förbättra miljötillståndet i den takt som krävs. Åtgärdsprogrammen bör därför innehålla en analys och beskrivning av hur åtgärder i programmen ska finansieras.

Vidare vill jag framhålla att utvärderingar gång på gång visar att finansieringen av havs- och vattenmiljöarbetet inte räcker till för att genomföra åtgärder i tillräckligt stor omfattning och i tillräckligt hög takt. Effekten blir att utvecklingen i våra havs- och vattenmiljöer är fortsatt negativ, och målen nås inte. Miljöpartiet anser att en grundläggande förutsättning för att vända den negativa utvecklingen är att regeringen prioriterar havs- och vattenfrågorna högre och kraftigt ökar finansieringen. Det är centralt att regeringen anslår tillräcklig finansiering för att möjliggöra de åtgärder som vattenmyndigheterna föreskriver i åtgärdsprogrammen.

Vidare behövs det en genomlysning av om nivån på anslagsmedlen för åtgärder för havs- och vattenmiljö motsvarar riksdagens och regeringens ambitionsnivå för det offentliga åtagandet i frågor om havs- och vattenmiljö. En sådan genomlysning bör göras under nästa år.

För att stötta kommunerna, som många gånger saknar kompetens i sakfrågorna men har ett stort ansvar och rådighet i frågor med stor påverkan på kustzonen, är det nödvändigt med bättre kunskapsunderlag för kommunerna. Jag och mitt parti anser därför att länsstyrelserna bör få till uppgift att ta fram och tillhandahålla kunskapsunderlag för länets kustvattenområde, vilket ska vara sammanställt och lättillgängligt för länets kommuner och vara utformat så att det kan användas som underlag för bl.a. fysisk planering, skydd, tillsyn, tillståndsprövning och åtgärdsplanering. Ett sådant kunskapsunderlag är av central betydelse för att ge kommunerna förutsättningar att lyfta in behovet av ekosystemhänsyn i planeringen. Uppgiften om kunskapsunderlag för kustvattenområden bör därför föras in i länsstyrelsens instruktion.

Det är också nödvändigt att kommunerna får möjligheter att bestämma om skyddsåtgärder för att motverka negativ påverkan på havs- och vattenmiljön.

29. Återväntning av dikade våtmarker och andra restaureringsåtgärder, punkt 18 (S, V)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Jytte Guteland (S), Sofia Skönnbrink (S), Andrea Andersson Tay (V) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 55 och

avslår motionerna

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 4 och 6,

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 173–175 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 43.

Ställningstagande

För att möta de växande klimatutmaningarna och bidra till Sveriges omställning till ett fossilfritt samhälle är det avgörande att vi fokuserar på att både minska utsläppen och öka kolinlagringen. Våtmarker spelar en avgörande roll i att lagra kol, men när de dräneras för att användas till jordbruk eller byggen frigörs stora mängder koldioxid. För att motverka detta ser vi ett behov av att intensifiera arbetet med att återvåta dikad torvmark. Vi bedömer att detta kommer att bidra till att bevara och öka kolsänkorna samtidigt som det minskar utsläppen av växthusgaser.

Vi ser också ett behov av att öka hänsynstagandet till miljö och klimat vid eventuell exploatering av våtmarker. Det är avgörande för att kunna minska utsläppen av växthusgaser och bevara de ekosystemtjänster som våtmarker tillhandahåller. En ökad exploatering av våtmarker riskerar att underminera de framsteg som nu görs med återvåtning av våtmarker. För att minimera klimatpåverkan och skydda våtmarkernas ekosystemfunktioner bör man överväga och prioritera alternativa metoder. Regeringen bör vidta åtgärder för att så sker.

30. Återvåtning av dikade våtmarker och andra restaureringsåtgärder, punkt 18 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 4 och 6 samt

avslår motionerna

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 173–175,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 43 och

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 55.

Ställningstagande

När det gäller våtmarker anser jag och mitt parti att regeringen bör prioritera lokala naturvårdssatsningar för fler våtmarker. Att restaurera utdikade

våtmarker och samtidigt anlägga nya är bland det allra mest effektiva vi kan göra för att motverka övergödningen av hav och sjöar, stärka den lokala artikedomen, lagra koldioxid samt bidra till stärkt vattenhushållning. Våtmarkerna fungerar som naturens egna reningsverk genom att fånga in övergödande näringsämnen och binda dem innan de når havet. Därtill är de hemvist för en omfattande fauna inte minst i form av fåglar och insekter, varav en stor andel är rödlistade. Samtidigt binder de koldioxid på ett mycket kostnadseffektivt sätt och ökar grundvattennivåerna. Särskilt stora fördelar blir det när utdikade och dränerade torvmarker som inte längre används till livsmedelsproduktion eller aktivt skogsbruk återställs eftersom de kontinuerligt läcker ut stora mängder växthusgaser i atmosfären.

Centerpartiet ser positivt på att använda de två etablerade statsbidragen till lokala naturvårdssatsningar (LONA) samt lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) som ett styrmedel för att öka takten i återställandet och anläggandet av våtmarker. Båda bidragen är mycket effektiva och långsiktiga stödformer. Jag och mitt parti vill att bidragen fortsätter att utvecklas, men att det görs utökade satsningar på att koppla utbetalningar till tydliga resultat, genom mer uppföljning och utvärdering.

Centerpartiet anser vidare att anläggandet och restaureringen av ålgräsängar i grunda havsvikar och kustnära havsområden bör vara ett särskilt prioriterat område för förstärkta marina insatser. Dessa ängar är viktiga och produktiva livsmiljöer för många arter av djur och växter och fungerar som uppväxtområden för fisk. Därtill utgör de en viktig blå kolsänka. Dessvärre har deras ekologiska status försämrats under många års tid till följd av föroreningar, hårt fiske och hård exploatering av skyddsvärda områden. Samtidigt har det på senare år utförts ett antal lovande pilotprojekt som uppvisar goda resultat när det gäller att återställa ålgräsängar och den lokala marina artrikedomen. Dessa erfarenheter behöver tas till vara.

31. Återvätning av dikade våtmarker och andra restaureringsåtgärder, punkt 18 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 173–175 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 43 och

avslår motionerna

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 4 och 6 samt

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 55.

Ställningstagande

Det är positivt att regeringen fortsatt det arbete med att återvåta mark som Miljöpartiet initierade, men arbetet bör växlas upp för att i högre utsträckning och takt återställa våtmarker, både i jordbrukslandskapet och i skogsmark. Vidare bör den tekniska och hållbara potentialen för ökad kolinlagring vid återvåtning av dikade torvmarker och andra naturbaserade klimatlösningar analyseras. Olika marktyper är olika lämpade för återvåtning som klimatåtgärd och kan påverka inbindning och läckage av växthusgaser på olika sätt över tid. Bättre underlag gör att insatser kan riktas dit där de gör störst klimatnytta. För att de resurser som avsätts till återvåtning av mark effektivt ska bidra till klimatnytta bör även kapaciteten lokalt att genomföra dessa åtgärder stärkas. Miljöpartiet anser vidare att det krävs ett kvantifierat etappmål om att våtmarker bör anläggas i en takt som motsvarar det behov som räknats fram av vattenmyndigheterna för att nå de utsläppsminskningar som krävs, dvs. åtminstone 3 800 hektar våtmarker fram till 2027 och sedan ytterligare åtgärder fram till 2033.

Mitt parti anser också att regeringen bör ge havsmiljöarbetet en tydligare, mer framträdande roll i klimatarbetet. Friska marina ekosystem har en avgörande roll för bibehållen kolinlagring, och potentialen att därutöver öka kolinlagringen är betydande. Regeringen bör göra en omfattande satsning på att återskapa kusternas och utsjöns skadade ekosystem för ekologisk funktionalitet och ökad kolinlagring.

32. Synergieffekter vid anläggandet av våtmarker och bevattningsdammar i jordbrukslandskapet, punkt 19 (SD)

av Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Victoria Tiblom (SD) och Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 29.

Ställningstagande

Vi är positiva till stöd för etablering av våtmarker och dammar i jordbrukslandskapet. Våtmarkerna och dammarna kan bidra till biologisk mångfald, minskat näringsläckage till haven samt minskade koldioxidutsläpp och kan ha en gynnsam inverkan på vattentillgången i jordbruket, både direkt och indirekt i gynnsamma fall via positiv effekt på grundvattennivåer. Våtmarks- och

dammetableringar kan bidra till alla dessa angelägna värden samtidigt. Med stöd går det att styra för att möjliggöra de kollektiva nyttorna så att synergieffekter uppnås. Därmed anser vi att regeringen bör främja etablering av våtmarker och dammar i jordbrukslandskapet.

33. Åtgärder för att minska fritidsbåtars miljöpåverkan, punkt 20 (SD)

av Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Victoria Tiblom (SD) och Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1369 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motionerna

2024/25:2980 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 och 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 167.

Ställningstagande

Buller påverkar många organismer, bl.a. fiskar som är känsliga för tryck och vibrationer. Östersjön är hem för över 80 fiskarter, och det har börjat undersökas hur de påverkas av ljud. I vatten sprider sig ljud mycket snabbt, och det finns många onaturliga ljudkällor som kan påverka fiskar, t.ex. pålning och ekolod. Kontinuerliga ljudkällor som havsbaserad vindkraft, båtar och fartyg påverkar också fiskar och andra marina djur. Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder för att öka medvetenheten och informera fartygs- och båtägare om att underhålla motorer och propellrar för att minska buller i våra hav och skydda den marina miljön.

34. Åtgärder för att minska fritidsbåtars miljöpåverkan, punkt 20 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 167 och
avslår motionerna

2024/25:1369 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 och

2024/25:2980 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen i större utsträckning ska använda befintlig lagstiftning för att reglera eller förbjuda fritidsbåtar och vattenskotrar i särskilt värdefulla, vågskyddade grundområden. Det är viktigt att skydd sätts in på vissa platser. Vissa områden behöver vara helt skyddade från påverkan av fritidsbåtar och vattenskotrar och andra delvis skyddade.

35. Specifika åtgärder för att skydda Östersjöns känsliga ekosystem, punkt 21 (SD)

av Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Victoria Tiblom (SD) och Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 4 samt
avslår motionerna

2024/25:896 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:986 av Louise Eklund (L) yrkande 1,

2024/25:1190 av Niels Paarup-Petersen (C),

2024/25:1725 av Julia Kronlid (SD) yrkandena 1 och 2,

2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 11.1,

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 44.1 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 64.

Ställningstagande

Sverige har en av Europas längsta kuster. På grund av misskötsel, miljöförstöring och övergödning domineras vattnen i dag av tillstånd som kraftigt försvårar exempelvis ett livskraftigt stort fiske. De största problemen finns i Östersjön, som för Sverige och norra Europa har en fundamental betydelse i ekonomiskt, kulturellt och ekologiskt avseende. Östersjön associeras sedan tidigare med ett antal miljöproblem, inte minst övergödning och döda bottenar. Detta innanhav är särskilt känsligt på grund av sin begränsade vattenmängd och utbyte av vatten med intilliggande hav. Dessutom är Östersjön avrinningsområde i en region med 90 miljoner invånare.

Sverige intar geografiskt en framträdande roll bland Östersjöländerna och kan förväntas genomföra stora delar av miljöarbetet. Mot bakgrund av de senaste decenniernas hårda miljöbelastning måste regeringen intensifiera arbetet med att återställa Östersjön. Bland Östersjöländerna har Sverige en geografiskt framträdande roll och regeringen bör även aktivt lyfta de problem som Östersjön är förknippat med och verka för ett internationellt samarbete för att främja Östersjöns marina miljö.

36. Specifika åtgärder för att skydda Östersjöns känsliga ekosystem, punkt 21 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 11.1 och

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 44.1 och

avslår motionerna

2024/25:896 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:986 av Louise Eklund (L) yrkande 1,

2024/25:1190 av Niels Paarup-Petersen (C),

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 4,

2024/25:1725 av Julia Kronlid (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 64.

Ställningstagande

Ett undantagstillstånd för kanske tankarna till naturkatastrofer och andra kriser. Det är också poängen. Därför måste vi använda ord som lever upp till problemets storlek. Det bor över 152 miljoner människor i de åtta EU-länderna runt Östersjön, och ytterligare miljontals i medlemsländer vars kväve, fosfor och gifter letar sig ut i vårt gemensamma hav.

Regeringen måste göra mer här hemma, men det är bara inom EU-samarbetet som de politiska musklerna är starka nog för att skapa förändring i tillräckligt stor skala. Med ett undantagstillstånd för Östersjön vill jag och mitt parti få alla angränsande EU-länder att gemensamt göra mer och göra det fort. Man bör ta sikte på de åtgärder som kan komma på plats snabbt och ge effekt i närtid för att rädda fiskbestånden, minska övergödningen, stoppa giftutsläppen och värna kustsamhällen utmed hela Östersjön.

Mitt parti och jag vill därför att regeringen verkar för att kommissionen tar ett helhetsgrepp om de olika problem som Östersjön dras med och lägger fram

ett brett Östersjöpaket. Ett sådant paket bör innehålla uppföljning av EU-gemensam miljölagstiftning och ge förslag på åtgärder för klimatanpassning.

37. Specifika åtgärder för att skydda Östersjöns känsliga ekosystem, punkt 21 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 64 och
avslår motionerna

2024/25:896 av Magnus Manhammar (S),
2024/25:986 av Louise Eklund (L) yrkande 1,
2024/25:1190 av Niels Paarup-Petersen (C),
2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 4,
2024/25:1725 av Julia Kronlid (SD) yrkandena 1 och 2,
2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 11.1 och
2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 44.1.

Ställningstagande

Ett av de stora problemen i både sjöar och hav är övergödning och algblomning. Extra näringsämnen som fosfor och kväve tillförs vattnet på grund av mänskliga aktiviteter, vilket försämrar vattenkvaliteten och i vissa fall orsakar syrebrist. Ett konkret problem som behöver adresseras är spill av gödselmedel i vatten vid lastning och lossning. Jag och mitt parti anser att regeringen bör verka inom Helcom för att det tas fram och beslutas om en rekommendation om att minska spill av gödselmedel i vatten vid lastning och lossning.

38. Regleringen av allemansrätten, punkt 22 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Jytte Guteland (S), Sofia Skönnbrink (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 72 och avslår motionerna
2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 25–27,
2024/25:1613 av Ulrika Heie (C) yrkande 4,
2024/25:2607 av Boriana Åberg (M),
2024/25:2932 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3,
2024/25:2936 av Sten Bergheden (M) och
2024/25:3172 av Bo Broman (SD).

Ställningstagande

Allemansrätten är något av det svenskaste vi har och den säkerställer att alla människor har möjlighet att vistas ute i naturen. Det stärker såväl demokrati som hälsa och välbefinnande. Skog, vatten, öppna landskap och fjäll är också viktiga delar av vårt kulturarv, men med ökad privatisering och inhägnande av naturen riskerar allemansrätten att urholkas. Bristande kunskap är ett annat hot som kan leda till oavsiktliga överträdelser som skadar miljön eller konflikter mellan markägare och allmänhet.

För att värna allemansrätten vill vi att regeringen vidtar åtgärder för att öka kunskapen om allemansrätten genom information och kommunikation.

39. Regleringen av allemansrätten, punkt 22 (SD)

av Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Victoria Tiblom (SD) och Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 25–27 och avslår motionerna
2024/25:1613 av Ulrika Heie (C) yrkande 4,
2024/25:2607 av Boriana Åberg (M),
2024/25:2932 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3,
2024/25:2936 av Sten Bergheden (M),
2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 72 och
2024/25:3172 av Bo Broman (SD).

Ställningstagande

Vi som bor i Sverige har all anledning att vara stolta över och värna allemansrätten, som är en del av vårt gemensamma kulturarv. Allemansrättens gränser

sätts av flera bestämmelser, framför allt i brottsbalken men även i miljöbalken. Den ger oss bl.a. rätt att plocka bär, svamp och torr död ved eller att tälta en natt utan att fråga markägaren om lov. Syftet med allemansrätten har varit att garantera vår gemensamma tillgång till naturen för eget bruk. Därav följer att den inte innefattar rättigheter för någon annans näringsidkande än markägarens eget. För att denna sedvanerätt ska kunna leva vidare måste hävdvunna såväl rättigheter som skyldigheter respekteras.

Allmänheten bör alltid vara välkommen i markerna, men var och en måste uppträda med hänsyn till och respekt för såväl naturen som markägarens intressen. Detta ställer krav på samråd och anpassning. Många konflikter mellan markägare och nyttjare grundar sig i oklarheten om vad allemansrätten exakt omfattar och vad som faller utanför den.

Därför behöver regeringen vidta åtgärder så att det tydligare fastställs att allt nyttjande av naturen på allemansrättens grund måste ske med respekt för och hänsyn till den som äger och brukar marken. Tyvärr utnyttjas allemansrätten i dag till sådant som den inte är avsedd för. Det har, enligt rättspraxis, blivit möjligt att bedriva kommersiell verksamhet på annans mark, utan markägarens medgivande, under förutsättning att verksamheten inte riskerar att innebära skada eller olägenhet. Detta är inte rimligt. Det bör tydliggöras i lag att man inte utan markägarens godkännande vid upprepade tillfällen eller under mer än en mycket kort tid får utnyttja någon annans egendom för ekonomiska syften. Detta behövs eftersom markägarens möjligheter att förhindra att det uppkommer skador eller att få ersättning för sådana i dag är mycket begränsade.

Vidare anser vi att regeringen ska vidta åtgärder för att införa en allemansrättsbalk, där man i lag fastslår de regler som tidigare gällt för allemansrätten men även att systematiskt nyttjande av någon annans mark för kommersiella syften förutsätter en överenskommelse med markägaren.

40. Tätortsnära natur, punkt 23 (MP)

av Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 8,

2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 15 och

2024/25:3068 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkandena 34–39.

Ställningstagande

Jag och mitt parti anser att regeringen bör säkerställa att Naturvårdsverket får ytterligare resurser för att satsa på LONA-bidrag som gynnar naturvård, friluftsliv och folkhälsa. Bidraget är ett strategiskt sätt för staten att motivera kommuner att arbeta med friluftsinfrastrukturen genom att gå in med stöd upp till 50 procent av en satsning.

Vidare anser jag att det stöd som tidigare fanns att söka för grönare städer bör vidareutvecklas så att städer kan få ytterligare stöd och hjälp i arbetet med att bibehålla och stärka urbana ekosystemtjänster och den biologiska mångfalden. Genom att genomföra dessa åtgärder kan vi skapa mer hållbara, hälsosamma och attraktiva städer för framtida generationer samtidigt som miljömålen uppnås.

Regeringen bör också ge samtliga länsstyrelser i uppdrag att i samarbete med kommunerna ta fram handlingsplaner för den tätortsnära naturen samt vidta åtgärder för att göra en särskild nationell satsning för att stärka skyddet av den tätortsnära naturen. Detta har länsstyrelserna i de tre storstadsregionerna redan framgångsrikt genomfört. Genom att skydda tätortsnära natur skapas stora ekosystemtjänster och fördelar för kolinlagring, klimatanpassning, biologisk mångfald såväl som folkhälsa och rekreation. Vidare bör de tätortsnära skogarna prioriteras i naturrestaureringsplanen. Kommunerna kan då ta fram stadsförgröningsplaner för sina tätorter, som inkluderar frilufts- och tätortsnära skogar samt främjar hyggesfritt och naturnära skogsbruk i egna skogar.

När det gäller kunskapsunderlag anser jag och mitt parti att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket bör få ett kompletterande uppdrag att integrera frilufts- och rekreationsinfrastruktur i sina digitala geografiska kunskapsunderlag om natur- och kulturmiljövärden.

Därutöver anser jag och mitt parti att det är bra att Skogsstyrelsen fått i uppdrag att ta fram årlig statistik om den tätortsnära skogen, men datainhämtningen behöver breddas så att det även finns möjlighet att föra statistik över utvecklingen av skogens sociala värden. Det är viktigt att hänsyn kan tas till skogens sociala värden och att utvecklingen kan följas upp över tid.

41. Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige, punkt 25 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Jytte Guteland (S), Sofia Skönnbrink (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 62 och avslår motionerna

2024/25:838 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S),

2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,

2024/25:1566 av Daniel Bäckström (C) yrkande 2,

2024/25:1647 av Erik Ezelius (S),

2024/25:1748 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP),

2024/25:2696 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M),

2024/25:2807 av Sten Bergheden (M) och

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 37.

Ställningstagande

I dag finns det 375 vargar i Sverige, men vargstammen kan minska kraftigt till 170–270 individer. Det visar den utredning som vårt parti i regeringsställning tidigare gav i uppdrag åt Naturvårdsverket att genomföra. Vi står bakom en sådan minskning och anser att den är avgörande för att uppnå en långsiktig, hållbar och förutsägbar vargstam. Samtidigt behöver vi säkerställa att vargstammens bevarandestatus inte försämras.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med detta.

42. Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige, punkt 25 (V, MP)

av Andrea Andersson Tay (V) och Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1748 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) och avslår motionerna

2024/25:838 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S),

2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,

2024/25:1566 av Daniel Bäckström (C) yrkande 2,

2024/25:1647 av Erik Ezelius (S),

2024/25:2696 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M),

2024/25:2807 av Sten Bergheden (M),

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 37 och

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 62.

Ställningstagande

Vi och våra partier vill att de stora rovdjuren, liksom andra vilda djur som hör hemma i vår natur, ska få finnas i långsiktigt livskraftiga populationer. Enligt EU:s art- och habitatdirektiv ska vi se till att vargen och andra listade arter har gynnsam bevarandestatus. Av direktivets definition av gynnsam bevarandestatus, och av kommissionens definitioner av referensvärden för gynnsam bevarandestatus, framgår att en förutsättning är att artens population är långsiktigt livskraftig. Definitionerna tydliggör dock inte ifall gynnsam bevarandestatus kräver att den långsiktigt livskraftiga populationen finns inom ett land eller kan delas med andra länder, inom eller utanför EU. EU-domstolens avgörande i den s.k. Tapiola-domen innebär att man inte kan ta hänsyn till den del av en population som finns utanför EU när man bedömer om arten har gynnsam bevarandestatus.

Därmed anser vi och våra partier att regeringen bör lägga om Sveriges vargpolitik så att Sverige och Finland kan hysa en långsiktigt livskraftig vargpopulation som därmed uppnår gynnsam bevarandestatus.

43. Vargstammens referensvärde och storlek i Sverige, punkt 25 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 37 och avslår motionerna

2024/25:838 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S),

2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,

2024/25:1566 av Daniel Bäckström (C) yrkande 2,

2024/25:1647 av Erik Ezelius (S),

2024/25:1748 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP),

2024/25:2696 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M),

2024/25:2807 av Sten Bergheden (M) och

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 62.

Ställningstagande

Jag och mitt parti vill framhålla riksdagens beslut från 2013 som innebär att vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus ska vara 170–270 individer. Trots det ser vi i dag en vargstam som är betydligt större. Det har

resulterat i omfattande vargangrepp i delar av Sverige och det skadar förtroendet för politiken. I juni 2024 presenterade Naturvårdsverket en utredning som visar att det är möjligt att sänka referensvärdet till 170–270 individer. Trots detta har regeringen ännu inte kommit med konkreta förslag på hur man ska gå vidare med frågan.

Vargens utbredning i södra Sverige för med sig stora socioekonomiska konsekvenser och tvingar djurhållare att lägga ned sin verksamhet. Mot denna bakgrund föreslår jag och mitt parti att regeringen vidtar åtgärder för att omgående förändra referensvärdena. Med hänsyn till det nuvarande läget bör populationen ligga i den nedre delen av spannet, dvs. närmare 170 individer.

44. Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven, punkt 26 (SD)

av Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Victoria Tiblom (SD) och Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1369 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 17 och 18,

2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 46,

2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 12 och

2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkandena 1, 2 och 15 samt avslår motionerna

2024/25:681 av Eric Palmqvist (SD) yrkande 3 och

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 36.

Ställningstagande

Genomförandet av art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet, som genomförs i den svenska artskyddsförordningen, har ibland skapat problem och behöver ses över. Sverige bör verka för att artlistorna i direktiven uppdateras och att mängden arter i dem minskas. Arterna i dessa listor bör i normalfallet gå att återfinna som akut hotade i rödlistan och dessutom röra sig över flera medlemsländers gränser. I annat fall, normalfallet, ska artförvaltningen hanteras av de länder där arterna lever.

Just när det gäller skarven vill vi påminna om att populationens negativa påverkan på fiskbestånd, friluftsliv och natur är välkänd och dokumenterad. En allmän jakttid på skarv vore bra ur förvaltningssynpunkt och även ur ett naturvårdande perspektiv. Likaså har den vitkindade gåsen ökat stort i antal under senare år, och arten ställer till stora problem för jordbruket men är också

problematisk i andra miljöer där den skräpar ned. Dock sätter EU:s fågeldirektiv stopp för jakt, vilket är fel. Sverige bör ta ledningen för att driva på inom EU för att tillåta allmän jakt på skarv och för att uppdatera fågeldirektivet.

På samma sätt vänder vi oss mot att EU dikterar villkoren för svensk jakt- och viltförvaltning. Det finns inga mervärden i att EU:s institutioner dikterar förutsättningarna för svensk jakt som till sin natur är starkt förknippad med lokala förutsättningar. Genomförandet av art- och habitatdirektivet i svensk lagstiftning går, främst genom artskyddsförordningen, ofta betydligt längre än vad direktivet anger. Även av denna anledning måste direktivet reformeras och anpassas efter regionala och nationella förutsättningar. I de frågor som berör jakt och viltförvaltning menar vi att det nationella parlamentet ska ha egen beslutanderätt och att regeringen därmed bör arbeta aktivt för att Sverige återtar beslutsmakten i de frågor som ryms inom art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet.

Vi anser vidare att EU-direktiv ska tolkas så att de minimerar de negativa effekterna på svenskt skogsbruk, och att proportionalitetsprincipen ska tillämpas vid genomförandet. I framtida tolkningar och uppföljningar av internationella konventioner och EU-direktiv behöver Sveriges och skogsägarnas självbestämmande över skogsbruket värnas bättre än hittills. Regeringen bör verka för ökad subsidiaritet i dessa frågor, så att medlemsstaterna har större frihet att skydda arter utan att begränsa skogsbruket i onödan.

45. Översyn och genomförande av naturvårdsdirektiven, punkt 26 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 36 och avslår motionerna

2024/25:681 av Eric Palmqvist (SD) yrkande 3,

2024/25:1369 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 17 och 18,

2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 46,

2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 12 och

2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkandena 1, 2 och 15.

Ställningstagande

Fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet är exempel på regelverk som i dag har en orimlig påverkan på svensk jakt och som därför behöver ses över och uppdateras. Fågeldirektivet skyddar exempelvis Sveriges vanligaste gås, den vitkindade gåsen, ovh skarven trots att dessa arter ökat kraftigt på senare år och ställer till stora skador för det svenska jordbruket, yrkesfisket och badvattenkvaliteten.

Jag och mitt parti anser därför att regeringen bör verka för att se över fågeldirektivet så att det anpassas efter arternas utveckling och gör så att jakt på vanliga fåglar underlättas.

46. Rödlistade arter och återintroducering, punkt 27 (SD)

av Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Victoria Tiblom (SD) och Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 42 och

2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4 och

avslår motionerna

2024/25:623 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1027 av Anders W Jonsson (C) och

2024/25:1297 av Runar Filper (SD).

Ställningstagande

Det är viktigt att skyddsåtgärder fokuserar på att bevara livsmiljöer för de mest akut hotade arterna. En oproportionerligt stor del av debatten handlar om att skydda barrskog, trots att dessa skogar redan omfattar majoriteten av skyddade områden i Sverige. Enligt rödlistan från 2020 har endast sju arter med skogen som viktig livsmiljö försvunnit i Sverige efter 1970, och flera av dessa arter är knutna till lövskogar eller specifika övergångszoner, snarare än till de vanliga barrskogarna. Ytterligare skydd av barrskog är inte nödvändigt och kan leda till ineffektiv naturvård. Insatser bör i stället riktas mot skogar och områden där den biologiska mångfalden är störst, såsom ädellövskogar och övergångszoner.

Vi vill också framhålla att många arter i rödlistan inte är akut hotade, vilket kan leda till missriktade skyddsåtgärder. Därför bör fokus ligga på de arter som är akut eller starkt hotade. Detta tillvägagångssätt är mer kostnads-effektivt och leder till effektivare naturvård.

Vi anser också att det är nödvändigt med en översyn av hur arter klassificeras i rödlistan eftersom nuvarande kategorisering verkar överdriva antalet arter som är i akut fara. Regeringen bör tillsätta en oberoende granskning för att säkerställa att rödlistan speglar verkligheten och används på ett sätt som bygger förtroende och riktar skyddsåtgärder dit de gör störst nytta. Klasserna i rödlistan måste tydligt återspegla sannolikheten att arter ska försvinna från Sverige inom en given tidsperiod för varje klass, och rödlistan bör revideras utifrån detta. Sveriges mål bör vara att säkerställa att de arter som lever inom landets gränser fortsätter att göra det, med fokus på att sköta och bevara områden för akut hotade arter, utan att överlämna dessa beslut till internationella organ.

47. Handel med hotade arter och övriga artskyddsfrågor, punkt 28 (SD)

av Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Victoria Tiblom (SD) och Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1369 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 53 och

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 30 och

avslår motion

2024/25:2813 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Illegal handel med hotade djur- och växtarter är ett problem för den biologiska mångfalden. Handeln övervakas, men trots det händer det att sällsynta växter grävs upp för att säljas illegalt. Nya metoder måste prövas. Regeringen bör därför utreda om statlig mikroförökning och försäljning av sällsynta växtarter skulle fungera marknadsförstörande för den illegala handeln med sällsynta växter.

Regeringen bör också undersöka i vilken utsträckning det är möjligt att förhindra import av produkter från hotade hajararter. I dag är nästan 20 hajararter hotade av utrotning. Det är främst eftertraktade delar som fenor, kött och leverolja som driver på fisket. Hajarna är viktiga för havens ekosystem och spelar en central roll högt upp i näringskedjan. Därför kan en minskning av hajpopulationen ha allvarliga konsekvenser för andra arter i haven.

Politikens uppgift bör inte vara att reglera handeln mer än nödvändigt för att uppnå mål. Ett viktigt mål bör vara att minska rovfisket av hajar. De få

hajarter som förekommer i Sverige är enligt Havs- och vattenmyndigheten skyddade. Inom EU driver vårt parti sedan länge linjen att allt fiske ska vara hållbart.

48. Myndigheternas insatser mot invasiva främmande arter, punkt 29 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Jytte Guteland (S), Sofia Skönnbrink (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 67 och avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 21–23,

2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkande 27,

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 101.

Ställningstagande

Invasiva arter är en viktig faktor när det gäller förlusten av biologisk mångfald. Dessa arter har med människans hjälp flyttats från sin naturliga miljö till en främmande miljö där de snabbt sprider sig och tränger undan andra arter. Om de invasiva främmande arterna inte bekämpas riskerar de att orsaka allvarliga konsekvenser för våra ekosystem. Det är därför av stor vikt att stärka arbetet för bekämpningen av dessa. Vi behöver öka medvetenheten om invasiva arter i samhället för att kunna vidta rätt åtgärder.

Dessutom vill vi utöka förteckningen över invasiva arter för att kunna begränsa de skador som nya främmande arter riskerar att orsaka. Ett exempel på en sådan art är stenmården som med hjälp av människan spridit sig till den svenska naturen.

49. Myndigheternas insatser mot invasiva främmande arter, punkt 29 (V, MP)

av Andrea Andersson Tay (V) och Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 101 och avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 21–23,

2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkande 27,

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 67.

Ställningstagande

Främmande arter är ett hot mot den biologiska mångfalden. Det handlar om arter som följt med en last från en helt annan plats på jorden och sedan sköljts ut med ballastvattnet i våra hav. Trivs den främmande arten där den hamnar kan den mycket snabbt föröka sig och kanske bli en s.k. invasiv art, utan inhemska predatorer, och slå ut inhemska arter som hade sitt livsrum där. Detta är ett stort problem både på land och i hav och sjöar. EU har tagit fram regelverk för arbetet med invasiva arter, men Sverige har genomfört regelverket långsamt och fortfarande saknas mycket av strukturen för arbetet. Riksrevisionen tittade närmare på arbetet med invasiva arter 2023 och fann stora brister. Ansvarsfördelningen mellan myndigheter och mellan myndigheter och kommuner, tillika privatpersoners och markägares skyldigheter och ansvar, är fortfarande något oklart och mer behöver göras för att inte tappa styrfart i åtgärdsarbetet.

Mot denna bakgrund anser vi och våra partier att berörda myndigheter skyndsamt bör ta fram hanteringsåtgärder för samtliga EU-listade arter med konstaterat stor spridning.

50. Myndigheternas insatser mot invasiva främmande arter, punkt 29 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt avslår motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 21–23,

2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkande 27,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 101 och

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 67.

Ställningstagande

Invasiva främmande arter inom både växt- och djurlivet är ett relativt nytt men snabbt växande hot mot den biologiska mångfalden i Sverige. I värsta fall kan de påverka hela ekosystemet och dess tjänster negativt genom att enbart föröka sig eller sprida sig. Att bekämpa invasiva arters fortsatta etablering och spridning behöver vara högt prioriterat inom miljöpolitiken och mitt parti har länge föreslagit att bekämpningsinsatserna bör växlas upp och förstärkas, både på land och i havet.

Det behövs en kunskapsbaserad strategi för att bekämpa invasiva främmande arter. Kartläggningen och miljöövervakningen behöver förbättras och det behövs en gemensam strategi i detta arbete. Bekämpandet av invasiva främmande arter behöver också ske med ett större helhetsgrepp med bättre samverkan mellan olika myndigheter såsom länsstyrelsen men också ta hjälp av markägarna och civilsamhället i dessa frågor.

Regeringen behöver också utveckla fler angreppssätt och tänka nytt kring bekämpningen av invasiva arter. Problemet växer och då krävs nytänkande och ett brett och långsiktigt arbete. Dessa arters spridning hindras inte av gränser som sätts beroende på vem som äger eller förvaltar marken och då bör inte åtgärderna heller göra det.

51. Kommunalt och lokalt åtgärdsarbete, punkt 30 (SD)

av Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Victoria Tiblom (SD) och Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 32 och

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 24 och

avslår motionerna

2024/25:769 av Peter Hedberg och Anna-Belle Strömberg (båda S) och

2024/25:991 av Rickard Nordin (C).

Ställningstagande

Framgång kan nås när människor i bygden engageras för att bekämpa invasiva arter, och bekämpningen av blomsterlupin är ett exempel på detta. Regeringen bör vidta åtgärder så att det blir möjligt för byalag och andra lokala föreningar som samlar bygden att söka medel för gemensam bekämpning från de medel

som finns. Det gör även att lokalbefolkningen får medbestämmande om bekämpningen.

Vidare vill vi framhålla att problemet med invasiva arter i marina miljöer är omfattande. Ett exempel är arten större rovmäla som nu fått fäste i Vättern och som riskerar att påverka sjöns ekosystem mycket negativt. Invasiva vattenlevande arter är ofta mycket svåra och dyra att bekämpa, och därför är det extra viktigt att spridningen av dessa minimeras. I dag flyttas vattenfarkoster, t.ex. mindre fiskebåtar och vattenskotrar, mellan olika sjöar, vilket ökar risken för spridning.

Vi och vårt parti anser därför att det är viktigt att regeringen vidtar åtgärder för att öka allmänhetens, och då främst båtägares, kunskaper om hur man minskar riskerna för spridning. Exempel på hur detta kan ske är att kravet på sådan kunskap läggs till utbildningar om båtkompetens av olika slag. Man kan också sprida sådan kunskap genom utbildningsmaterial inom båt- och fiskeklubbar samt informationsskyltar vid båtrampar.

52. Artspecifika frågor, punkt 31 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Jytte Guteland (S), Sofia Skönnbrink (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 68 och avslår motionerna

2024/25:27 av Magnus Jacobsson (KD),

2024/25:954 av Mikael Larsson och Stina Larsson (båda C),

2024/25:1026 av Anders W Jonsson och Catarina Deremar (båda C),

2024/25:1887 av Anne-Li Sjölund (C),

2024/25:2097 av Lars Beckman (M),

2024/25:2316 av Åsa Eriksson m.fl. (S) och

2024/25:2322 av Sanne Lennström m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi anser att det behövs förutsättningar att begränsa massförekomsten av översvämningsmyggor. Utan en effektiv myggbekämpning blir det omöjligt att vara utomhus i delar av vårt land. Besvären med översvämningsmyggor gör det svårt att både bo och verka i vissa områden. En otillräcklig finansiering

och bristen på bekämpningsmedel har gjort situationen ohållbar. Vi tar myggproblemet på allvar och anser därför att regeringen ska vidta åtgärder för att förstärka myggbekämpningen.

53. Det nationella arbetet med efterbehandling av förorenade sediment, punkt 32 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Jytte Guteland (S), Sofia Skönnbrink (S) och Björn Petersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 24 och 69 samt avslår motionerna

2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 7 och 11,

2024/25:2083 av Lars Beckman (M),

2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 6,

2024/25:2528 av Jörgen Berglund (M) och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 131 och 132.

Ställningstagande

I Tyskland har man framgångsrikt infört lagstiftning som tar hänsyn till både gruvsektorns behov och skyddet av miljön. Detta system garanterar att företagen redan från början planerar för och finansierar den framtida restaureringen av de påverkade naturområdena. Med Tysklands framgångsrika modell som förebild bör Sverige överväga att anta liknande bestämmelser för att säkerställa ett hållbart och ansvarsfullt gruvdriftssystem.

Vi anser att regeringen också ska se över möjligheterna att säkerställa ett effektivt återställande av förorenade områden där förorenaren har betalningsansvaret. Framför allt PFAS-förorenade områden är ett växande problem i vårt samhälle. Enligt Naturvårdsverket finns det i dag närmare 90 000 identifierade områden där marken är förorenad av miljögifter, varav en stor del kan vara förorenade av PFAS. För att skydda både människors hälsa och miljön behöver dessa områden tas om hand. Det är viktigt att säkerställa att principen om att förorenaren betalar följs för en effektiv och rättvis ansvarsfördelning. Därför anser vi att det behöver tillsättas en utredning som ser över hur vi säkerställer detta.

54. Det nationella arbetet med efterbehandling av förorenade sediment, punkt 32 (V, MP)

av Andrea Andersson Tay (V) och Linus Lakso (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 7 och 11 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 131 och 132 samt avslår motionerna

2024/25:2083 av Lars Beckman (M),

2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 6,

2024/25:2528 av Jörgen Berglund (M) och

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 24 och 69.

Ställningstagande

Vi anser att staten behöver ta ett större ansvar för att skyndsamt sanera mark som förorenats av exempelvis PFAS. I dagsläget tar saneringsprocesser alldeles för lång tid och de präglas ofta av alldeles för små resurser. Arbetet mot farliga kemikalier bedrivs av en lång rad myndigheter men saknar ett starkt politiskt ledarskap som tydliggör en hög ambitionsnivå.

För att arbetet ska ta fart krävs en betydande höjning av finansieringen och tydliga signaler från staten om en omfattande uppskalning av arbetet. Detta gäller inte minst PFAS. Därför anser vi och våra partier att regeringen bör ta fram en finansierad nationell handlingsplan mot föroreningar i mark och i vatten.

55. Det nationella arbetet med efterbehandling av förorenade sediment, punkt 32 (C)

av Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 6 och

avslår motionerna

2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 7 och 11,
2024/25:2083 av Lars Beckman (M),
2024/25:2528 av Jörgen Berglund (M),
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 131 och 132 samt
2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 24 och 69.

Ställningstagande

PFAS är en av vår tids stora miljö- och hälsoutmaningar när det kommer till kemikalier och deras påverkan på människor och naturen. Därför är det väldigt angeläget att minska förekomsten av PFAS i alla delar av samhället. Det är helt oacceptabelt att PFAS tillåts spridas så länge att vattentäkter runt om i landet måste tas ur bruk, vilket får oerhörda konsekvenser för det svenska lantbruket och vår dricksvattenproduktion.

Förutom att Sverige inför lägsta möjliga gränsvärden för hur mycket PFAS som får finnas i dricksvattnet och att produkter som innehåller PFAS snabbare fasas ut behöver regeringen snarast vidta åtgärder för att se över hur de mest kontaminerade vattentäkterna kan saneras för att bli av med sitt förhöjda PFAS-innehåll. Detta blir också ännu mer betydelsefullt när tillgången till dricksvatten blir en mer akut fråga med anledning av klimatförändringarna och beredskapsskäl generellt. Därför är det också viktigt att följa utvecklingen för att se hur miljö och hälsa kan skyddas på bästa sätt.

56. Omhändertagande av miljöfarliga vrak och dumpade stridsmedel, punkt 33 (SD)

av Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Victoria Tiblom (SD) och Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1394 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 11.

Ställningstagande

Både i Västerhavet och i Östersjön finns det stora mängder stridsmedel som dumpades efter andra världskriget. Varje skandinav borde vara mycket orolig över den förestående naturkatastrofen, vare sig man bor i Norge, Danmark eller Sverige. Även länder på andra sidan Östersjön kommer att drabbas om alla dessa gifter kommer ut i den redan starkt förorenade Östersjön. Detta är således en fråga som sträcker sig över nationsgränser, och de stater som

dumpade dessa miljögifter har inte tagit sitt ansvar för sina handlingar. Det har visat sig att kemiska stridsmedel redan läckt ut vid Måseskär och att dessa ämnen har tagits upp av växter och djur i närområdet. Att utreda om fiskeförbud i området ska införas är inte tillräckligt. Dessa vrak och dumpningsplatser måste snarast saneras från kemiska stridsmedel under förutsättning att en sådan sanering inte gör större skada än nytta. Även alternativ som olika former av övertäckning bör utredas.

Regeringen bör snarast lyfta denna fråga både nationellt och på EU-nivå.

Särskilda yttranden

1. Nämndöskärgårdens nationalpark, punkt 1 (S)

Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Jytte Guteland (S), Sofia Skönnbrink (S) och Björn Petersson (S) anför:

Vi socialdemokrater välkomnar förslaget om att Nämndöskärgården ska bli en ny nationalpark. Vi står därmed bakom utskottets ställningstagande om att riksdagen bör godkänna förslaget till ny nationalpark. Att det avsätts tillräckliga medel till Naturvårdsverket och länsstyrelserna för att sköta om våra nationalparker och naturreservat är dock nödvändigt. Riksrevisionen har riktat kritik mot regeringen om finansieringen inte räcker till. Tidigare under riksmötet lämnade vi förslag om en högre anslagsnivå för detta arbete än vad regeringen gick fram med i årets budgetproposition. Vi redogör närmare för vårt förslag i denna del i kommittémotion 2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. och i vårt särskilda yttrande i betänkande 2024/25:MJU1 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur.

Likaså är det nödvändigt att förvaltningen av skyddad natur växlas upp på ett sådant sätt som Riksrevisionen anför. Tidigare under riksmötet lämnade vi även förslag om att regeringen förtydligar vilka åtgärder den planerar att genomföra för att uppnå riksdagens mål om att de skyddade områdena ska förvaltas med en hög ambitionsnivå. Vi redogör närmare för vårt förslag i denna del i kommittémotion 2024/25:3285 av Anna-Caren Säterberg m.fl. yrkande 1 och i vår reservation om förvaltningen av skyddade områden i betänkande 2024/25:MJU11 Riksrevisionens rapport om förvaltningen av skyddad natur.

2. Myndigheternas insatser mot invasiva främmande arter, punkt 29 (SD)

Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD), Victoria Tiblom (SD) och Josef Fransson (SD) anför:

Vi står givetvis bakom våra motionsförslag om hur arbetet mot invasiva främmande arter ska intensifieras. Förslagen presenteras i kommittémotionerna 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 21–23 och 2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkande 27.

Till följd av de satsningar som regeringen vidtagit efter det att motionerna väcktes, inte minst inom ramen för statens budget för 2025, anser vi att arbete har påbörjats där vi kan få gehör för våra förslag. Vi har därför valt att inte lämna någon reservation. Vi kommer dock att noga följa det fortsatta arbetet mot invasiva främmande arter och återkommer med förslag om det finns skäl för det.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:142 Nämndöskärgårdens nationalpark:

Riksdagen godkänner att de mark- och vattenområden som tillhör staten inom det angivna området i Värmdö kommun förklaras som Nämndöskärgårdens nationalpark (avsnitt 4).

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:27 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att växten parkslide bör föras upp på förteckningen över invasiva främmande arter och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:487 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör göra en översyn av reglerna för Natura 2000-områden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:623 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge i uppdrag till Naturvårdsverket att ta fram en åtgärdsplan för att återinföra svart stork i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta djurparkerna ta en aktiv roll i arbetet med att återinföra svart stork i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:681 av Eric Palmqvist (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska ståndpunkten bör vara att utverka ett nationellt undantag från EU:s fridlysning av den vitkindade gåsen då den inte längre kan anses vara skyddsvärd i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:769 av Peter Hedberg och Anna-Belle Strömberg (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en ökad kunskap hos fastighetsägare och allmänhet om de invasiva främmande

arterna och att åtgärderna för att stoppa deras spridning måste vara effektiva och ändamålsenliga och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:838 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riksdagens mål om en vargpopulation med gynnsam bevarandestatus i Sverige på 170–270 individer ska uppnås, genom exempelvis jakt eller andra åtgärder, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:875 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till ett nationellt stöd till vattenverk för rening av PFAS från dricksvatten och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:890 av Magnus Manhammar (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmana regeringen att vidta åtgärder för att stärka tillsynen och efterlevnaden av skyddade marina områden, med särskilt fokus på att motverka olagligt fiske och annan miljöskadlig verksamhet, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmana regeringen att säkerställa att marina skyddade områden förvaltas på ett sätt som gynnar både biologisk mångfald och hållbart nyttjande av marina resurser och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:896 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna att skapa en ny internationell Östersjömyndighet med säte i Karlskrona och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:926 av Tomas Eneroth (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att redovisa effekterna av besparingarna på naturvården och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:954 av Mikael Larsson och Stina Larsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bekämpning av ogräsen stånds, renkavle och hönshirs och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:986 av Louise Eklund (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera ett fördjupat samarbete kring miljöfrågorna med de länder som delar Östersjökust, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:991 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet för utrotande av invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1026 av Anders W Jonsson och Catarina Deremar (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en plan för en långsiktig lösning för myggbekämpningen i området kring nedre Dalälven och andra liknande drabbade områden runt om i landet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1027 av Anders W Jonsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ett uppdrag till Naturvårdsverket om att ta fram ett beslutsunderlag inför ett ställningstagande rörande myskoxens framtid i den svenska fjällvärlden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1153 av Camilla Brodin m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den politiska styrningen av vattenförvaltningen bör ökas på det sätt som Vattenförvaltningsutredningen (SOU 2019:66) föreslog och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de regionala vattenmyndigheterna ska läggas ned och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1190 av Niels Paarup-Petersen (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att sanera Östersjön och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1191 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa biotopskyddet på temporära stenhögar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1196 av Niels Paarup-Petersen (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra Öresund till marint skyddsområde och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra Öresund till biosfärområde och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1297 av Runar Filper (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten och lämpligheten för utsättning av myskoxe i den svenska fjällvärlden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1313 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöövervakningen med avseende på vattenförvaltningen behöver stärkas, exempelvis genom att skärpa tillsynen av dricksvattentäkter och provtagning av mark nära vatten, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppströmsarbetet för att förhindra förorening av grund- och ytvatten behöver öka och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa regler för vilka kemiska ämnen som inte ska få hanteras nära dricksvattentäkter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs ökad kunskap om och kartläggning av var utsläppen till vattenmiljön av PFAS sker och att systematiserad information om dessa utsläpp bör upprättas och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska ta ett större ansvar för att skyndsamt se till att PFAS-kontaminerad mark åtgärdas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska utreda ett särskilt stöd till de va-bolag som behöver införa ytterligare rening av dricksvattnet för att nå Livsmedelsverkets gränsvärde för PFAS i dricksvattnet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta fram en finansierad nationell handlingsplan mot föroreningar i mark och vatten och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunernas ansvar för att öka andelen skyddad natur och antalet skyddade biotoper och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödet för grönnare städer ska utvecklas så att det bidrar till att bibehålla och stärka urbana ekosystemtjänster och den biologiska mångfalden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:1369 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka medvetenheten hos och informera fartygs- och båtägare om att underhålla motorer och propellrar för att minska buller i våra hav och skydda den marina miljön och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom EU påverka för att allmän jakt på skarv möjliggörs och för att uppdatera fågeldirektivet och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom EU påverka för att uppdatera fågeldirektivet och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över i vilken omfattning det är möjligt att förhindra import av produkter från haj, och då i synnerhet vad avser hotade hajarter, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arterna i rödlistans olika klasser och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU-direktivens implementering och tillämpning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1371 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klasserna i rödlistan tydligt ska återspegla sannolikheten för att arter ska försvinna från Sverige inom en given tidsperiod för varje klass samt att rödlistan ska revideras utifrån detta och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inklusive deras artlistor, så att beslut i första hand kan tas av berörda länder och för att öka anpassningsmöjligheterna när populationer ändras, och tillkännager detta för regeringen.

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare fastställa att allt nyttjande av naturen på allemansrättens grund måste ske med respekt och hänsyn till den som äger och brukar marken och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare fastställa att upprepat professionellt nyttjande av naturen på någon annans mark måste ske efter överenskommelse med den som äger och brukar marken och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en allemansrättsbalk som fastställer allemansrättens rättsliga ställning inom svensk rättsordning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet med att återställa Östersjön mot bakgrund av de senaste decenniernas hårda miljöbelastning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att aktivt verka för ett internationellt samarbete för att främja Östersjöns marina miljö och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka övervakningen och rapporteringen av näringsläckage från jordbruksmark och andra källor för att identifiera och vidta åtgärder mot övergödning och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera en utredning kring lustgas från reningsverk och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att justera EU:s vattendirektiv och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om screeningkampanjer i fråga om avloppsvatten och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vattendirektivet och dess förslag till åtgärder måste präglas av kostnadseffektiva åtgärder och en balans mellan god vattenmiljö och ett hållbart, konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk samt bevarande av kulturarv och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att systemet för avgörande av åtgärder under vattendirektivet måste revideras och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ökad kunskapsspridning om invasiva arter och hur spridningen av dessa kan minimeras och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1373 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av rent vatten och oförorenade vattentäkter och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1394 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda sanering av Västerhavet och Östersjön från kemiska stridsmedel och ammunition och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda effekterna på biologisk mångfald och de areella näringarna av invasiva arter och om regler och åtgärder är tillräckliga och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de nuvarande insatserna för att bekämpa invasiva arter ska ökas och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regleringsbrev, budgetdokument eller andra styrmedel ska förtydligas för att myndigheterna ska prioritera bekämpning av invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa möjligheter för byalag och andra lokala föreningar som samlar bygden att söka medel för gemensam bekämpning av invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör främja etablering av våtmarker och dammar i jordbrukslandskapet och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda nya metoder mot illegal handel med hotade arter och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1396 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återta makten över jakt- och viltvård från EU och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att art- och habitatdirektivet behöver reformeras och anpassas efter regionala och nationella förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i EU fortsätta verka för att omdefiniera vargen från strikt skyddad till att bli förvaltningsbar och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en gynnsam bevarandestatus för vargstammen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en maximinivå för vargstammen och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att avlägsna skyddet för skarv och vitkindad gås från EU:s fågeldirektiv för att kunna införa allmän jakttid på skarv och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka bekämpningen av invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1457 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utformningen och tillämpningen av vattendirektivet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1566 av Daniel Bäckström (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt referensvärde i nedre spannet om 170 individer och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1613 av Ulrika Heie (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommersiellt missbruk av allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1647 av Erik Ezelius (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska vargstammen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1725 av Julia Kronlid (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka insatserna för att värna miljön i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att stärka skyddet för Östersjötummlaren och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1748 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägga om Sveriges vargpolitik så att Sverige och Finland kan hysa en långsiktigt

livskraftig vargpopulation och därmed uppnå gynnsam bevarandestatus, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:1776 av Åsa Hartzell (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att om möjligt förenkla möjligheterna till förändrade gränser eller upphävanden av naturreservatsområden som inte längre är skyddsvärda, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:1887 av Anne-Li Sjölund (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om mördarsniglar ska omfattas av lagstiftning om invasiva arter i Sverige och utreda möjligheterna att ta fram en nationell strategi för att bekämpa mördarsniglarna och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2083 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att snarast åtgärda situationen med de 23 000 gifttunnor som är utspridda mellan Sundsvall och Gotland och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2097 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att få till stånd en långsiktigt hållbar lösning på myggproblematiken i Dalälven och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2316 av Åsa Eriksson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmana regeringen till listning av invasiva arter och andra åtgärder för att stoppa utbredningen av den invasiva arten sjögull och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2322 av Sanne Lennström m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en plan för ett långsiktigt samarbete mellan relevanta aktörer för att skapa en gemensam strategi för bekämpning av översvämningsmyggor på drabbade platser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av att ge långsiktiga och flexibla tillstånd för bekämpning av översvämningsmyggor vilka inte begränsar sig till tidigare förekomst av larver utan tar hänsyn till framtida risk för förekomst och tillkännager detta för regeringen.

*2024/25:2403 av Magnus Resare och Jesper Skalberg Karlsson
(båda M):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över hur beslut om ny nationalpark på Gotland tar hänsyn till behovet av kalkförsörjning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2485 av Stina Larsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sveriges engagemang i internationellt samarbete om biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa ett nytt stöd för skydd av hotade arter på enskilt ägd mark och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lokala naturvårdssatsningar för fler våtmarker och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skydd av marina ekosystem och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för ålgräsängar och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för en ändamålsenlig pollinatörsövervakning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av en kunskapsbaserad strategi för att bekämpa invasiva främmande arter och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvecklande av fler angreppssätt och nytänkande kring bekämpning av invasiva främmande arter och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2486 av Stina Larsson m.fl. (C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur de mest kontaminerade vattentäkterna kan saneras från sitt förhöjda PFAS-innehåll och tillkännager detta för regeringen.
- 11.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU-kommissionen bör lägga fram ett Östersjöpaket för att hantera problemen med övergödning, överfiske, nedskräpning och giftiga kemikalier samt att förvaltningsplanen för Östersjön bör göras om från grunden och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser att EU-kommissionen bör lägga fram ett Östersjöpaket för att hantera problemen med övergödning, överfiske, nedskräpning och giftiga kemikalier.

2024/25:2528 av Jörgen Berglund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att vidta lämpliga åtgärder för att komma till rätta med problemen med gifttunnorna i Bottenhavet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2607 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förtydliga den enskildes ansvar vid vandring på privat mark och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

173. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i högre utsträckning och takt återställa våtmarker, både i jordbrukslandskapet och i skogsmark, samt analysera den tekniska och hållbara potentialen för ökad kolinlagring vid återvätning av dikade torvmarker och andra naturbaserade klimatlösningar och tillkännager detta för regeringen.
174. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka den lokala kapaciteten att implementera åtgärder för ökad kolinbindning genom återvätning av mark och tillkännager detta för regeringen.
175. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en omfattande satsning på att återskapa kusternas och utsjöns skadade ekosystem för ekologisk funktionalitet och därigenom ökad kolinlagring och tillkännager detta för regeringen.
176. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kolinbindningen genom att anta ett nationellt riksdagsbundet mål om att skydda 30 procent av våra landområden, hav och sötvatten med utgångspunkt i ett representativt urval av naturtyper och ekologisk funktion och tillkännager detta för regeringen.
177. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda kolförråd genom att avsätta tillräckliga budgetmedel för att omgående skydda de sista resterna naturskog i hela landet, däribland de sammanhängande fjällskogarna, och tillkännager detta för regeringen.
178. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka och utveckla ersättningarna till naturvårdande insatser för att uppnå en ökad kolinbindning och tillkännager detta för regeringen.
179. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en kontinuerlig utbetalningsmodell för markägare som ingått någon typ av skogsskyddsavtal, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2634 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att finansiera skyddet så att berörda markägare får ersättning inom rimlig tid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2696 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att besluta om minsta antal för att säkra gynnsam bevarandestatus för djur som riskerar att skada lantbruk och fiskerinäring samt att tillåta jakt på överskjutande antal djur och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2807 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska vargstammen till 170 vargar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2813 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över om länsstyrelsen inom ramen för sitt tillsynsarbete ska få föra register över anonyma tips om "misstänkta tjuvjägare" och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2826 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över biotopskyddet i syfte att underlätta för landets privata markägare och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2830 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utvärdera Sveriges naturreservat i syfte att se över om skogsmark inom reservaten som inte uppfyller bevarandekriterierna för skyddsvärd mark i stället bör lyftas bort från reservaten och gå tillbaka till skogsproducerande mark och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2910 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva på i EU så att vargen flyttas från art- och habitatdirektivets bilaga 4 (strikt skyddad) till bilaga 5 (förvaltningsbar) och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2932 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten till en rimlig balans mellan allemansrätten och markägarnas intressen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn avseende möjlighet till eventuell ersättning vid uppkomna skador i naturen för markägaren i sammanhanget allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att i sammanhanget allemansrätten införa begränsning av kommersiell verksamhet utan avtal med markägaren och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2936 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att genomföra en kunskapshöjande insats för att alla i Sverige ska veta vad allemansrätten verkligen innebär så att missbruket av allemansrätten kan upphöra och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2953 av Helena Lindahl m.fl. (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om implementering av EU:s naturrestaureringslag och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över EU:s fågeldirektiv så att det anpassas efter arternas utveckling och underlättar jakten på vanliga fåglar och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det svenska rapporterade referensvärdet för varg bör sänkas till intervallet 170–270 och att populationen bör hållas i den nedre delen av spannet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

- 44.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU-kommissionen lägger fram ett Östersjöpaket för att hantera problemen med övergödning, överfiske, nedskräpning och giftiga kemikalier samt att förvaltningsplanen för Östersjön görs om från grunden och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser att regeringen ska verka för att EU-kommissionen lägger fram ett Östersjöpaket för att hantera problemen med övergödning, överfiske, nedskräpning och giftiga kemikalier.

2024/25:2980 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram förslag för att uppmuntra bottentvätt och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett riksdagsbundet övergripande mål om att stoppa och vända förlusten av

- biologisk mångfald till 2030, i enlighet med det övergripande målet i Kunming-Montreal-ramverket inom ramen för FN:s konvention om biologisk mångfald, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta etappmål för biologisk mångfald och ekosystemens återhämtning inom de vattenrelaterade miljömålen Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att se över att miljö kvalitetsnormerna i större utsträckning utformas så att åtgärder enligt 5 kap. 9 § miljöbalken kan genomföras och leda till att målen nås och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslå tillräcklig finansiering för att takten i genomförandet av åtgärdsprogrammen ska öka för att dessa ska kunna genomföras i utsatt tid och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten och vattenmyndigheterna ska ta fram underlag och förslag till åtgärdsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ytterligare ett kvantifierat etappmål om att våtmarker bör anläggas i en takt som motsvarar det behov som räknats fram av vattenmyndigheterna för att nå de utsläppsminskningar som krävs, dvs. åtminstone 3 800 hektar våtmarker fram till 2027 och sedan ytterligare åtgärder fram till 2033, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillräcklig finansiering bör anslås för att möjliggöra de åtgärder som vattenmyndigheterna föreskriver i åtgärdsprogrammen och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt relevanta myndigheter att kartlägga näringsämnen i mark (markkartering) och områden med hög läckagerisk och finansiera ett sådant uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom Helcom ska verka för att det tas fram och beslutas om en Helcomrekommendation för att minska spill av gödselmedel i vatten vid lastning och lossning och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen 2025 bör göra en genomlysning av om nivån på anslagsmedlen för åtgärder för havs- och vattenmiljö motsvarar riksdagens och regeringens ambitionsnivå för det offentliga åtagandet i frågor om havs- och vattenmiljö och tillkännager detta för regeringen.

91. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i linje med EU:s restaureringslag behövs omfattande satsningar i närtid på återskapande av förstörda naturvärden, både på EU-nivå och nationellt, och att regeringen bör verka för att en naturfond på EU-nivå inrättas och tillkännager detta för regeringen.
92. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste tillse att alla ansvariga myndigheter har tillräckligt med resurser för att skyndsamt ta fram nationella restaureringsplaner i enligt med naturrestaureringslagen för att det praktiska arbetet med att återskapa förstörda naturvärden ska kunna påbörjas utan dröjsmål, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
99. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de skyddade områdena ska bilda ett representativt, ekologiskt sammanhängande samt funktionellt nätverk, nationellt och för vart och ett av de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken och tillkännager detta för regeringen.
101. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter skyndsamt bör ta fram hanteringsåtgärder för samtliga EU-listade arter med konstaterat stor spridning och tillkännager detta för regeringen.
102. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten skyndsamt bör utveckla systemet för övervakning av invasiva arter med information om utbredning, vidtagna åtgärder samt fastställda hanteringsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
103. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket i uppdrag att utifrån CBD:s definition och EU:s riktlinjer klargöra vilka rättsliga verktyg som kan klassas som andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder (OECM) och räknas in i etappmålets första strecksats och tillkännager detta för regeringen.
104. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att 7 kap. 4 § miljöbalken bör kompletteras så att ett naturreservat kan bildas med syftet att bevara ett opåverkat område eller med syftet att bidra till klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.
105. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett generellt biotopskydd för ålgräsängar utefter hela Sveriges kuststräcka och tillkännager detta för regeringen.
111. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppgiften om kunskapsunderlag för kustvattenområden ska föras in i länsstyrelsens instruktion och tillkännager detta för regeringen.
115. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunen ska få bestämma om skyddsåtgärder för att motverka negativ påverkan på havs- och vattenmiljön och tillkännager detta för regeringen.

122. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åsar och naturgrusavlagringar i större utsträckning måste förvaltas som dricksvattenreserver och inte exploateras eller förorenas och tillkännager detta för regeringen.
126. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka åtgärdstakten i vattenmiljöarbetet för att Sverige ska kunna nå vattendirektivets mål om god ekologisk och kemisk status och tillkännager detta för regeringen.
127. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppströmsarbetet för att förhindra förorening av grund- och ytvatten behöver öka och tillkännager detta för regeringen.
128. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs ökad kunskap om och kartläggning av var utsläppen till vattenmiljön av PFAS sker och att systematiserad information om dessa utsläpp bör upprättas och tillkännager detta för regeringen.
129. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa regler för vilka kemiska ämnen som inte ska få hanteras nära dricksvattentäkter och tillkännager detta för regeringen.
130. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet av yt- och grundvatten genom att införa en reglering av dessa i miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.
131. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska ta ett större ansvar för att skyndsamt se till att förorenad mark, av exempelvis PFAS, saneras och tillkännager detta för regeringen.
132. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta fram en finansierad nationell handlingsplan mot föroreningar i mark och i vatten och tillkännager detta för regeringen.
141. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningar på avancerad rening av avloppsvatten, ökad miljöhänsyn vad gäller läkemedel, samordnad screeningverksamhet och forskningssamarbete och tillkännager detta för regeringen.
142. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska utreda och införa ett särskilt stöd till de va-bolag som behöver införa ytterligare rening av dricksvattnet för att nå Livsmedelsverkets gränsvärde för PFAS i dricksvattnet och tillkännager detta för regeringen.
167. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att befintlig lagstiftning i större utsträckning behöver användas för att reglera eller förbjuda fritidsbåtar och vattenskotrar i särskilt värdefulla vågskyddade grundområden och tillkännager detta för regeringen.
175. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka omfattningen och finansieringen av den marina miljöövervakningen och forskning om havens ekosystem i ett förändrat klimat och tillkännager detta för regeringen.

176. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöövervakningen med avseende på vattenförvaltningen behöver stärkas, exempelvis genom att skärpa tillsynen av dricksvattentäkter, och tillkännager detta för regeringen.
177. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten samt Sveriges geologiska undersökning i uppdrag att, i samråd med länsstyrelserna och vattenmyndigheterna, ta fram en långsiktig plan för att utveckla en mer sammanhållen miljödataförvaltning och förbättrad kunskapsförsörjning om miljöfarliga utsläpp till vatten och tillkännager detta för regeringen.
178. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta ett inriktningsbeslut för att säkerställa en långsiktig finansiering av akvatisk övervakning (grund- och ytvatten) inklusive förvaltning av övervakningsdata och tillkännager detta för regeringen.
179. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör tilldelas nationellt ansvar för att se till att miljöövervakningsdata om undervattensbuller lagras och görs tillgängliga, samt att datavärdskapet och den miljöövervakning av undervattensbuller som Havs- och vattenmyndigheten står för ska finansieras med anslag i stället för genom ettåriga kontrakt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
180. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för den akvatiska övervakningen inklusive miljögifter samt arter i den akvatiska miljön med undantag för grundvatten och tillkännager detta för regeringen.
181. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för att tillhandahålla aktuella metodanvisningar för miljöövervakning inom myndighetens ansvarsområde samt övrig vägledning till de myndigheter och organisationer, inklusive utförare av recipientkontroll, som bedriver miljöövervakning, som kan användas som ett underlag för samlad bedömning och rapportering av miljötillstånd, och tillkännager detta för regeringen.
182. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten ska vara nationell datavärd för badvatten och tillkännager detta för regeringen.
183. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att SGU ska vara nationell datavärd för miljögifter i sediment, miljögifter i biota och screening av miljögifter och tillkännager detta för regeringen.
193. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja länsstyrelsernas arbete med ekosystemen i fritt strömmande vatten, dammar och vandringshinder som ligger utanför NAP och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en handlingsplan för skydd av tätortsnära natur i samverkan med kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3068 av Mats Berglund m.fl. (MP):

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket bör ges ytterligare resurser för att satsa på LONA-bidrag som gynnar naturvård, friluftsliv och folkhälsa och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge samtliga av landets länsstyrelser i uppdrag att, i samarbete med kommunerna, ta fram handlingsplaner för den tätortsnära naturen och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en särskild nationell satsning för att stärka skyddet av den tätortsnära naturen och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tätortsnära skogar bör prioriteras i naturrestaureringsplanen och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket ett kompletterande uppdrag att integrera frilufts- och rekreationsinfrastruktur i sina digitala geografiska kunskapsunderlag om natur- och kulturmiljövärden och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att föra statistik över skogens sociala värden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3071 av Emma Nohrén m.fl. (MP):

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge garanterat långsiktiga anslag till naturrestaurering och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet vargar i Sverige ska ned till 170–270 individer, samtidigt som gynnsam bevarandestatus bibehålls, och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för att flytta vargen från bilaga 4 till bilaga 5 i art- och habitatdirektivet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga bestämmelser som gör det möjligt att finansiera och planera för framtida restaurering av de områden som blivit påverkade av gruvverksamheten och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att återställandet och anläggandet av våtmarker intensifieras och att miljöhänsyn tas vid eventuell exploatering och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige snabbt bör implementera EU:s nya avloppsdirektiv för att förbättra avloppsvattenreningen och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara förekomsten av sammanlänkade skyddade naturområden och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet med att bekämpa invasiva främmande arter samt beteckna nya sådana arter och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka bekämpningen av översvämningsmyggor och tillkännager detta för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att säkerställa ett effektivt återställande av förorenade områden där förorenaren har betalningsansvaret, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet med miljöövervakning genom exempelvis nya metoder för övervakning och mätning av biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3172 av Bo Broman (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra cykelförbud på privat mark med vandringsleder och tillkännager detta för regeringen.